

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

XVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

Refertur in
Sanctos.

Erubescat
hereticus
iconoclasta
ad tam illu-
stre miracu-
lum.

Mira sunt
hæc.

vt dos claritatis & stola gloria in ea iam tunc quodammodo relucere viderentur. Hoc loco sequuntur in MS. aliquot terminos pleni miraculis, post eius obitum patris, quæ nos studio breuitatis coacti sumus omittere. In sanctos autem relata est illustrissima matrona & admodum venerabilis Heduuigis à Clemente Pontifice, eius nominis quarto, Anno Domini 1267. Idibus Octobris: qui cum ante Pontificatum filiam ex legitimo matrimonio suscepisset, eaque luminibus orbata esset, cupiens ipse etiam aliquod beatæ Heduuigis miraculum experiri, rogauit pro ea intrâ Missarum solennia, vt si sancta esset Heduuigis, ipsius filiam sanaret. quod etiam facile consecutus est. Translatum est autem sacrum corpus Anno 1268. 16. Calendas Septembris: quo die aperto sepulcro eius, odor mirificus omnium nares compleuit, animosque stupore & gaudio affecit. Ossa autem sacri corporis cum eleuantur, consumptis carnibus & membrorum compage soluta, tres digiti sinistrae manus eius inuenti sunt prorsus integri & incorrupti, & intrâ illos exigua imago beatissimæ matris Dei, quam illa viuens crebro apud se ferre solebat, & cum ea tumulata fuerat, quod moriens ad eam digitis istis strinxerat, vt commodè inde auelli non posset. Cerebrum quoque capitis eius, quod ferè viginti quinque annis humatum fuerat, inuentum est recentissimum, & diuina virtute mirabiliter conseruatum. Liquor etiam purus & clarus, instar olei oliuarum, suauissimi mirandique odoris, è capite erumpebat, sindones & pannos, quibus illud inuoluebatur, madefaciens, perinde ac si è flumine extracti essent. In fine historiæ Author orationem subiungit, quam nos ad verbum descripsimus: Ora pro nobis supplicibus tuis, o beata Heduuigis, vt Dominus Deus noster, qui te ad æternam transfudit gloriam, nos post presentis vitæ miseriam, ad societatem transferat. Angelorum: qui viuunt & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

HISTORIA SANCTI ELIPHII MARTYRIS, AVTHORE RVPERTO ABBATE

Tuitiensi.

PRAEFATIO AVTHORIS, AD ALBANVM
Abbatem S. Martini intrâ Coloniam Agrippinensem.

1. Cor. 3.

Corpus S.
Eliphij vbi
asseruetur.

Marc. 9.
Psal. 80.

1. Cor. 3.

VI primus, nostris que temporibus longè anterior, martyrism scriptis preciosi martyris Eliphij, fundamentum posuit: vos autem, fratres charissimi, tu pater Albane, tecumque tui spirituales filij, paruitatem meam superædificare compellit. Diutina excusatione charitati vestræ renisus sum, & excusationis meæ causa hæc summa fuit, quia fundamentum aliud, præter id, quod positum erat, ponere non potui. Neque enim aliud inueniebam, pertinens ad memoriam eiusdem martyris & patroni vestri, cuius corporis thesaurum preciosum penès vos reconditum esse gaudetis, præter scriptum illud, quod vobis pariter ac nobis vñtatum, non satis iucundum, neque satis idoneum æstimatis propter nimiam simplicitatem: qui rem gestam non solum suo splendore non exornat, verum etiam quasi quodam fumo aliquantisper obscurat. Recusabam ergò hæc, nimis difficile ac penè impossibile existimans id, quod vestra charitas efflagitabat: velut si architecto dicatur, Super hoc angustum ac tenue fundamentum, amplum & spatiosum, firmum ac splendidum superædifica nobis ædificium. Sed tamen occurrit, renitenti que animo sese dictum illud ingessit: Omnia possibilia credenti. Itemque illud: Aperi os tuum, ait in psalmo spiritus sanctus: Aperi, siue dilata os tuum, & ego implebo illud. Igitur charitate victus, qua nimirum vinci, pium & honorificum est, aperio os meum nunc, ab illo, qui iussit aperire, per orationes vestras implendum. vt religiosius loquendo, aurum & argentum & lapides preciosos superædificem super fundamentum hoc: quatenus pulchritudinem materiæ non pauperet penuria faciendi: immò dignitatem rerum quasi coronando ambiat compositio, siue conueniens apposito sententiarum.

NAR.

DE S. ELIPHIO MARTYRĒ.
NARRATIO.

885

CAP. I.

A tempestate, qua Romani imperij mare turbavit impi- ^{Octobris 16}
us apostata Iulianus, florebat secundum seculi dignita-
tem gloriosus, & secundum Christianam fidem clarissi-
mus vir Eliphius in vrbe Tullensi, quæ ciuitas est Gallia-
rum: cuius loci indigenæ prisco nomine Leuci dicti sunt.
Habuit autem idem vir sanctus fratrem sanctissimum,
tresque sorores virgines, omnes memorabiles supernæ
ciuitatis Hierusalem municipes, quorum nomina, in li-
bro vitæ scripta, hæc sunt: Frater eius Eucharis, episco- ^{S. Eucharis}
palis gratiæ functus honore, palmam quoque martyrij fe- ^{Episcopus,}
liciter adeptus est, corpusque eius in castro, quod dicitur ^{frater eius.}

ad * Liber dum, conditum est. Prima sororum eius Menna, secunda Libaria, tertia di- ^{Sorores S.}
cta est Susanna: fueruntque sicut vnus fidei, ita & vnus eiusdemque, scilicet mo- ^{Eliphij.}
nachicæ, professionis. Et prima quidem, videlicet Menna, sacra virgo vtrum per
martyrij palmam præsentem vitam finiërit, antiquitas literis non expressit, nisi quod
in virginitate permanens defuncta, & in loco, qui Porces dicitur, condita est. Secun- ^{Libaria &}
da Libaria, & tertia Susanna sanctæ vitæ propositum sanctiore martyrij gloria con- ^{Susanna fo-}
summauerunt. Et Libaria quidem apud ciuitatem, nomine Grandem: Susanna vero ^{tores eius}
in Campania tumultata est. His dictis, de huius sancti viri fratribus secundum carnem, ^{martyres.}
& coheredibus secundum fidem, dicendum est de illa tempestate iam dicta, quod
tam magna fuerit, vt non mirari debeat quis, quod illa quoque Galliarum loca turba-
re potuit.

CAP. II.

Iulianus iam dictus in initio quidem imperij sui parcens Christianis, clementior vi- ^{Iulianus apo-}
sus est. Sciebat namque, quod priores persecutiones nihil profuissent ad augmentum ^{stata cur ini-}
paganitatis: immo magis inde creuissent Christiani, & pro vero dogmate moriendo, ^{riò minus}
facti fuissent gloriosi. Fuerat namque domesticus hostis, vtpotè Christianus fictus: ^{seuerit.}
quippè qui metuens Constantium, quia genere proximos tyrannidis formidine pre-
mebat, tonsus quoque monachicam simulauerat vitam, & Lectorum sociatus cho- ^{Iulianus se-}
ro, diuinos codices in ecclesia populo audiente legerat. Sciens ergo & inuidens ^{mulator.}
Christianorum gloria, a tormentis abstinuit, iudicans esse necessarium, vt sermone
potius & admonitione paganitatem colendam populo suaderet: credens etiam
hinc se monstrare clementem. Sic enim putabat potius roborari paganitatem, si se
patientem ac mitem Christiano populo demonstrasset. Verum sub hac simulatione
philosophicæ mansuetudinis, cuius laudem nimis ambiebat, non diu se crudelitas
impij potuit continere. Auferebat enim subindè pecunias & ornamenta sacra, tem- ^{Iulianus}
plaque sub Constantino & Constantio fundata, destruebantur: datæque ad ædificia ^{admodum}
pecuniæ, rursus exigebantur. Hac occasione sacerdotes & clerici & populus Chri- ^{infestus}
stianus crudeliter vexabantur. Omnes nanque possessiones atque pecunias eccle- ^{Christia-}
siarum cum verberibus exquirens, ad medium iubebar afferri. Deindè scribens quo- ^{nis.}
que ad templorum pontifices & prouinciarum præsidēs, manifestabat & erga Paga-
nitatem quantum studium, & erga Christianitatem quantum haberet odium. Vndè
& libertatem suæ vesaniæ gentiles nacti, vindictam de Christianis exigebant, quere-
lam habentes aduersus eos propter idolorum & templorum iniurias, quæ destructa
erant temporibus Constantij & Constantini. Itaque innumera in omni terra & ma-
ri ab impijs contra pios illo tempore sunt commissa mala, cum apertè Deo odibilis
Imperator contra pietatem leges poneret, fauore suffultus pontificum atque præ-
sidum, maximeque Iuliani auunculi sui, in paganitate deuoti, & Christianos nimis
odientis.

CAP. III.

Tali vento tam valido tamque contrario tempestas exorta, nithirum sicut in
omni terra, vt iam dictum est, ita & in Gallijs contra Christianos detonabat, &
sanctæ Ecclesiæ nauicula quasi in medio mari iactata fluctibus auxilio diuinitatis de- ^{Iuliani, apo-}
stituta esse videbatur: quemadmodum Iulianus iam dictus, huius apostatæ Iuliani ^{statae Iulia-}
auunculus atque præfectus, insultans, & impudenter contra sacrum altare mingens, ^{ni auunculi}
dixisse fertur, quia religio Christiana esset diuina sollicitudine desolata. Sed reuerà ^{impictas,}
inuisi-

Matth. 14. inuisibiliter ambulans super aquas, aderat Dominus Iesus, & Petrus more suo ipse quoque, ut veniret ad Iesum, super aquas gradiebatur, dum sanctæ Ecclesiæ fides victorij martyrum coronaretur, inter quos iste cum germanis iam dictis victor claruit sanctus Eliphius. Profecto nisi Dominus Iesus breuiasset dies tyranni huius, optaret implere, quod comminatus fuerat, quia neque capita sua Galilæos habere permitteret. Sic enim ob derisionem, Saluatoris nostri cultores denominare solebat. Sed iam tunc propter electos Dominus breuiavit dies, & sicut dixit beatus Athanasius, dum ab illo cogere ad fugam, videns circa se populum Christianorum lachrymantem: Habete filij fiduciam: nubes est, & cito pertransiet. ita factum est.

CAP. III.

IN tanto spiritu procellæ, tantisque fluctibus comprehenditur verus Christi cultor sanctus Eliphius. Compræhenderunt eum primò perfidi Iudæi coniuncti pagani, & recluserunt cum multis, scilicet cum trigintatribus Christianis, propter nomen Saluatoris nostri Iesu Christi eodem carcere conclusis. Diuina autem agente providentia, nocte patefacto carcere, sanctus Eliphius vnà cum illis iam dictis trigintatribus Christianis carcere egressus, Leucorum, id est, Tullensem, ingressus est urbem: ibi defunctam suam secundum carnem genitricem sepeliuit, quo debuit affectu, extremum hunc ei impendens honorem. Ibi quoque, sicut & in cæteris, non surdus fuit auditor legis, dicentis: Honora patrem tuum & matrem, ut sis longæuus super terram, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi. Expleto itaque hoc debita pietatis obsequio, rursus athleta Christi non solum à Iudæis atque militibus pagani, verum etiam ab ipsis summis ac principalibus viris querebatur, ut aut impietati consentiret, aut non consentiens, mortem subiret.

CAP. V.

Non ab re queritur, qualem per occasionem Iudæi tunc temporis vehementius atque procacius sese impenderint, aut impendere potuerint eiusmodi actionibus, ita ut & in istum Christi martyrem, & in multos alios penè ipsis crudelibus pagani promptiores atque erectiores fuisse legantur. Ad quod respondendum, quia Iulianus impius impios illos erexit, illorum status extumescere fecit, illis arma porrexit, illos esse fortes & confidentes fieri voluit, eò quòd sciret illos potissimum acerrimos esse inimicos nominis Christi.

CAP. VI.

Hinc Ecclesiastica narrat historia, dicens: Iulianus etiam Iudæos contra Christianos armauit, primumque conuocans, requisit cur eis præcipiente lege sacrificare, nequaquam immolationibus vterentur. Cumque respondissent vno tantummodo loco sibi offerre sacrificium fuisse permittum: repente iussit Deo odibilis destructum resuscitari templum, credens infelix Dominicum verbum se posse destruere, cuius per hoc veritatem ostendit magis. Hæc itaque verba Iudæi libenter accipientes, cunctis per diuersum orbem mandauere Iudæis. Qui vndique concurrentes, pecunias ad ædificium alacriter offerebant. Ministruitque plurimum etiam Imperator, non largitatis gratia, sed veritati repugnans: mistique pariter præsidem, impiorum executorem dignissimum præceptorum. Aiunt enim, quòd ad repurgatorium faciendum, argentæas * amas & cophinos & scaphas habuerint. Cumque iam fodere cœpissent, statuto quidem die hoc multitudo plurima faciebat: nocte verò spontanea terra de valle crescebat. Solutis itaque prioris etiam fundamenti reliquijs, noua omnia præparabant. Cumque gypsi & calcis multa modiorum millia congregassent, vis magna ventorum repente respirans, tempestates atque procellæ subito factæ, quicquid congregatum fuerat, disperferunt. Adhuc autem insanientibus eis, & nequaquam diuina longanimitate correptis, maximus primò terræ motus factus est, & quisquis mysterijs diuinis nō fuerat imbutus, vehementer attritus est. Cum verò neque hoc terrentur iudicio, ignis ex fundamentis, quæ fodiebantur, egrediens, plurimos fodientium concremauit, aliorum membra dissoluit. Noctē quoque plurimis in vicina porticu dormientibus, cadens subito cum tecto ipsa porticus, dormientes oppressit. Alia verò die signum in cælo splendens Crucis apparuit: sed & Iudæorum vestes signaculo sunt impletæ, non tamen splendenti, sed nigro colore signatæ. Hæc itaque Deo rebelles considerantes, & diuina flagella contremiscentes, ad propria sunt reuersi, confitentes esse Deum, qui ab eorum progenitoribus

bus

S. Eliphius
compræhē-
ditur.

Sepelit ma-
trem suam
S. Eliphius,
Exod. 20.

Iudæos fo-
uet Iulianus
Apostata
odio Chri-
sti.

Hist. Trip.
lib. 6. cap. 43.
Socrates
Hist. Eccl.
lib. 3. cap. 17.

Eccē impiū
facinus Iu-
liani apo-
stata.
* hamos

Dissipat
Deus cona-
tus Iudæo-
rum, templū
suū instau-
rare volen-
tium.

Signū Cru-
cis apparet
in cælo.
Iudæi coacti
confitentur

bus ligno probatur appensus. Cum hæc ita se habuerint, & Imperatori impijssimo adeo placerent impij, quantum putas spiritum malignitatis sibi met adspirauerunt, & quibus modis quibuscunque in locis erant, suum in Christianos quasi naturale odium, coniuncti paganis persequentibus, adulantibus principibus edicta proponentibus, tanquam bene facientibus, declararunt?

CAP. VII.

Igitur sanctus Eliphius diuina, ut iam dictum est, virtute carcerem egressus, dum funeris materni exequias de more compleuisset, rursus tam à Paganis militibus, quam à Iudæis quærebatur: & quia non latere volebat, quia martyrium non fugiebat, citò repertus est. Reuersus nanque, ciuitatem Grandem intrauit, ubi tunc temporis Iulianus fuisse memoratur. Duobus ibidem moratus diebus, multa non paucis beneficia præstitit infirmis. Transiensque fluuium, nomine Veram, offendit impios executores dæmonum thecas in litore colentes. Iudæos ibidem in eodem sacrilegio non defuisse, est narratum. Hoc autem friuolum, nimisque simpliciter dictum nonnulli existimant, pro eo quòd nostris temporibus tale quid inter sacrilegia Iudæorum non reperitur. Neque enim nunc Iudæi idolis immolant, sed vnum & solum creatorem Deum se adorare inaniter iactant. Optarent ergò studiosi lectores, aliter scriptorem dixisse, quam dixit aut scripsit. Præmissis nanque, Offendit in Iudæos, dæmonum thecas in litore colentes: erat autem sabbatum, dies festus Iudæorum: Ecce, ait, quid nefarij Iudæi in suis sabbatis agunt. Christum Dei virtutem, & Dei sapieniam contemnunt, & ad suam perditionem dæmonia colunt. Exigentibus enim suæ perfidiæ meritis, oracula prophetarum & præconia Apostolorum recusarunt: suas verò libenter aures dæmonijs accommodauerunt. Ego verò non omninò friuolum, immò solida veritate subnixum esse potuisse arbitror istud, ab eo taliter dictum. Non enim tunc temporis res ita erat, ut nunc est. Quare hodie Iudæi simulacra gentium non colunt? Nimirum quia non sunt. Quando erant, quandiu fiebant hæc opera manuum hominum, semper proni fuerunt ad cultum eorum, sicut testantur libri ipsorum. Nunc autem, ubi secundum prophetiam Esaiæ, Dominus ascendens super nubem leuem, ingressus est Aegyptum huius seculi, & mora sunt simulacra Aegypti à facie eius, & disperierunt, frustra volentibus ea retinere Aegyptijs, qualium iste Iulianus notissimus, & verè Aegyptius fuit: nunc, inquam, quia non sunt, idcirco non colunt Iudæi simulacra gentium: & illud, quod solum superest, & quod illa subuertit, omninò non pertinet ad simulacra gentium, idcirco non adorant, quia veritatem oderunt, secundum mysticam similitudinè ænei serpentis, quem exaltauit Moyses in deserto, ante nostros & ipsorum oculos exaltatam. Proinde nullius laudis est Iudææ siue Synagoge, quod per Osce prophetam dictum est ei: Dies multos expectabis me, & non fornicaberis, & non eris viro: quia quòd non fornicabatur cum idolis, non ex suæ est continentia virtute, sed ex defectu idolatriæ, quam post aduentum Christi, neque Pagani principes, neque iste apostata potuit refuscitare.

CAP. VIII.

Igitur beatus vir Eliphius, cum vtrosque, scilicet & Iudæos, in eodè sacrilegio offendisset, verbū veritatis illis annunciabat, scilicet nihil esse, nisi perditionem in dæmonū phantasmate: potius vnum & verum Deum, creatorem visibiliū & inuisibiliū, eiusque filium Iesum Christum cum spiritu sancto, Deum vnum crederent, & colerent, quò peccatorum indulgentiam & sempiternam animabus suis inuenirent requiem. Ferè sexcenti & viginti viri, exceptis mulieribus, per illā eius admonitionem, gratia Domini cooperante, credidisse & baptismum salutis suscepisse feruntur. Nunciantur autē hæc impijssimo Iuliano, qui tunc temporis, ut iam dictum est, in eadem Gallia ciuitate Grandi morabatur. Incertum autem, vtrum Cæsar tantum, an etiam Imperator esset illis diebus. Nam cum anno tertio imperij sui, septimo verò, ex quo Cæsar à Constantio fuerat ordinatus, vitæ autem anno tricesimo primo defunctus fuerit, vtrum tempore imperij sui aliquando ad Gallias transierit, compertum ex historijs non habemus: sed cum Cæsar esset, tunc eum in Gallias venisse non dubium est. Imperator quippè Constantius, ut Ecclesiastica narrat historia, constituens eum Cæsarem, contra Barbaros destinauit ad Gallias. Hi nanque Barbari, quorum idem Constantius contra Magnentium tyrannū solatia petierat, cum nihil profuissent contra tyrannum, Romanorum vastabant vrbes. Quocunque ergo tempore,

crucifixum esse Deum.

Icerum cō. præhēditur S. Eliphius.

1. Cor. 2.

Defenditur prim' huius historie author.

Esa. 19.

Cur Iudæi simulacra nunc non adorent.

Num. 21.

Osce 3.

Multi creditur in Christum, prædicante Eliphio.

Hist. Trip. lib. 5. cap. 12.

pore, siue quot per vices in Gallias venerit, quomodo aliquando venisse dubium non est, in medio relinquentes, cetera prosequamur.

CAP. IX.

Inuidencia
Apostataz
erga Chri-
stianos.

De hoc le-
ge vitam S.
Martini, II.
Nouembrii
cap. 3.

Hist. Trip.
lib. 6. cap. 34

Dan. 3.

Iuuentinus
& Maximus
martyres.

Artemius
martyr.
Hist. Trip.
lib. 6. cap. 36

S. Eliphins
fallos deos
dissipauit &
minutatim
confregit.

Accepta hac relatione, tyrannus oblitus est suam hypocrisim, id est, philosophica patientia simulationem, qua sese intendebat demonstrare clementem. Iratus est enim is, qui mansuetus & ab iracundia remotus, ab impijs vocari studebat, & hac opinione sui nimium delectabatur. Credo tantam gloriosi viri fuisse libertatem, & zeli boni tam vehementem in eo feruorem, ut supra vires simulationis siue simulatoris esset pondus verae virtutis, digna pro veritate verba facientis per os huius, in quo sine dubio Christus ipse loquebatur. Nec verò in isto solo, verum & in alijs nonnullis patientia laudem perdidit, ita ut in furorem actus, eorum capita iuberet auferri: & licet nonnullorum sanguinem fundi aliquando prohiberit, ductus inuidia, ne moriendo fierent gloriosi, non eos in ciuitate habitare permisit, quos fortiores, & in faciem sibi resistentes inuenit. Mirum, quod circa tempus idem beatum Martinum nouum tyronem, & Christo militare cupientem, & dicentem sibi: Haecenus, Caesar, militaui tibi: patere, ut nunc militem Deo: viuere permisit, & infremuit quidem, sed non eum occidit. Hunc autem, quin Christi martyrem faceret, qui martyribus inuidebat, nullo patientia figmento sustinere vel differre potuit. Credo igitur, ut dixi, quod magno zelo vir laudabilis tale quid fecisset aut dixisset, propter qualia Christianos ille vanus interficere solebat, tanquam reos maiestatis, non tanquam propter causam siue professionem, Christianitatis scilicet, aut propter destructionem temporum, aut propter aliquod verbum, quod imperiali honori videri posset iniuriosum. Exempli gratia: Cum apud Daphnem duo iuuenes, quorum alter Iuuentinus, alter dictus est

Maximus, militia clari, ingemiscerent videntes abominationes Iuliani, (nam fontes urbis sacrificijs violauerat, & cuncta venalia in publico, scelerata adspersione contaminauerat, ut comedentes & bibentes polluerentur hoc modo) trium puerorum in Babylone splendentium sermonibus vsi sunt, dicentes: Tradidisti enim nos Regi iniquo, qui recessit a te ultra omnes gentes, quae sunt in terra. Haec audiens ille, mitis atque philosophus a suis similibus nominatus, impietatis faciem protinus enudauit, praecipiens eis amarissimas plagas inferri: quos etiam luce priuauit: magis autem, quod verius est, illius temporis infelicitate liberans, eos ad coronas sempiternas transmisit. Sed & plurimi nobilium, & dignitate fulgentium, vrentes tali fiducia, coronis aequalibus sunt coronati. Fingebat enim, se in eis quasi causam vlcisci imperialis iniuriae, & hoc diuulgari iubebat, inuidens decertatoribus veritatis in appellatione martyrij pariter & honoris. Artemius quoque, qui temporibus Constantij Dux fuit Aegypti, quoniam illius tempore idola multa confregerat, non solum facultibus nudum reddidit, sed etiam capitis sectione multauit. Haec pro exemplo dicta sint, quales ob causas ille sanctos interficere non fuisset insolitus, qui, ut iam dictum est, mansuetus & ab iracundia remotus, ab impijs vocabatur.

CAP. X.

Tranque causam, ut istum quoque virum sanctissimum interficeret, illum habuisse, simplex quoque sermo testatur passionis eius. Nam illum, qui accusabat, inter cetera dixisse narrat: Considera Caesar, quia tibi & semini tuo non prospera, sed aduersa prophetat, & sine villo tui timore contra tuam potentiam audacter rebellat. Ipsum quoque Iulianum taliter contra eundem Christi martyrem loquentem inducit: Eliphi, quare deos dissipasti, & incantationibus nefarijs ad nihilum deduxisti? Nisi meo obtemperes praeepto, & renoues deos, atque colas, quos minutatim confregisti, gladius meus caput tuum diuidet particulatim. Hinc manifestum est & illam, propter quam supradicti iuuenes Iuuentinus & Maximus similesque illorum puniti sunt, & illam sanctum habuisse causam, propter quam Dux ille Artemius, aliisque complures a tyranno interempti sunt: scilicet quia & impietati eius palam ore libero vir egregius in populo refragari non timuit, & templa siue idola, quae ille colebat & coli iubebat, subuertit siue confregit.

CAP. XI.

Utrum igitur ad restitutionem simulacrorum, quae confregerat, compellenti Iuliano non cederet, iustissimum esse dicens, propter fidem Domini nostri Iesu Christi gloriosè mori, & ita cum illo in aeterna felicitate latari: tyrannus iam non valens continere belluinum animum in illa cauea simulationis, quauis inuideret tan-

ta Christianorum spei, scilicet gloriæ martyrii, capitalem eum sententiam subire precepit: Flexis, ait, in terram genibus, extende ceruicem, & fulminantis gladii mortiferam, sicut tibi prædixi, suscipe plagam. Tunc martyr Christi paululum induciarum, ad offerendam Deo orationem sibi dari flagitauit. Quo impetrato, prostravit se in terram, & eleuans vocem, orauit, dicens: Domine Deus omnipotens, qui cælum terramque & omnia, quæ in eis sunt, creasti, & hominem ad imaginem & similitudinem tuam factum, in paradiso posuisti, eundemque suadente diabolo lapsum, per vnigeniti tui incarnationem & passionem reformasti, & sanctos & electos tuos non ad huius mundi gaudia, sed ad labores & tribulationes misisti: supplicem serui tui exaudi orationem, & quia te solum timeo, & tota cordis alacritate diligo, nunc pro tuo nomine non solum omnia corporis tormēta, sed & ipsam subire mortem desidero: animam meam iube suscipi per manus Angelorum in paradiso tuo cælesti cum corona martyrii: istis autem, à quibus interficiendus sum, quicumque ignorant & errant, cunctorum da indulgentiam peccatorum, & cum sanctis tuis in regno tuo portionem: qui uiuis & regnas cum vnigenito tuo & spiritu sancto vnus & verus Deus in secula seculorum. Cumque fideles, qui aderant, respondissent, Amen: surgens ab oratione, & stans in medio multitudinis: Rogo, inquit, ad Cæsarem, vt dum me interfeceris, corpori meo concedas locum sepulcri. Ille respondens: Concedo, ait, quemcumque lo cum elegeris. Atrollens ergo Christi martyr oculos, & circumspectis, vidit à longè montem excelsum: & ad Iulianum respiciens: En, inquit, Cæsar, montem cernis ipsum, in quo, uolente Christo, sepulturam habiturus sum. Cùm interim ad multitudinem conuersus fidelium, qui aderant, pro re & tempore loqueretur, adhuc quasi patiens expectabat tyrannus, nimirum ad deuorandam animam potiùs, quàm ad occidendum corpus inhiante diabolo, qui per illum operabatur. Denique cùm iam ille testis Christi fidelissimus cum Apostolo diceret, aut reuera dicere posset: Cuius dissolui, & esse cum Christo. multo enim melius. itemque illud: Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui: reposita est mihi corona iustitiæ: Iulianus ad blanditias sese callidè inclinans: Accipe, inquit, dignitates, accipe honores, accipe aurum & argentum, & omnia bona posside, quæ nobis preciosa sunt, & esto amicus noster in eadem scientia, in eodem sensu. Vir sanctus autem memor illius ostensionis, qua tentator diabolus Domino nostro Iesu Christo regna mundi & gloriam eorum ostendens, dixit: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me: dixit ad eum: Cæsar, à diabolo seductus es, & veritatis inquisitores Christianos seducere festinans. Pecunia tua & quæcunq; promittis, tecum sint in perditionem. Ideò enim terrena promittis, vt cælestia tollas: & vitam transitoriam promittis, vt æternam subtrahas: & ad extremum sine dubio idcirco suades caduca gaudia, vt amoueas ea, quæ sunt æterna. Tunc in vocem exultationis & confessionis erumpens aduersus impietatem paganicam, Iudaicam, atque hæreticam, quæ uidelicet impietas, velut Cerberus canis infernalis trium capitum, catholicam tunc vexabat Ecclesiam, clamauit & dixit: Ego in Deum verum credo, & ipsum adoro in substantia vnum, in personis trium, creatorem totius mundi atque gubernatorem, initium & finem non habentem: cuius regnum incorruptum permanet in sempiternum. Credo vnigenitum Dei patris omnipotentis filium, patri consubstantialem, coæternum atque coæqualem, spiritu sancto operante in Maria virgine conceptum, verum hominem sine virginitatis corruptione ex ea natum, sub Pontio Pilato crucifixum, à mortuis tertia die resuscitatum, in cælos receptum, in die iudicij viuos ac mortuos iudicaturum, & vniciuque secundum opera sua redditurum.

CAP. XII.

Igitur lachrymæ interea manabant ex oculis ab initio orationis, quam impetratis, vt iam dictum est, fudit inducijs. Et hoc infirmitatis esse videbatur illis, qui nesciebant, quid sit illud, quod in Psalmo dictum est: Sacrificium Deo spiritus contritum: cor contritum & humiliatum, Deus, non despicias. Et alibi: Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui: & quod de ipso capite beatorum lugentium, qui propter hoc ipsum, quod lugent, beati sunt, Apostolus dicit: Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum, qui saluum facere posset illum, cum clamore valido & multis lachrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia. Nesciebant hæc multi, qui aderant, maximeque tyrannus ille, cuius erat cor induratum, sicut cor Pharaonis: & idcirco infirmus atque pendulus martyr Christi esse

Precatio S. Eliphii sub mortem.

Orat. p. suis interfecto-ribus.

Philip. 1. 2. Tim. 4.

Blanditur martyri impius Apostolus.

Matth. 4.

Egregia vox martyris.

Confessio martyris.

Cerberus infernalis in Ecclesia Dei trino persecutionis latratu desecuit.

Rom. 2.

Psal. 50.

Psal. 114.

Matth. 5.

Heb. 11.

Exod. 7. 8. 9. &c.

Ffff

esse

esse videbatur. Vndè & promissis suis confringere tentauit illum idem inefficax malitiæ artifex, sicut iam dictum est. Vbi autem inter ipsas lachrymas hic Domini testis, tantæ exultationis & confessionis extulit vocem, tunc ille odibilis Iulianus, immò habitator cordis eius spiritus nequam, diutius ferre non potuit, iubensque caput eius absque dilatione amputari, deridendo dixit: Videbo, si Christus tuus liberet te, & surgere, atque tuis pedibus ambulare faciat te. Deridebat enim eum pro eo, quòd, sicut iam suprâ dictum est, postulata & concessa sibi electione sepulcri, dixerat illi: En Cæsar, montem cernis ipsum, in quo, demonstrante Christo, sepulcrum habiturus sum. Itaque propositum habens in corde eius spiritus nequam, quòd aliter sepulcrum illi non fieret, nisi ad montem longè remotum, quem sibi elegerat, pedibus suis ambularet, derisionem huiusmodi locutus est. Dominus autè Iesus gloriam suam econtrâ manifestare dignatus est, vt videret, & confunderetur hostis eius Imperator impiorum, falsus & verus diaboli satelles, & ignis inuidiæ magis ac magis eum deuoraret. Martyris quippè corpus erexit se per virtutem Christi, & ambabus amplexum manibus caput suum, per vnum milliare, comitantibus vtique Angelis, & Christum collaudantibus, deportauit, & ita vsque ad montem illum sine vlla offensione peruénit. Deindè subijt in montem ipsum, & ibi lapidem colore album, situ planum, inueniens, sedit super eum. Protinùs duritia lapidis officiosè cessit pio martyri. etenim quasi cera benè mollis insidenti gremium aperiens, concavum subfellium præbuit, secuturis memorabile seculis. Vndè hæc tenens mons ille, mons dicitur sancti Eliphij. Est autem inter Frumentosam & Grandem medius, ab vtraque millibus distans senis, ab Aquilone Tullensem urbem, ab Austro verò Grandem habens. Interea cõplures infirmi, diuersis languoribus afflicti, passionem gloriosi martyris venerantes, & Christi nomen, in ea collaudantes, meritis ipsius sanitati redditi sunt. Hæc videntes pij, lætati sunt: impij zelo maligno zelati sunt, & orta inter vtrosque pugna, fideles martyris magnifici meritis adiuti, & Christo donante victis infidelibus, gloriosam victoriam adepti, extinctorum corpora paganorum in proximum fluuium proiecerunt. Martyrizatus nempe est beatus martyr in prato amœno, quod situm est in ripa fluuioli suprâ memorati, cui nomen Vera, decimo septimo Calendas Nouembris. Super sacratissimum corpus eius ædificatum est à fidelibus oratorium, vbi fideliter perentibus multarum præstantur beneficia virtutum.

Impia vox
Apostata.

Capite ca-
ditur mar-
tyr.

Insigne mi-
raculum.

Item aliud.

Morbidi
curantur.

VITA DEOGRATIAS EPISCOPI CARTHAGINENSIS, AGONESQUE ET MARTYRIA MARTINIANI, SATURIANI, MAXIMÆ, VALERIANI EPISCOPI, ARMOGASTIS, MASCULE & SATURI CONFESSORUM, PER D. VICTOREM EPISCOPUM VITICENSEM SCRIPTA.

17. Octobr.
quòd ad
quosdam
attinet.

Roma à
Vandalis
capta.

Deo-
gratias
Episcopus
redimit ca-
ptiuos.

Summa ei'
hum...

EACTVM est, supplicante Valentiniano Augusto, Carthaginensi Ecclesiæ post longum silentium desolationis Episcopum ordinari, nomine Deo-
gratias. Cuius si nitatur quisquam, quæ per illum Dominus fecerit, paulatim excurrere, antè incipiēt verba deficere, quàm ille aliquid valeat explicare. Illo igitur Episcopo constituto, factum est peccatis vrgentibus, vt urbem illam quondam nobilissimam atque famosam, decimo quinto regni sui anno Geisericus caperet Romam. Et simul exindè regum multorum diuitias cum populis captiuauit. Quæ dum multitudo captiuitatis Africanum attingeret litus, diuidentibus Vandalis & Mauris ingentem populi quantitatem, vt moris est Barbaris, mariti ab vxoribus, liberi à parentibus separabantur. Statim fatigit vir Deo plenus & charus, vniuersa vasa ministerij aurea vel argentea distrahere, & libertatem de seruitute Barbarica liberare, & vt coniugia foederata manerent, & pignora genitoribus redderent. Et quia loca nulla sufficiebant ad capeffendam multitudinem tantam, basilicas duas nominatas & amplas, Fausti & Nouarum, eorum lectulis atque straminibus deputauit, decernens per singulos dies, quantum quis pro merito acciperet. Et quia plerosque insuetudo nauigij & crudelitas captiuitatis afflixerat, non parus inter

inter eos fuerat numerus agrotorum, quos ille beatus Antistes vt nutrix pia, per momenta singula cum medicis circuibat, sequentibus cibus, vt inspecta vena, quid cui opus esset, illo praesente daretur. Sed nec nocturnis horis ab hoc opere misericordiae feriabatur, sed pergebat excurrens per singulos lectos, sciscitans qualiter quisque haberet: ita se tradiderat omnino labori, vt nec defessis membris, nec cariosa iam senectuti parceret. Quo liuore Arriani succensi, dolis eum quamplurimis voluere sapius enecare. Quod (credo) prauidens Dominus, cito passerem suum de manibus accipitrum voluit liberare. Cuius exitum ita vrbici captiui planxerunt, vt tunc se putarent magis tradi manibus Barbarorum, quando ille perrexit ad caelum. Functus est autem sacerdotio annis tribus. Cuius amore & desiderio populus attentus, poterat membra digni corporis rapere, nisi consilio prudenti dum auocatur, nesciente multitudine, sepeliretur.

Inuidentia
Arrianoru.

Functus est
sacerdotio
annis tribus.

Et quia tacendum semper non est de impietatibus haereticorum, nec verecundum poterit esse, quod ad laudem proficit patientis: ordinator quondam memorati sacerdotis nomine Thoma, dum varijs ab eis insidijs sapius arctaretur, quodam tempore venerabilem senem in publica facie catomis ceciderunt. Quod ille non ad opprobrium, sed ad mercedem computans gloriae suae, in Domino letabatur. Unde factum est, vt post obitum Episcopi Carthaginis, Zeugitanae & proconsulari prouincia Episcopos interdiceret ordinandos, quorum erat numerus centum sexaginta-quatuor. Qui paulatim deficientes, nunc qui simul ipsi supersunt, tres tantum esse videntur: Vincentius Gigitanus, Paulus Sinnaritanus, verè merito & nomine Paulus, & alius Quintianus. Qui nunc persecutionem fugiens, apud Edeffam Macedoniae ciuitatem commanet peregrinus. Sed etiam martyria quamplurima esse probantur, confessorum autem ingens & plurima multitudo, ex quibus aliqua narrare tentabo.

Hoc tempore
multi in ec-
clesia mar-
tyres & con-
fessores.

Erant tunc serui cuiusdam Vandali (fuit hic Vandalus de illis, quos Millenarios vocant) Martinianus, Saturianus, & eorum duo germani: erat & conserua eorum, quaedam egregia Christi ancilla, nomine Maxima, corpore simul & corde decora. Et quia Martinianus armifactor erat, & domino suo satis videbatur acceptus, & Maxima vniuersae domui dominabatur: credidit Vandalus, vt fideles sibi magis memoratos faceret famulos, Martinianum Maximamque coniugali consortio sociare. Martinianus adolescentulorum secularium more coniugium affectabat: Maxima nanque iam Deo sacrata, humanas nuptias refutabat. At vbi ventum est, vt cubiculi adirentur secreta silentia, & Martinianus nesciens, quid de illo decreuerat Deus, maritali fiducia quasi cum coniuge cuperet cubitare, viua ei voce memorata famula Christi respondit: Christo ego, o Martiniane frater, membra mei corporis dedicaui, nec possum humanum sortiri coniugium, habens iam caelestem & verum sponsum. Sed dabo consilium: si velis, poteris & ipse tibi praestare cum licet, vt cui ego concupiui nubere, delecteris & ipse seruire. Ita factum est, Domino procurante, vt obediens virgini, etiam adolescens suam animam lucraretur. Nesciente igitur Vandalo, compunctus atque spiritualis secreti commercium mutuatus Martinianus, etiam suis fratribus persuasit, vt thesaurum quem inuenerat haberent, vtpote germani communem. conuersus est itaque cum tribus fratribus suis. Dei puella comitante, nocte clam egredientes, Tabraceno monasterio, cui praerat tunc nobilis pastor Andreas, sociantur. Illa vero haud procul monasterium incoluit puellarum.

Sequitur hi-
storia pre-
nominato-
rum marty-
rum.

Christo de-
dicata non
potest homi-
ni nubere.

Sciscitante igitur barbaro inquisitionibus & muneribus crebris, quod gestum erat, celari non potuit. Inueniens itaque iam non sua, sed Christi mancipia, conijcit in vinculis, & varijs tormētis Dei famulos infectatur, agens cum eis non tantum vt pariter miscerentur, sed quod grauius est, per rebaptizationis coenum fidei suae ornamenta turparent. Peruenit hoc ipsum vsque ad notitiam Geiserici. Decernit Rex, vt tandiu implicabilis ferus seruos affligeret, quandiu illius succumberent voluntati. Iubet in modum serrarum fustes robustos veluti palmatos cum stirpibus fieri, qui quatientibus tergis non solum ossa confringerent, sed etiam terebrantes aculei intrinsecus remanerent. Qui dum sanguis efflueret, & dissipatis carnibus viscera nudarentur, sequenti die, Christo medente, incolumes reddebantur. Hoc sapius ac multo factum est tempore, & nulla plagarum vestigia videbantur, sancto spiritu subinde curante. Post hoc arctatur Maxima durae custodiae, cuspidique crudeli extenditur. Cui cum Dei seruorum non deesset frequentia visitantium, videntibus cunctis, ingentium lignorum pu-

for. impla-
cabilis
Vide immā-
nis supplicij
genus.

Maxima di-
re affligitur

Liberatur. trescens soluta est fortitudo. Miraculum hoc voce omnium celebratur, & nobis, ad quem custodia pertinebat, cum sacramento testatus est ita fuisse.

Ast ubi Vandalus virtutem neglexit cognoscere diuinam, coepit in domo eius vindicatrix ira grassari. Moritur ipse simul & filij, familiae atque animalium quaecunque optima erant, pariter intereunt. Remanfitque domina vidua, marito, filijs & substantia destituta: seruos Christi cognato Regis Sesaoni gratia muneris offert. Qui cum eos, utpote oblatos, cum gratulatione nimia suscepisset, filios & domesticos sanctorum merito male coepit demon varijs motibus agitare. Ex ordine ille cognatus, ut gestum erat, suggerit Regi. Decernit statim Rex, cuidam gentili Regi Maurorum, cui nomen erat Capsur, relegandos debere transmitti: Maximam vero Christi famulam, confusus & victus, propriae voluntati dimisit, quae nunc superest virgo, mater multarum virginum Dei, nobis etiam nequaquam ignota. Peruenientes autem traduntur memorato Regi Maurorum, commanenti in parte eremi, quae dicitur Caprapisci.

Maxima dimittitur, & fit Abbatissa.

Sancti predicant Barbaris fidem Christianam.

Videntes igitur Christi discipuli multa apud gentiles & illicita sacrificiorum sacrilegia, coeperunt praedicatione & conversatione sua ad cognitionem Domini Dei nostri Barbaros inuitare: & tali modo ingentem multitudinem gentilium Barbarorum Christo Domino lucraverunt, ubi antea nulla fama Christiani nominis fuerat divulgata. Tunc deinde cogitatur quid fieret, ut ager iam cultus & egraminatus vomere praedicationis, Euangelicum susciperet semen, & imbre sacri baptismatis rigaretur. Mittunt legatos per itinera distenta deserti: peruenitur tandem ad ciuitatem Romanam. Rogatur Episcopus, ut presbyterum & ministros credenti populo destinaret. Explet cum gaudio, quod petebatur, pontifex. Dei constituitur Ecclesia, baptizatur multitudo maxima Barbarorum, & de lupis grex foecundus multiplicatur agnorum.

Multi erudunt in Christum.

Sancti marcyres crudeliter vexantur.

Hoc Geiserico relatione sua nunciat Capsur. De qua re surgens inuidia, iubet famulos Dei ligatis pedibus post terga currentium quadrigarum, inter spinosa loca sylvarum pariter interire, ut ducta atque reducta dumosis lignorum aculeis innocentium corpora carperentur, ita deligans, ut exitum suum inuicem peruiderent. Qui cum è vicino currentibus Mauris, sese mutuo conspicerent, vale sibi in angusto fuga vnusquisque ira dicebant: Frater, ora pro me: impleuit Deus desiderium nostrum. taliter peruenitur ad regnum calorum. Itaque orando atque psallendo, gaudentibus Angelis pias animas emisere. Vbi usque in hodiernum diem non desinit in gentia mirabilia Iesus Christus Dominus noster operari. Nam nobis beatus quondam Faustus Buronitanus Episcopus attestatus est, caecam quandam mulierem illuminatam fuisse, ubi ipse aderat praesens.

Animas caeco reddunt.

Accenditur propter haec aduersus Dei Ecclesiam Geisericus. Mittit Proculum quendam in prouinciam Zeugitanam, qui coarctaret ad tradendum ministeria diuina vel libros cunctos Domini sacerdotes, ut primo armis nudaret, & ita facilius inermes hostis callidus captiuasset. Quibus se non posse tradere clamantibus, ipse rapaci manu cuncta depopulabatur, atque de pallijs altaris, pro nefas, camisas sibi & femoralia faciebat. Qui tamen Proculus huius rei executor, frustratum sibi comedens linguam, in breui turpissima consumptus est morte. Tunc enim S. Valerianus, Abensis ciuitatis Episcopus, dum viriliter, sacramenta diuina ne traderet, dimicasset, foras ciuitate singularis iussus est pelli, & ita praecipitum est, ut nullus eum neque in domo, neque in agro dimitteret habitare. Qui in strata publica multo tempore nudo iacuit sub aere: annorum erat plus octoginta: quem nos tunc indigni, in tali exilio meruimus salutare.

Vide impiu conatu Arriani.

Nota lector Valerianus Episcopus.

Quodam tempore paschalis solennitas agebatur, & dum in quodam loco, qui Regia vocatur, ob diem paschalis honoris nostri sibimet clausam ecclesiam referaret, compererunt Arriani. Statim quidam presbyter eorum Andior nomine, congregata secum armatorum manu, ad expugnandam turbam accenditur innocentum. Introeunt euaginatisspathis, arma corripunt, alij quoque recta conscendunt, & per fenestras ecclesiae sagittas spargunt. Et tunc forte & canente populo Dei, lector vnus pulpito sistens, alleluaticum melos canebat. Quo tempore sagitta in gutture iaculatus, cadente de manibus codice, mortuus post cecidit ipse. Nam & alij quamplurimi sagittis & iaculis in medio crepidinis altaris probantur occisi. Nam qui gladijs tunc interempti non sunt, postea poenis attriti, regio iussu omnes penè necati sunt, praesertim maturioris aetatis. Alibi nanque, sicut Thunazuda contigit, Galibus, vico Ammoniae, vel alijs in locis, tempore, quo sacramenta Dei populo porrigebantur, introeuntes

Christiani caduntur.

maximo

maximo furore, corpus Christi & sanguinem pauimentis sparserunt, & illud pollutis pedibus calcauerunt. Ipse enim Geisericus præceperat, ita persuadentibus Episcopis suis, vt in trã aulam suam filiorumque suorum non nisi Arriani per diuersa ministeria ponerentur. Inter alios ventum est tunc ad Armogastem nostrum. Cuius cum diu ac sapius tibi torquendo tumentibus confringerent chordis, & frontem, in qua Christi vexillum suã fixerat Crucis, rugatam magisque aratam descendentes atque mugientes ostenderent nerui, vt fila aranearum, sancto cælum respiciente, crepabãt. At vbi tortores neruicas chordas disruptas esse viderunt, allatis crebrius fortioribus chordis atque canabinis, illo nihil aliud, nisi Christi nomen inuocante, illa omnia vanescebant. Sed & capite deorsum dum ad vnũ pendéret pedem, dormire quasi super lectũ plumis stratum, omnibus videbatur. Quem cum Theodoricus Regis filius, qui eius dominus erat, poenis non valentibus, capite truncari iussisset, à suo prohibetur lucundo presbytero, dicente sibi: Poteris eum diuersis afflictionibus interficere. Nam si gladio peremeris, incipient Romani martyrem prædicare. Tunc Theodoricus in Byzacenam prouinciam ad fodiendas eum condemnat serbes. Postea quasi ad maius opprobrium haud procul Carthagine, vbi ab omnibus videretur, pastorem eum præcepit esse vaccarum.

Nota faciã
Arriani &
similibus
impijs di-
gnum.
Historia
confessorũ.
Armogaste
infignis cõ-
fessor.

Damnatur
exilio.

Inter hæc Domino reuelante, cum dormitionis suã proximum cerneret diem, aduocat quẽdam Felicem venerabilem Christianum, procuratorem domũs filij Regis, qui Armogastem vt Apostolum venerabatur, dicitque illi: Tempus meã resolutionis aduenit: obsecro te per fidem, quam vtrique tenemus, vt sub hac filiquã arbore me sepelire digneris, redditurus Domino nostro, nisi feceris, rationem: non quod ille curaret, vbi aut qualiter suum sepeliretur corpus, sed vt illud demonstraretur, quod seruo suo reuelauerat Deus. Respondet Felix & dicit: Absit à nobis, confessor venerabilis: sed sepeliam te in vna basilicã cum triumpho & gratia, quam mereris. Cui beatus Armogas: Non, sed quod dixi, facturum es. Ille timens Dei hominem contristare, veraciter, quod ingesserat, promisit esse facturum. Statim intrã paucissimos dies comes bonã confessionis de hac vita migravit. Fefinavit Felix sibi delegatum sub arbore fodere sepulcrum. Cui cum intextã radices & soliditas arida telluris moram facerent, & labore angeretur, quod tardiũs sancti membra corporis humarentur, tandem abscissis radicibus, multo altiũs terram cauans, conspicit sarcophagũ splendidissimi marmoris præparatum, qualem fortẽ nullus omnino habuit Regum. Sed nec quendam Archiminum, nomine Masculinum, debeo præterire. Qui cum multis insidijs premeretur, vt catholicam omitteret fidem, ipse eum Rex postea blandiendo affatibus secularibus * mutabat, promittens multis eum diuitijs cumulandum, si voluntati eius auditum facilem commodãset. Qui cum fortis atque inuictus maneret, iubet eum subire sententiam capitalem, ita tamen callidus occulte præcipiens, vt si in illa hora vibrantis gladij pertimesceret ictum, magis eum occideret, nẽ martyrem gloriosum fecisset. Si autem fortem in confessione conspiceret, à gladio temperaret. Sed ille vt columna immobilis, Christo solidante, fortis effectus, confessor reuertitur gloriosus. Etsi martyrem inuidus hostis noluit facere, confessorum nostrum non potuit violare.

Obitus suus
ei reuelatur

Nota re ad-
murandam.

Archimini
Masculini
constantia,
inuitabat,
legendum
puto.

Eccẽ tyran-
nũ qui ani-
mas cupie-
bat iugula-
re non cor-
pora.

Nouimus & alium ea tempestate nomine Saturum. Qui cum lucidum esset membrum Ecclesiã Christi, & prauitatem Arrianorum libertate catholica frequenter argueret, (fuit hic procurator domũs Hunerici) conuenitur, accusante Mariuado quodam diacono, quem Hunericus infaustus singulariter honorabat, vt fieret Satorus Arrianus. Promittuntur honores & diuitiã multã, si faceret: præparantur supplicia dira, si nollet. Hac optione proposita, vt si regalibus iussis non obediret, primò facta discussione, & antè amissa domo vel substantia, distractis omnibus mancipijs ac filijs, vxor eius, ipso præsentem, camelario in coniugium traderetur. Quod ille plenus Deo, magis vt velociter prouenisset, impios prouocabat. Ob quam causam vxor eius indignitas visa est ab his, qui exequabantur, nesciẽte marito, petiisse. Accedit ad maritum alia Eua, consilio magistrata serpentis. Sed ille, Adam non fuit, qui illecebrosa veritã arboris poma contingeret: quia non indigens, sed Satorus, vocabatur, saturatus ab vbertate domũs Dei, & torrente deliciarum eius potatus. Aduenit mulier ad locum, vbi maritus singularis orabat, conscissis vestibus crineque soluto, secum comitãtibz filijs, vnamque infantulam, quã tunc lactabatur, manibus gestans, quã nesciẽtis projicitur ad pedes mariti. Etiam ipsa suis genua cõplectitur vlnis, sibilans vociferatione

Præclara
virtus Sa-
turi confes-
oris.

Gen. 3.

Psal. 5.

Vxor eū ni-
titur euer-
tere.

draconis : Misere mei dulcissime simul & tuū : miserece communibus liberis, quos
conspicis ipse. Non subiaceant conditioni seruili, quos claros profapia reddidit ge-
neris nostri. Non subiiciar ego indigno & turpi coniugio, viuento marito, quæ mihi
semper inter coænas plaudebam de Saturo meo. Cognoscit Deus, quia inuitus factu-
rus es hoc, quod fortè voluntariè aliquanti fecerunt. Cui ille Iob sancti voce respon-
dit : Tanquàm vna ex insipientibus mulieribus loqueris. Formidarem, mulier, si sola
esset huius vitæ amara dulcedo : artificio, coniunx, diaboli ministraris. Si diligeres
maritum, nunquàm ad secundam mortem attraheres proprium virum. Distrahant
filios, separent vxorem, auferant substantiam : mei Domini ego securus de promissis
verba tenebo : Si quis non dimiserit vxorem, filios, agros aut domum, meus non po-
terit esse discipulus. Quid vltra : discedente muliere cum filijs refutata, confortatur
Saturus ad coronam : discutitur, expoliatur, pœnis conteritur, mendicus dimittitur.
Interdicitur ei prodeundi accessus : totum ei tulerunt, stolam tamen baptismatis au-
ferre non potuerunt.

Iob 2.

Luc. 14.
Constantia
S. Saturi.

Post hæc Geisericus ecclesiam Carthaginis claudi præcepit, dissipatis atque disper-
sis per diuersa exiliorum loca, quia Episcopus non fuerat, presbyteris & ministris. Que
vix referata est, Zenone principe supplicante per patricium Seuerum, & sic vniuersi
ab exilio redierunt. Quæ verò in Hispania, Italia, Dalmatia, Calabria, Apulia, Sicilia,
Sardina, Brutijs, Lucania, Epiro vel Hellada gesserit, melius ibi ipsi, qui passi sunt, mi-
serabiliter lugenda narrabunt. Sed etiam persecutionis nostræ à Geiserico, quanto
sublimiter, tanto crudeliter gesta, iste sit finis. Durauit autem in regno annis xxxvij.
mensibus tribus.

VITA S. GALLI ABBATIS ET CONFESSORIS,
EDITA A VVALAFRIDO STRABO ABBATE
Augiensi, non autem Abbate S. Galli, vt quidam non rectè aiunt.

PRAEFATIO AVTHORIS.

1. Reg. 15.

Jerem. 1.

Ibidem.

Tribus de
causis hanc
auctor de-
scribit histo-
riam.

Nisi me sanctarum autoritas scripturarum, & præcipuè illa veridici
prophetæ sententia, qua sacrificio obedientia præfertur, ad neces-
siratem obediendi constringeret, præceptis vestris, o sanctissimi
patres, apologiæ huiusmodi genus opponerem : Si propheta, qui
antè, quàm formaretur in vtero, à Domino electus est, & prius-
quàm exiret de ventre, sanctificatus est : dum eum Dominus spiri-
tu suo illustrans, verbi officio manciparet, de ætatis infirmitate &
ignorantia conquestus est : quid ego peccator acturus sum, qui in iniquitate conce-
ptus, & in delicto profusus, propter fordes vitæ, incircuncisus sum corde & auribus :
quia videlicet nec scientiam dignè percipio, nec audita deuotè conseruo : Quomodo
iustitias Domini enarrabo, & assumam testamentum eius per os meum, cuius ætatem
nec tempus adhuc impleuit, nec scientia commendauit : cuius dicta nec doctrina
corroborat, nec vita confirmat : præsertim cum ea scribere iubeatis & ordinare : quo-
rum dignitatem vix animo torpente conijcio. Tres tamen ob causas audendi talia
viam inuenio, scilicet quòd credo me à Domino subleuandum, ob cuius iussa pariter
ac promissa, quod virium consideratione exhorruì, obediendi cupiditate suscepi :
Deindè quòd me confido beati Galli intercessione, vestrisque precibus adiuuari, pro
quorum veneratione ac amore grande onus humeris aptauì debilibus. Postremò,
quòd alienis in isto vestigijs, veritatisque tenendæ lineam nonis tantummodò cogor
passibus demetiri. Vitam igitur sancti confessoris Christi Galli, patroni nostri, cuius
corporis thesaurum fidelibus seruatis excubijs, sensu nobilem, scripto degenerem,
vultis à me lumine rectæ locutionis ornari, & seriem cõfusam capitulorum distinguì
limitibus.

Altimannia.

Ego cum me nò possim ab hoc excusare negocio, eligo potiùs pro ignauià lacera-
ri, quàm pro inobedientia condemnari. Porro dum pridem ipsum opus perlege-
rem, inueni ab auctore eiusdè conscriptionis terram, quam nos Alemanni vel Sueui
incolumus, Altimanniam sæpiùs nominari : sed ipsius nominis originem quærens,
apud nullum Scriptorum, quorum adhuc notitia nos respersit, eius reperi men-
tionem. Nisi fallor enim, ab alto situ prouinciæ idem vocabulum à modernis con-
fictum

fidum est. Nam iuxta Scriptores authenticos, pars Alemanniæ vel Sueviæ, inter Alpes Pœninas & meridianum litus Danubij sita, Rhetia dicitur. Porrò quod est ad Septentrionalē plagam Istrum, Germaniæ deputatur. Et ut non nostra dicere existimemur, aliquos ipsius rei testes assecimus. Paulus Orosius, in cuius dictis fides omnium concordat, de situ terræ scribens, hæc inter cætera ponit; Pannonia, Noricus & Rhetia habent ab oriente Mœsiam, à meridie Histriam, ab Africo Alpes Pœninas, ab occasu Galliam Belgicam, à circio Danubij fontem, à Septentrione Danubium & Germaniam. Cum Noricus regio sit Baioariorum, & eius Septentrionalis terminus Danubius & Germania, necesse est Rhetiam, quæ simul ponitur, eisdem finibus Aquilonem versus terminari. Solinus quoque, in Polyhistore, ubi Galliæ facit mentionem, has prouincias vno terrarum tractu positas, his verbis designat; Ex isto sinu, videlicet Galliæ, quaqua parte orbis velis, exeat. Si Thracia sit petenda, excipit ager Rheticus, bonus frugibus, Brigantino lacu nobilis. Indè Noricus frigidus, parcius fructuosus, qua subducitur à iugis Alpium, admodum latus. Dehinc Pannoniæ viro fortes, solo plano vbertoque, Drauo Sauoque, in clytis amnibus circumflua. Si Rhetia solummodo infra Alpes est, ut multi volunt, quæ consequentia est, ut Noricum à Gallia pergentes, asperitatem Alpium transcendamus, & non potius per maiorem Rhetiam recto itinere Noricum usque, tendamus? In qua etiam Rhetia, secundum supradictam sententiam, Brigantium oppidum, iam vetustate collapsum, lacui, qui Rheno interfluente efficitur, nomen dedit; qui alio nomine, iuxta Græcam etymologiam, Potamicus appellatur. Igitur quia mixti Alemanni Sueui, partem Germaniæ ultra Danubium, partem Rhetiæ inter Alpes & Istrum, partemque, Galliæ circa Ararim obsederunt, antiquorum vocabulorum veritate seruata, ab incolis nomen patriæ deriuemus, & Alemanniæ vel Sueuiam nominemus. Nam cum duo sint vocabula, vnam gentem significantia, priori nomine nos appellant circumpositæ gentes, quæ Latinum habent sermonem; sequenti, vsus nos nuncupat barbarorum. Similiter scimus Francos partes Germaniæ vel Galliæ, non solum potestati, sed etiam suo nomini subiugasse. Et quia prouinciarum descriptiones attigimus, liceat paucis Hiberniæ insulæ, de qua nobis tantum decus emicuit, iuxta eisdem authores, situm commemorare. Hibernia insula, ut scribit Orosius, inter Britanniam & Hispaniam sita, longiore ab Africo in boream spatio porrigitur. Hæc propior Britannia, spatio terrarum angustior, sed cæli solisque temperie magis utilis: & ut supradictus Solinus testatur, ita pabulosa, ut pecua ibi, nisi interdum æstate à pastibus arceantur, in periculum agat saties. Illic nullus anguis, auis rara. Quam horrenda verò ipse vel alij de moribus incolarum eius testentur, fide Christi iam lucente, super sedendum est: quia ubi superabundauit peccatum, superabundauit gratia: & à solis ortu Indis vel Aethiopicibus, usque ad occasum Britannis vel Scoris, iam laudabile est nomen Domini. Excelsus enim est super omnes gentes Dominus, & super cælos gloria eius.

Paulus Orosius.

Lacus Brigatinus, vel Potamicus.

Fræci Galliæ subiugât.

Hiberniæ descriptio.

Pecua, anti-que dictum, pro pecora.

Rom. 5. Psal. 112.

Ibidem.

Obsecro itaque te, Gosberte charissime, Abba monasterij S. Galli, cunctosque fratres, qui sub te militia deseruiunt spiritali, ut me orationibus adiuuetis, quatenus & hoc opus, & alia deinceps dignè Deo merear explicare. Nam si grater rectè à nobis posita susceperitis, clemèter verò titubantia correxeritis, si Dominus permiserit huius operis agreste pulmentum, postmodum aliquibus metrorum condimentis infundam. Dignum quippe est, ut nostris laudibus per orbem celebretur, quem de extremis orbis finibus ad nostram salutem Dominus destinauit. Benè valentem & nostrum memorem paternitatem vestram in æternam sancta Trinitas conferuare dignetur, Amen.

O pater, ô patris proles, ô spiritus alme,
Vne & trine Deus, nos miserate rege.
Me tua iussa ligant, tua me promissa gubernent:
Luceat in dictis lux tua, quæso, meis.
In te Galle Deum, in Domino te Galle fatebor:
Tu pro me sacras funde preces Domino:
Ut veniam noxis, dictis moderamina præstet:
Quod nocet, euellat, quod iuuat, amplifcet.

VITÆ LIBER PRIMVS.

Quibus incrementis beatus Gallus à puero vsque ad sacerdotium sub beato
Columbano profecerit. Cap. 1.

Ostobris 16

Parentes S.
Galli comē-
dant eum S.
Colúbano.

Mirè profi-
cie literis.
Matth. 13.

Sacerdotio
initiat. p
grad^o ascē-
dens, quos
nostri here-
tici repro-
bant.

VM præclara sanctissimi viri Colúbani, qui & Columba, conuersatio per omnem Hiberniam celebris haberetur, & veluti splendidum ignei solis iubar singulari decore omnium in se prouocaret amorē, sicuti de eo, priusquam nasceretur, prouisum esse liber gestorum ipsius pleniter indicat: inter ceteros, quos fama virtutū eius attraxerat, parentes beati Galli, secundum Deū religiosi, secundum seculum nobiles, filium suum, primo ætatis flore nitentem, cum oblatione Domino offerētes, illius magisterio commēdauerunt, vt in regularis vitæ proficeret disciplina, & inter plurimos spiritualis militiæ sectatores, obedientiæ & arctioris propositi imitaretur exempla. Dumq; bonæ indolis vir charo nutretur affectu, magno virtutum creuit augmento. Superna quoq; gratia se præueniente, tanto studio diuinas epotauit scripturas, vt de thesauro suo noua proferre posset & vetera: Grammaticæ etiam regulas, metrorumq; subtilitates capaci cōsequeretur ingenio. Obscura autem scripturarū tam sapienter scire volentibus referauit, vt cuncti, qui eius prudentiā & sermones audierāt, admiratione eum & laude dignissimum iudicarent. Qua sapientiæ maturitate factum est, vt vniuersorum communi consilio, & iussione Columbani Abbatis, per singulos sacræ promotionis gradus ascendens, inuitus sacerdotij susciperet dignitatem. Ergo dum sacris instaret officijs, die noctuq; precibus Dominum placauit & lachrymis: & superni inspectoris oculis placere desiderans, pro virtutum & vitæ meritis amabatur ab omnibus, placuit vniuersis.

Vt sancti viri, suscepta peregrinatione, ad Sigebertum Regem peruenerint, & Luxouium incolere cœperint. Cap. 2.

DVM hæc agerentur quotidie, beatus Columbanus Euangelicam cupiēs assequi perfectionem, vt videlicet omnibus, quæ habebat, relictis, crucem suam tolleret, & nudus Dominum sequeretur: consilio suo egit cum fratribus, quorum animos idem feruor accenderat, vt spreto propinquoꝝ & prædiorum dulcedine, mentis ardorem opere comprobarent. Ascendentes igitur nauim, venerunt Britanniam, & inde ad Galliam transfretarunt. Cumque vir Dei ad Sigebertum Regem cum suis peruenisset, rogauit eum Rex, vt intrā Gallias resideret, nec eis relictis, ad gentes alias commigraret: se verò spondit omnia, quæ sanctus peteret, præbiturum. Ad hæc vir Dei respondit, Qui nostra reliquimus, vt secundum Euangelicam iussione Dominum sequeremur, non debemus alienas amplecti diuitias, nè forte præuaricatores simus diuini mandati. Cuius obiectioni Rex ita occurrens, ait, Si crucem tollere, & Christum sequi desideras, vastæ eremi sectare quietem: tantum nè solo nostræ ditionis relicto, ad vicinas transeas nationes. Poteris enim hoc consilio & tua præmia cumulare, & nostræ saluti prospicere. Itaque Regis persuasioni consensit, & accepta optione, eremum, quæ Vosagus dicitur, cum suis intrauit. Inueniunt autem locum, muris antiquitū septum, calidis aquis irriguum, sed iam vetustate collapsum, qui vulgò Luxouium vocabatur. Ibi oratorium in honore beati Petri Apostoli construētes, mansiunculas, in quibus commanent, fecerunt. Illisq; ibi conuersantibus, & ipsum locum excolentibus, multi non solum de genere Burgundionum, sed etiam Francorum, amore vitæ laudabilis ad ipsos confluxerunt: & monitis spiritualibus instituti, tantam compunctiōnis gratiam ex verbis eorū adepti sunt, vt omnia sua ad ipsum locum nonnulli contraderent, & coma capitis depōsita, monastica vitæ habitum voluntaria paupertate susciperent.

Vt S. Columbannus Theodoricum Regem repræbenderit, & à Brunehilde è regno eiectus, ad Clotarium Regem, inde ad Theodebertum cum suis venerit. Cap. 3.

VMq; hæc tam felix commanentiū semper in melius proficeret disciplina, singularis beati Columbani sanctitas, miraculis frequentibus comprobata, per totas cœpit Gallias vel Germaniæ diffamari prouincias. Laudabatur ab

S. Colúbanus cum socijs venit in Gallias, & excipitur à Rege. Matth. 19. Luc. 9.

* f. Vosagus

Luxouieſis
conobij
initia.

ab omnibus colebatur à cunctis, ad eò vt Theodoricus Rex, filius Childeberti, nepos Sigeberti, qui eo tempore Burgundionibus regnabat, ad eum sapè veniret, & precum eius suffragia summa cum deuotione deposceret. Quem cum pater sanctus increparet, cur concubinarum pollueretur amplexibus, & non potius legitime coniugis connubio fruere, monitis eius obtemperans, cuncta huiusmodi illicita se vitaturum promittit. Sed Brunehildis auia Regis, videns eum viri Dei consilij obedire, stimulo malitiæ concitata, mentem serpentino sui oris armauit veneno. Verebatur enim, nè si abiectis concubinis, Regina in consortium regni assumeretur, dignitas sua honore subtração vilesceret. Quo timore laborans, inuidiam contra virum Dei cepit habere: & post multas iniurias, quas illi machinata est, vt scriptura sanctæ conuersationis eius testatur, consilio cum Rege inuito, vt eum regno suo deturbaret, misit legatarios suos cum epistola ad sanctum virum, denunciatis ei, nè deinceps in regno illo consisteret. Ille Iezabelis insidias vitans, iter cum suis aggressus, ad Clotarium Regem peruenit. Apud quem cum aliquanto tempore moraretur, rogauit, vt illius solatio ad Theodebertum Austrasiorum Regem peruenire potuisset. Ad quem cum secundum petitionem voluntatis suæ venerabiliter missus esset, susceptus est ab eo cum omni honore & gaudio magno. Mansit itaque apud illum aliquot diebus, sacras scripturas aperiens, & insinuans ei veritatem. Cumq; & ipsum rogaret, vt ad Agilulphum Regem Longobardorum eius iussu per Alemanniam duceretur, moleste ferens Rex ratorum discessum virorum, pollicitus est eis intra terminos regni sui se reperiturum loca venusta, quæ famulis Dei & ad incolendum essent commoda, & ad instruendas verbo veritatis circunpositas nationes opportuna. Vir Dei semen verbi in cordibus gentium plantare desiderans, aliquantisper moraturum se promissit, si regia auctoritas factis dicta firmaret.

S. Colibanus Theodoricum Regem obiurgat.

Brunehildis eum expellit à regno.

Vt data optione alicuius loci eligendi, Tuconiam venerint, & quid illic egerint. Cap. 4.

Accepta igitur à Rege licentia eligendi locum, vbi cunq; voluissent, dum loca plurima perlustrassent, venerunt intra partes Alemanniæ ad fluuium, qui Limagus vocatur. Iuxta quem ad superiora tendentes, peruenerunt ad lacum Taricinum. Cumq; per litus ambulantes, venissent ad caput lacus ipsius in locum qui Tuconia dicitur, placuit illis loci qualitas ad inhabitandum. Porro homines ibidem commanentes, crudeles erant & impij, simulacra colentes, idola sacrificijs venerantes, obseruantes auguria & diuinationes, & multa, quæ contraria sunt cultui diuino, superstitionis sectantes. Sancti igitur homines cum coepissent inter illos habitare, docebant eos adorare patrem & filium & spiritum sanctum, & custodire fidei veritatem. Beatus quoq; Gallus, sancti viri discipulus, zelo pietatis armatus, sana, in quibus dæmonijs sacrificabant, igni succendit, & quæcunque inuenit oblata, demersit in lacum. Qua causa permoti, ira & inuidia sanctos insectabantur, & communi consilio Gallum perimere voluerunt. Columbanum verò flagellis caesum & contumeliosum affectum, de suis sinibus proturbare. Beatus pater cognito consilio eorum, zelo iustitiæ imprecatus est eis talia, dicens; Deus, cuius prouidentia mundus subsistit, & cuncta reguntur, fac super caput generationis huius reuerti contumelias, quas famulis tuis parauerunt. Nati eorum facile pereant, & antequàm senescant, præ subitaneo stupore delirare cogantur: ipsiq; cum terra, quam incolunt, dura potentium dominatione premantur, vt cunctis ignominia eorum pateat in æternum: & sicut scriptum est, conuertatur dolor eorum in caput ipsorum, & in verticem illorum iniquitas, ab ipsis patrata, descendat.

Egregius B. Galli zelus.

Hæc non dicitur impie cadit animus, sed zelo iustitiæ.

Psal. 7.

Vt ad Vuillimarum presbyterum venientes, humaniter accepti sint? Cap. 5.

Post hæc non timore persecutionis perterritus, sed amore spiritualis lucris persequutus, contumaciam sterilem turbam reliquit, nè inaniter arida corda diutius irrigaret, qui beneuolis mentibus quamplurimum prodesse interim potuisset. Pergens ergò inde cum suis, peruenit in castrum, quod Arbona vocatur: & inuenit ibi presbyterum bonitate conspicuum, nomine Vuillimarum. Qui cum intuitus eum fuisset, dixit; Benedictus qui venit in nomine Domini, & reliqua. Cui vir Dei ita respondit; De regionibus congregauit nos Dominus. Presbyter ergò apprehensa dextera eius, duxit eum in oratorium, & postquam pariter orauerunt, introduxit eos in hospitium. Qui pacem domui imprecantes, deposuerunt

Psal. 117.

farcis.

S. Galli doctrina quanta fuerit.

Vuillimar⁹ presbyter, indicat viris sanctis locū construēdo monasterio aptissimum.

Oratoriū S. Aureliæ reparatur, & construuntur aliquot monachorum cellæ.

S. Gall⁹ Christum prædicat.

S. Gallus comminuit demonū simulacra.

Nota antiquos Ecclesiæ ritus.

Pelagus pro lacu.

Terriculamenta demonum.

farcinulas suas. Postquā verò recubuerunt, iussione Abbatis Gallus diuina recitauit eloquia, profunda referans veritatis. Inter sancta doctrinæ salutaris conuiuia, prudentiam viri sacerdos miratus, à fletu se continere non potuit. Toro autē septem dierum circulo cum summo honore & diligentia illis ministravit, & quos carnalibus fouit delicijs, ab ipsis quotidie passus est dapibus scripturarum. Inter sacra igitur ædificationis colloquia, Columbanus Abba presbyterum interrogauit, si sciret aliquem in solitudine locum, in quo cellula fieri potuisset, custodijs aliquantulum regularibus opportuna. Hospes sanctorum huic inquisitioni respondit; In hac solitudine locus quidam est, antiquæ structuræ seruans inter ruinas vestigia: vbi terra pinguis & fructuarijs prouentibus apta, mōtes per gyrum excelsi, eremus vasta & imminens oppido: planities copiosa, victū quærentibus fructum laboris non negat, & cum loci ipsius situm per multa laudasset, indicauit nomen eius Brigantium.

Vt Brigantium profecti, oratorium illic instaurarint: quid in conuentu populi beatus Gallus fecerit. Cap. 6.

Lllis igitur illuc ire cupientibus, parauit presbyter nauiculā, & imposuit remiges. Venerabilis autem Abba cum comitibus Gallo & quodam diacono nauē descendens, inuocato nomine Domini, ad locum desideratum via recta peruenit. Egressi de nauicula, oratorium in honore sanctæ Aureliæ constructum adierunt, quod postmodum beatus Columbanus in priscum renouauit honorem. Post orationem cum per gyrum oculis cuncta lustrassent, placuit illis qualitas & situs locorum. Deinde oratione præmissa, circa oratorium mansiunculas sibi fecerunt. Repererunt autem in templo tres imagines æreas deauratas, parieti affixas, quas populus, dimisso altaris sacri cultu, adorabat, & oblati sacrificijs, dicere confueuit; Isti sunt dii veteres, & antiqui huius loci tutores, quorum solatio & nos & nostra perdurant vsque in præsens. Columbanus itaq; beato Gallo id iniunxit officij, vt populum ab errore idolatriæ ad cultum Dei exhortatione salutaris reuocaret: quia ipse hanc à Domino gratiam meruit, vt non solum Latinæ, sed etiam barbaricæ locutionis cognitionem non paruam haberet. Cumque eiusdem templi solennitas ageretur, venit multitudo non minima promiscui sexus & ætatis, non tantum propter festiuitatis honorem, verum etiam ad videndos peregrinos, quos agnouerant aduenisse. Ergo dum ad horam orationis concurrerent, iussu venerandi Abbatis Gallus cœpit viam veritatis ostendere populo, & vt ad Deum cōuerterentur, admonere: vtque vanis abiectis, adoraret Deum patrem, creatorem omnium rerum, & vnigenitum eius filium, in quo est salus, vita & resurrectio mortuorum. Et in conspectu omnium, arripiens simulacra, & lapidibus in frustra comminuens, proiecit in lacum. His visis, nonnulli conuersi sunt ad Dominum, & confitentes peccata sua, laudes Domino pro sua illuminatione dederunt. Alij propter imaginum comminutionem ira & furore commoti, graui indignationis rabie turbidi recesserunt. Beatus autem Columbanus iussit aquam afferri, & benedicens illam, adpersit ea templum, & dum circuirent psallentes, dedicauit ecclesiam. Deinde inuocato nomine Domini, vnxit altare, & beatæ Aureliæ reliquias in eo collocavit, vestitoq; altari, Missas legitime compleuerunt. Omnibus itaq; ritè peractis, reuersus est populus in sua cum gaudio magno. Post hæc permansit ibi beatus Columbanus cum commilitonibus suis tribus annis, & ædificata inibi cellula, alij hortum laborauerunt, alij arbores pomiferas excoluerunt: beatus verò Gallus texebat retia, & misericordia Dei cooperante, tantam piscium copiam cepit, vt nunquam fratribus defuissent. Quinetiam aduentantes peregrinos huiusmodi iuuat solatio, & de eodem labore assiduas populo benedictiones exhibuit.

Quas demonum voces Gallus audierit, & de malignitate incolarum aduersus sanctos viros. Cap. 7.

ET dum quodam tempore retia sua mitteret in pelagus in silētio noctis, audiuit demonē magno vocis strepitu de vertice montis proximi vocantē quendam alterum nominatim quasi in pelago commorantem: cumq; & is, qui vocabatur, præstō se esse quasi de lacu responderet: Consurge, inquit ille, in adiutorium mihi, vt peregrinos istos eijciamus de his sedibus: quia ipsi delongē venientes, me de templo meo expulerunt, simulacra mea contriuerunt, & populū, qui me sequebatur, post se auerterunt. Commoueat te iniuria, quam patior, & hostes communes vnitis viribus à nostris terminis arceamus, & ipse respondit; Hec quod de tuis calu-

calumnijs narras, ex meo contemptu percipio. Nam vnus ex illis me in pelago premit, & mea deuastat: cuius nec retia vnquam corrumpere possum, nec ipsum decipere: quia inuocatio diuini nominis de ore eius nunquam recedit. *Qua munus, continua vigilantia insidias nostras contemnit. Quapropter tam cautos bellatores fidei, nostræ non superabunt versutia. His auditis, vir Dei munuit se vndique signo S. Crucis, & dixit illis; In nomine Domini nostri Iesu Christi adiuro vos, vt recedatis de loco isto; & neminem hinc lædere præsumatis. Deinde cum ad litus festinanter redisset, Abbari suo, quæ audierat, nunciauit. Ille hæc auditu percipiēs, ecclesiam petijt, & signo pulsato, fratres conuenire fecit. Prius autem, quàm initium psallendi fecissent, audita sunt diræ voces dæmoniorum per montium summitates, & quasi discedentium ciulatus cum terrore confusus. Hæc audientes serui Dei, prostrauerunt se in orationem, Domini postulantes protectionem, illique laudes & gratias persoluentes, quia eos liberare dignatus est de terroribus malignorum. Interea nonnulli ciuium propter idolorum suorum abolitionem, prædicationis eorum monita contemnentes, cœperunt contra eos odia concitare, insidias machinari. Qua etiam intentione locorum ipsorum Ducem, nomine Gunzonem, adierunt; & apud eum accusauerunt sanctos, dicentes venationem publicam in eisdem locis, propter illorum infestationem peregrinorum, esse turbatam. Quo audito, Dux furore succensus, missis nuncijs, famulos Dei de loco eodem discedere iussit. Sed neq; hoc sufficit satellitibus dæmonum: quin etiam vaccam eorum furto abstrahentes, in inuia ducunt sylvarum. Quos cum duo de fratribus euestigio insequuntur, consurgentes latrunculi interficiunt eos, & auferentes spolia eorum, discedunt. Mirati autem fratres, cur tandiu differant redire, mittunt alios, qui eos requirant. Illi vestigia eorum secuti, occisos eos inueniunt, & cadauera ipsorum suis humeris imponētes, ad Cellam reporrant. Inter hos angustiarum & tristitiæ fluctus, nuncius Ducis adueniens, de illo eos loco commeari præcepit, nec immerito: quia non est societas luci ad tenebras. Egit autē hoc arte sua diabolus, vt populum, quem in præsentia lucis amittere cœpit, discedente sanctitatis fulgore, tenebris occuparet antiquis. Sancti igitur viri molestè ferētes, quod sede pellerētur amabili, consilio communi Italiam petere decreuerunt: & dum nimio tenerentur dolore, sanctus pater Columbanus his verbis cœpit eos cōsolari; Inuenimus quidem, fratres, his in partibus auream concham, sed venenatis serpentibus plenam. Cedat tamē tristitiæ languor ex malis, quia certa est fiducia de auxilio protectoris. Deus enim, qui seruimus, Angelum suum mittet nobiscū, qui nos perducat ad Agilulphum Longobardorum Regem, vbi eius clementia præparante, humanos affectus & pacem plenam habitationis locum inueniemus.*

Munit se vndique signo S. Crucis S. Gallus.

Gūzo Dux iubet abire viros sanctos.

Duo ex illis occiduntur.

2. Cor. 6.

Consolatur suos filios Columbanus Abbas.

Vt alijs recedentibus, Gallus egrotans remanserit, & à Vuillimaro presbytero peramanter habitus sit? Cap. 8.

Post hæc igitur cum proficiscendi tempus instaret, beatum Gallum repentina febris inuasit. Vnde Abbatis sui pedibus aduolutus, indicauit se infirmitate vehemēti laborare, & ideo iter propositum non posse perficere. Ille verò existimans eum pro laboribus ibidem consummatis amore loci detentum, viæ longioris detrectare laborem, dicit ei; Scio frater, iam tibi onerosum esse tantis pro me laboribus fatigari: tamen hoc discessurus denuncio, nè me viuente in corpore, Missam celebrare præsumas: & cum ei licentiam per se conuersandi dedisset, viam ingressus est abeundi. Post discessum magistri & sociorum, Gallus retia sua & sagenam naui imponens, ad Vuillimarum presbyterum venit: & cum obtulisset ei retia, inter lachrymas & suspiria retexuit omnia quæ gesta fuerant circa fratres suos. Deinde infirmitatis suæ causas aperiens, rogauit eum, vt sui curam dignaretur habere. Qui suscipiens eum cum omni charitatis obsequio, domum vicinam ecclesie eius necessitati concessit, & duobus clericis suis Magnoaldo & Theodoro hanc sollicitudinem commendauit, vt cum omni diligentia eius recuperationi seruiret. Exactis aliquot diebus, Domino, qui medicus est verus, medelam impertiente, cœpit sumere cibos, & per incrementa temporum consoletatus, perfectam indeptus est sanitatem. O infirmitatem, omni humano robore fortiorem. O febrem, omni laude colendam. O languorem, sanitati & gaudijs ascribendum. Exemplo enim Domini pro nobis Gallus doluit, vt animarum morbos prædicatione sacra depelleret. Ire cum magistro non potuit, vt nobis viam veritatis ostenderet. Verè patiens & misericors Dominus,

S. Columba no abeunte cum suis in Italiam, S. Gallu morbus retinet.

Interdicit S. Gallo altaris officiu.

Vuillimar presbyter humaniter accipit S. Gallum.

Esa. 53.

in

in prædicatoribus suis iam pridem cōtempus, dum conuersionem peccatorum sustinet, doctorem, nē errantes deserat, retinet.

Vt beatus Gallus ab Hiltiboldo diacono didicerit locum solitarium, quem expetebat? Cap. 9.

Diaconus itaq; sæpediti presbyteri, nomine Hiltiboldus, omnes eremi semitas notas habebat & secessus, solebat enim piscium & accipitrum causa capiendorum sæpius solitudinem peruagari, & secreta locorum vsu quotidiano perdiscere. Huic cum vir sanctus familiaritatis suæ gratiam præstitisset, quæsiuit ab eo, an inuenisset vnquam in solitudine locum, aquis abundantem puris & salubribus, planitie stratū, & humanis cultibus opportunum? Desiderio, inquit, animi feruentis exæstuo, cupiens in solitudine ducere dies huic vitæ concessos, iuxta quod Psalmista pronunciat, dicens; Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Expectabam eum, qui saluum me faceret, & reliqua. Diaconus respondit; Hæc, ô pater, solitudo aquis est infusa frequentibus, asperitate terribilis, montibus plena præcellis, angustis vallibus flexuosa, bestijs possessa sæuissimis. Nam præter ceruos & innocuum greges animalium, ursos gignit plurimos, apros innumerabiles, lupos numerum excedentes, rabie singulares. Timeo igitur, nē si te illuc induxero, ab huiusmodi hostibus deuoreris. Ad hæc vir sanctus; Apostoli, inquit, sententia est; Si Deus pro nobis, quis contra nos? Et scimus, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Qui Danielem liberauit de lacu leonum, potest & me eripere de manu bestiarum. Cui diaconus hæc respondit; Mitte in peram tuam cibaria, & rete paruissimum. crâs enim introducam te in eremum; & si inueneris locum tibi acceptabile, age gratias Deo, & præcepti Domini comple rigorem. Deus autem, qui eduxit te de regione longinqua, ipse sicut Tobia famulo suo comitē cælitus dedit, ita Angelum suum mittet nobiscum, & ostendet nobis locum desiderijs salutaribus aptum. Igitur vir beatus die eodem ieiunus permanfit, & vsq; ad alterius diei diluculum in orationibus pernoctauit. Dignū quippè erat, vt quod diuino inchoabat amore, instantissima præce Domino commendaret.

S. Gall' ap-
petit solitu-
dinem.
Psal. 54.

Rom. 8.

Dan. 6.

Tob. 5.

Vt locum in eremo optatum repperit, sibi que delegerit, & de vsu obedientia? Cap. 10.

Hiltiboldus
Diaconus
cum in ere-
mum ducit,
ad locum di-
uinitus pre-
uitum.

Psal. 131.
Crucē defu-
git in terrā,
& ad ipsam
sacras reliq-
as appedit.

Cum autem Lucifer suo processu noctis latibula detexisset, & sol inferiora dimittens, cursu consueto superiores orbis plagas inuiseret, igneumq; iubar ab orientis axe mortalibus demonstraret; athleta Dei ea, quæ ductor suus dixerat, secum sumens, cum orationis benedictione, illo præcunte, viam aggressus est. Cumq; per totum diem iter agerent, circa horam nonam dixit diaconus; Pater, hora refectionis iam instat: sumamus paululum panis & aquæ: quia ita confortati, viæ quod restat, melius cōsumere poterimus. Homo Dei respondit; Tu iuxta necessitatem corporis refectionem percipe fili: ego non gustabo quicquam, antequam Dominus mihi locum desideratæ mansionis ostēdat. Et ille; Sicut, inquit, socij sumus passionis, sic erimus & consolationis. His dictis, ceperunt iter agere festinatō, quia dies iam declinabat, & solaris feruor appropinquabat occasui. Venerunt autem ad quendam fluuiolum, qui Steinaha nominatur: ambulantesque per decursum ipsius, dum venissent ad rupem, de qua idem cum impetu descendens, gurgitem facit speciosum: ibi viderunt plurimos pisces, & imponentes retia sua, ceperunt eos. Igni deinde succenso, diaconus pisces assauit, & panem posuit super petram. Beatus autē Gallus dum orandi gratia modicum ab illo diuisus esset, inter condensæ veprium fruteta ambulans, & pede hærens, ad terram corruit. Quod diaconus videns, accurrit, vt subleuaret prostratum. Sed vir Dei præcius futurorum; Sine me, ait; hæc requies mea in seculum seculi: hic habitabo, quoniam elegi eam. Et cum post orationem surrexisset, sumens virgam colurnam, fecit Crucem, & fixit in terram. Habebat autem pendentem collo capsellam, in qua continebantur reliquiæ beatæ Dei genitricis Mariæ, & sanctorum martyrum Mauricij & Desiderij. Quam cum in ipsa Cruce suspendisset, vocauit diaconum, & prostrauerunt se pariter in orationem. Tum vir venerabilis huiusmodi preces emisit; Domine Iesu Christe, qui pro salute humani generis de Virgine nasci, & mortem subire dignatus es, nē despicias desiderium meum pro peccatis meis: sed in honore sanctæ genitricis tuæ, & martyrum confessorumq; tuorum præpara

para in hoc loco habitationem, tuis aptam seruitijs. Finita oratione, sole occumbente, finitus est dies, & ipsi tandem cum gratiarum actione cibum sumpserunt, rursusque Deo gratias exhibentes, strauerunt sibi in terra, ut aliquantulum requiescerent. Sed vir sanctus cum comitem suum alto teneri somno putaret, surgens prostravit se in figuram Crucis ante capsellam, & preces Domino deuotas effudit. Interea descendens versus de monte, micæ & fragmenta, quæ conuiuantibus deciderunt, cautè legebat. Hoc factum ut vidit homo Dei, dixit ad feram; Præcipio tibi bestia in nomine Domini, tolle lignum & mitte in ignem. Ad cuius præceptum bellua conuersa, validissimum lignum attulit, & igni iniecit. At vir benignissimus ad peram accedens, de paruo cellario panem integrum famulanti porrexit, & accipienti ita præcepit: In nomine Domini mei Iesu Christi ab hac valle discede, & hoc pacto montes & colles circumpositos habeto communes, ut nullum hinc hominè, nil de pecoribus lædas. Dum hæc ageretur, diaconus dormire se simulans, quod vir Deo charus gessit cum bestia, considerabat, & surgens prostravit se ad pedes eius, & dixit; Nunc scio verè Dominum esse tecum, quoniam & bestia eremi obediunt tibi. Ille autem dixit ei; Caue nè omninò hoc alicui dixeris, donèc videas gloriam Dei.

Eccè sancto viro immānis bellua paret.

Vt dæmones muliebri specie apparentes vir sanctus depulerit. Cap. 11.

NOste igitur exacta, cum lux aurea sylvarum illustraret opaca, diaconus ait; Pater mi, quid facturi sumus hodiè? At ille respondit; Obsecro te fili, nè molestè feras quod dico; Quia Dominus nos fecit, quod quaesiuimus, inuenire, hunc etiam diem in hoc loco ducamus. Tolle rete, & ad gurgitem vade; ego quoque post te quanto cyùs ibo. Forsan Dominus solitam nobis largitatem ostēdet, ut regredientes ad castrum, offeramus patri nostro presbytero de hoc loco benedictionem, quam Dominus nos inuenire donauit. Diaconus respondit; Gratum habeo, quod præcipis pater. Et surgens citò cum inuocatione nominis Domini, assumpto retiaculo, perrexit ad fluuium. Cumque illud in gurgitem mittere voluisset, duo dæmones in effigie mulierum steterunt in litore, ita nudati, quasi balneum intrare voluissent. Et cum turpitudinem sui corporis illi obijcerent, tollentes lapides, iactauerunt contra eum, & dixerunt; Tu induxisti virum istum in hæc eremum, virum iniquum & inuidia plenum, qui suis maleficijs semper nos vincere consuevit. Ille autem reuersus ad virum Dei, indicauit illi quæ viderat & audierat. Electus Dei bellator pariter cum diacono prostravit se, & huiusmodi verbis Dominum deprecatus est; Deus omnipotens, ineffabilis bonitas, inæstimabilis maiestas, secundum misericordiam tuam, non secundum merita mea, auditu placido has suscipe preces. Iube hos dæmones hunc locum deferere, ut sit sanctificatus in honore nominis tui. Surgentes ab oratione, venerunt ad gurgitem, & continuò dæmones in fugam conuersi, ierunt per decursum fluuioli contra proximum montem. Sanctus verò Gallus dixit illis; Præcipio vobis, phantasmata, per immensè potentiam Trinitatis, ut hunc locum deferentes, in montes desertos eatis, & huc reuertendi ulterius non habeatis fidutiam. Deindè mittentes in gurgitem rete, ceperunt pisces quantos volebant; & dum pisces de maculis lini absoluunt, audiunt in summitate montis voces quasi duarum mulierum defunctos plangentium, & dicebant adinuicem; Heu quid faciemus, aut quò pergemus? Pergrinus hic inter homines nos habitare non sinit, in eremo quoque manere non patitur. Non solum autem tunc hæ voces auditæ sunt, verum etiam postmodum tribus vicibus, dum ipse diaconus saltum accipitres ad capiendos intrauisset, audiuit dæmonia de quodam monte, qui Himilberg dicitur, clamantia, & vtrum adhuc Gallus esset in eremo, sciscitantia, vel si iam discessisset.

Impudēsimi dæmones nudas feminas representant.

S. Gallus p. figat eos.

Dæmones inter se conueruntur à viro Dei se repullos.

Vt locum eremi elegerit, & serpentes inde aufugerint. Cap. 12.

IGitur post discessum dæmonum, dum fideles illi eremi dilectores vallem lustrarent, videntes inter duos fluuiolos multa desiderabilia, syluam speciosam, mōtes per gyrum, planitiem in medio, probauerunt locum ad edificandū Cellam optimum esse. Et recordatus vir sanctus sententiæ, quam Iacob post visionem scalæ & Angelorum ascendentiū & descendentiū per eam protulit, dixit; Verè Dominus est in loco isto. Erat autem vsq; ad illud tempus in eadem valle plurima serpentium multitudo. Porrò ex illa die ram pleniter abscesserunt, ut postea ibi non comparerēt. Congruit hoc miraculum cum prioribus. Nam diabolo inde expulso, dignum erat, ut animal, per quod hominem deceperat, habitationi cederet sanctitatis.

Gen 28.

Serpentes fugiunt S. Gallum.

Gggg

Vt

*Ut locum eundem ieiunio dedicauerit, & mortem Gaudentij Episcopi cognoscens,
pro animâ eius orauerit.* Cap. 13.

Cumque reuersi fuissent ad locum primæ stationis, ubi pridem vir Dei Cruculam defixerat, diaconus dixit ad eum; Sumentes peram & rete, regrediamur ad castrum: & ille! Tu, inquit, fili, ut placet, ad propria reuere: ego verò his in locis aliquantisper moratus, post triduum, Domino duce, te subsequar. Diaconus dixit; Nequaquam te absente remeabo ad patrem nostrum, ne fortè dicat te propter spolia à me interemptum: vel si homicidium negare voluero; hæc mihi obijciat; Cur illum dimisisti in solitudine? citò reuersus, educ eum ad me. Et erunt mihi duo pariter, labor duplicatus, & manifesta confusio. Ad hæc vir sanctus respondit; Vade fili: ego post vestigia tua quâto cyis properabo. Quo abeunte, athleta Dei toto triduo ab omni victus adiumento corporei, ieiunus permanit: ut videlicet locum, quem spirituali militia prouidebat, parsimoniam consecraret inijt. Quarto itaque die eremo digrediens, domum reuisit presbyteri, & inter amicæ salutationis officia, gratias Deo pro omnibus bonis, quæ ei ostendit, cum debita laude persoluit. Presbyter autem suscipiens illum cum gaudio, iussit mensam apponi: & cum confidissent, benedicentes Deum, cum gratiarum actione cibum sumpserunt, & inter prandendum diaconus dicit presbytero; Si versus adesset, fortassis Gallus porrexisset illi benedictionem. Interrogantiq; unde huiusmodi verba proferret, narravit omnia, quæ gesta erant in eremo. Ex illo die & deinceps habuerunt eum sicut prophetam & virum sanctum, quotidie meritorum eius magnitudinem per vitæ illius asperitatem & virtutum studia metientes. Interea illis commanentibus, nuncius venit ad presbyterum, indicans Constantiensem Episcopum, Gaudentium nomine, de hac vita migrasse. Hoc audito, vnanimò feruore pro requie defuncti pastoris precibus & lachrymis institerunt.

S. Gallus tri-
duana in-
edia se afficit.

Gaudentij
Episcopi
Constantien-
obitus.

*A Duce accitus, non vult venire, sed abiens in Rhetiam, à Iohanne diacono
officiosè excipitur.* Cap. 14.

Fridiburga
Gunzonis
Ducis filia
grauiter à
dæmonio
torquetur.

Septima post hæc die Gunzonis Ducis epistola venit ad presbyterum, præcipiens illi, ut die duodecimo ad Iburningas villam veniret, & virum Dei secum adduceret. Nam filiam eius, nomine Fridiburgam, quæ illi erat vnica, singulari pulchritudine fulgens, spiritus inuasit malignus, à quo dum diuersis torqueretur molestijs, penè continuam tolerauit inediam: & sæpius terræ prostrata, inter spumas horribiles miserabili volutabatur insaniam, adeo ut vix quatuor virorum teneri posset instantia. Post triginta autem dierum circulum, ex quo ei hoc accidit, cœpit ille habitator malignus per eam diras emittere voces. Hanc ob causam pater eius nuncios misit ad Regem Sigebertum, Theodorici filium, qui eam habuit desponsatam, ut ei nunciarent, quicquid circa puellam agebatur. Rex verò cum omni festinatione misit duos pontifices, de quorum meritis potissimum præsumebat, cum donis regijs ad puellam, ut eam medicamine orationum à furoris vesani liguore sanarent. Igitur Vuillimarus presbyter, volens tempore per epistolam definito ad Ducem venire, dixit beatissimo Gallo; Scis Ducis mandatum? eam ad illum. Et ille; Tuum est, inquit, hoc iter, non meum. Tu ergò proficiscere. Quid mihi cum principibus feculi? nam in eremum, unde exiui, reuertar. Noli, ait, ita agere, sed perge mecum, ne fortè Dux, qui in vexatione filie nimium contristatur, ira commotus mittat satellites, teq; vinculum illuc faciat perducere. Vir Deo plenus, respōdit; Vadam prius ad Cellulam meam, ut prouideam vtilitatem & necessaria fratrum, qui ibi sunt Domino seruituri. Hoc idcirco dixit, ne ad principem iret. Et confurgens, ad electæ pridem habitationis locum miles Domini tendebat egregius. Sequenti die fratribus, qui secum erant, interdixit; ne quis eorum cuiquam quò pergeret, indicaret. Sed etsi curiosius interrogati fuissent à quoquam, iussit ut eum per epistolam magistri sui Italiam dicerent inuitatum. His dictis, sumens secum duos de discipulis suis, per solitudinē Rhetiam Curientem commeauit. Cumq; proximum montem transcenderent, venerunt in eremum, quæ Sennia nominatur. Inde q; ad proximum vicum, qui dicitur Quaradanes, digressi, reppererunt ibi Iohannem diaconum, virum iustum & Deum timentem. Isq; recepit eos hospitio, & omni fouit humanitatis obsequio. Finxerūt enim se delongè tunc venisse, & apud eum manserunt septem diebus.

S. Gallus nō
vult ire ad
Ducē Gun-
zonem.

Iohannes
diaconus
eū accipit
hospitio.

Ut

Vt Dux miserit presbyterum, qui sanctum Gallum adduceret, & vt duo Episcopi non potuerint eius curare filiam. Cap. 15.

Porrò cum sapedictus presbyter, hospes sanctorum, audisset virum Dei de Cellula discessisse, nauem conscendens, ad Ducem transfretauit, & que circa hominem Dei facta fuerant, indicauit. Dux verò vt citò reuerteretur, illi imperauit, & missis post virum Dei legatis, eum aduenire deuotè rogarent, & adiciens, Si enim, inquit, per eius orationes filiam meam Dominus à dæmonio liberauerit, dabo illi pontificatum Constantiensis ecclesiæ, & insuper eum copiosis præmiorum muneribus honorabo. Ille promittens se vt iuebatur acturum, sicubi eum, qui desiderabatur, inuenire potuisset, ratem petens, ad propria remeauit. Intercæ pontifices à Rege transmissi, venerunt, & inuenerunt ipsam quidem puellam nimio laborantem furorè, parentes autem eius, omnemque familiam & propinquos flentes super eam, & miserabili mœore depressos. Tota enim domus vna clade contabuit. Puella vexabatur insania, cæteri torquebantur tristitia. Postquàm ergò ingressi pontifices, munera à Rege directâ præsentârunt, preces in conspectu puellæ fuderunt ad Dominum. Illa verò tenentium manibus se excutiens, vni eorum gladium abstulit, volens Episcopos interficere; & cum id non posset efficere, spiritus immundus vni eorum dixit; Si volueras me, sicut Regi promisisti, de hoc vasculo propulsare, cur filiam tuam, quam nonna illa de te concepit & genuit, non fecisti tecum venire? Deindè ad alterum. Et tu, inquit, cum tribus fœminis fornicationem commisisti. Vestro quidem imperio, quod nullo sanctitatis merito roboratur, nunquàm egrediar. Est verò quidam vir magnæ apud omnipotentem Deum virtutis, nomine Gallus, qui me de Tucconia, vbi diù optata quiete potitus sum, potenter eiecit, domosque meas audenter destruxit. Postmodùm inueniens me apud Brigantium commorantem, eadem virtute exhæredauit. Porrò quia Dux iste eum de eodem expulit loco, in ultionem eius iniuriæ puellam istam arripui, de qua possessione, nisi ipse adueniret, nullatenus amouebor. Vnus deindè pontificum dedit furenti alapam, dicens; Obmutescè satana, desertor veritatis, falsitatis amator & auctor. Putauit enim eum de gallinacio dicere gallo. Et dum spiritus nequam pluribus eos verborum iniurijs affecisset, manserunt ibi tribus tantùm diebus, ac deindè ad sua reuersi, nunciauerunt omnia, quæ gesta fuerant, Regi.

Vt vir Dei per presbyterum sit adductus ad Gunzonem Ducem? Cap. 16.

Presbyter verò cum secundùm iussionem Ducis, virum Dei fuisset euestigio profectus, reperit eum in spelunca, animum suum lectionis consolatione pascentem, & accedens, salutauit humiliter, & dixit ad eum; Nè timeas serue Dei ad Ducem venire. Sub testificatione enim iurisiurandi promisit, se nullam tibi irrogaturum iniuriam. Sed & cum posueris manum tuam super caput puellæ, si ab ea per orationes tuas spiritus immundus abscesserit, in sede Constantiensis pontificatus te sublimabit honore. Dum de huiuscemodi colloquium rebus haberent, superueniens Iohannes diaconus, secundùm consuetudinem obtulit ei panes azymos & lagunculam vini, oleum & butyrum, & mel in vasculis cum piscibus assis. Vir Dei cum eum venire cognouisset, gratias egit Deo, gaudio plenus. Discubueruntque tres conuiuæ fidissimè, & cum gratiarum actione dona Domini perceperunt. Inter hæc vir sanctus presbytero, Duc, ait, nobiscum noctem instantem, & crastina die tecum, Domino volente, proficiscar. Cumque huic consensum persuasioni præbuisset, ad virum Dei diaconus dixit; Manè primo diluculo huc veniam, & adducam mulum meum stratum, vt simul ire possitis. Ego verò cultor ero speluncæ, & eam cura diligenti custodiam. Sanctus Gallus respondit; Benè dixisti fili, & ego quidem via, qua veneram, per eremum regrediar ad cellulam meam, & visitabo fratres; postmodùm verò, quàm citissimè potuero, ad castrum properabo. Presbyter ergò adiuratione valida constrinxit eum, vt nequaquam faceret contraria dictis. Et abscesserunt pariter. Iohannes quoque, accepta benedictione, redijt in domum suam. Cumque vir beatus recto itinere peruenisset ad cellulam, requieuit ibi nocte illa cum fratribus. Manè autem sequenti, sumptis secum duobus fratribus, perrexit ad castrum, reperitque inibi cum presbytero Ducis missum, qui eos cum omni festinatione ire deposceret, qui etiam indicauit puellam continuato iam triduo sine alimonia perdurare. At illi nauicula conscensâ, totis nisibus ire festinantes, ligno natatili profundi

Dux audita S. Galli sanctitate, irerum eum ad se vocat.

Procox dæmon ex obfessa infulat Episcopus duobus.

En vt Deus vlciscitur iniurias seruatorum suorum.

Semper cum gratiarum actione sumendus est cibus, quod nostri Episcopi curæ parum curant.

S. Gallus venit ad Ducē.

terga fulcante, nocte proxima peruenerunt ad Ducem.

Vt filiam Ducis à demone liberârit. Cap. 17.

Oratio eius ad Dominū pro liberatione obfesse. Matth. 8. Marth. 4.

Liberat à demone filiam Ducis.

Cumque deuidis profundæ noctis tenebris sol terris cum iucunditate serenū restitueret diem, iussit eos Dux venire in cubiculum, in quo arreptitia seruabatur. Iacebat autem tunc in sinu matris suæ, oculis clausis, ore hianti. Membra quoque eius ita erant disiecta, vt quasi mortua videretur. Fœtor verò ram grauis oris prorupit ex adyto, vt sulphure locus ipse adpersus putaretur. Pater itaque cum domesticis suis intrauit, vt videret, quid vir Dei esset adurus. Ille de Domini largitate certissimus, humiliter se prosternens, has preces Domino cum lachrymis fudit: Domine Iesu Christe, qui pro salute humani generis carnem sumere, & per Virginem nasci dignatus es: qui ventis & mari imperasti, diabolū etiam, caliditatis suæ fraudibus insistentem, retrò ire iussisti, qui que passione tua mundum redimere, & libertati restituere dignatus es, iube hunc immundissimū spiritū de puella hac pro tui gloria nominis exire: vt plasma tuum superbus inuasor deserat, & tibi creatori suo creatura tua gaudens deseruiat. Et cum surrexisset ab oratione, apprehensa dextera eius, alleuauit eam: spiritus enim malignus conturbauerat eam: & imposita manu super caput eius, dixit: Impero tibi in nomine Domini nostri Iesu Christi spiritus immūde, vt ex eas & recedas ab hoc plasmate Dei. Et cum hæc dixisset, aperiens illa oculos, respexit in eum, & spiritus malignus his verbis eum allocutus est: Tu ne es, ait, Gallus, qui de habitationibus me expulisti prioribus? Ego planè ob vltionem iniuriæ, quam Dux iste tibi & socijs tuis irrogauit, filiam ipsius inuasi, & sic eijcis me: Si hinc exierò, quò vadam? Illuc, ait, vbi tibi paratur in abyssò supplicium sempiternum à Domino. Et statim videntibus, qui aderant, exiuit de ore puellæ quasi auis nigerrima, & horrore terribilis. Hora eadem sana surrexit, & à viro Dei gaudens gaudenti reddita est matri.

Vt Episcopatum recusârit, pauperibus dona Ducis elargitus sit, & discipulum ad eleemosynam hortatus. Cap. 18.

Recusat Cōstantiensem Episcopatū.

Munera Ducis elargitur pauperibus.

Act. 3.

His ita patrat, Dux iussit ei offerri dona, quæ Rex puellæ transmiserat, & insuper vt apicem pōtificatūs gradūs dignaretur assumere, postulauit. Ad quod vir beatus ita respondit: Viuente domino & patre meo Columbano, interdictum altaris officium non usurpabo, nisi ab illo permissum. Quare huius regiminis pondus, quod offers, subire non possum. Quòd si hoc indubitanter fieri cupis, sustine interim, donèc mittam epistolam ad Abbatem meum, ad insinuandam illi voluntatem tuam: & si eius permissum cognouero, tunc demum oblatum curæ pastoralis onus suscipiam. Et Dux ad illum: Benè, inquit, dixisti: fiat secundum verbum tuum: & dimisit eum cum pace. Ille sumptis, quæ donata fuerat, remigando pelagus superauit: Dux autem sanctitatis eius tam manifesto compunctus indicio, iussit Arbonensi præfecto, vt cum omni plebis officio ireret ad locum Cellæ, & quæcunque necessitas poposcisset ædificia, iuxta viri Dei dispositionem construeret. Venerabilis ergo pater post celestia celebratum, cum Arbonense castrum intraret, fecit conuenire omnes pauperes & egenos, & dona, quæ detulerat, illis distribuit. Hæc videns quidam discipulus eius, nomine Magnoaldus, dixit ad eum: Pater, habeo vas argenteum preciosum, celaturis in signe. Si vis, reseruabo illud, vt sacri vasa ministerij ex eo faciamus. Ille respondit: Fili, memor sententiæ beati Petri Apostoli, quam paralytico speranti pecuniam protulit, Argentum, inquit, & aurum non est mihi: nè contrarius exemplo inueniaris salubri, vas, quod potides, pauperibus cōferre curato. Nam præceptor meus beatissimus Columbanus in vasis æneis Domino solet sacrificium offerre salutis: quia fertur & Saluator noster clauis æreis Cruci confixus. His omnibus expletis, reuersus est ad dilectæ solitudinis aulam.

Vt Iohannem diaconum ad se accitum, sacris literis erudièrit. Cap. 19.

Iohannem diaconū ad se vocat.

Deinde misit epistolam ad Iohannem diaconum, rogans eum ad se venire. Qui cum dilecti magistri literas accepisset, tulit quod pro benedictione offerre poterat, & venit ad eum: & oblati eulogijs, salutauit patrem, & salutatione paterna est honoratus. Cui interroganti virum sanctum de prosperitate itineris eius, ille respondit: Diuina nos præueniente misericordia & subsequente,

quente, cuncta prosperè prouenerunt. Nam cum summa gratulatione suscepit nos princeps, & eripuit Deus filiam eius à dæmonio, & ipse dedit nobis dona non modica, & insuper obtulit mihi Episcopatus honorem. Ego verò non consensì suscipere ante præceptum Abbatis mei. Ergò fili acquiesce consilijs mei: esto mecum, & lege diuinæ libros scientiæ, & docebo te, cooperante gratia Dei, intelligentiam scripturarum. Cecidit autem diaconus ad pedes eius, gratias agens, fecitque redire in sua pueros, qui secum venerant: ipse verò remansit apud virū venerabilem, & ille cœpit eum introducere in cellaria scripturarum, ostēdens ei noui & veteris occulta thesauri. Stuperna itaq; illustratus clementia, tanti magisterij profecit instantia, ad eò vt in omni scripturæ diuinæ latitudine nobiliter eruditus, laboris paterni fructus ostenderit.

Iohannem
diaconum
docet scri-
pta diuina.

Vt Ducis filia eius virtutes Regi Sigeberto exponens, illius beneuolentiam ei conciliarit. Cap. 20.

Sigebertus igitur Rex cū audisset puellæ redditam sanitatem, mandauit patri eius, vt eam suis conspectibus exhiberet. Qui sumens dona ingentia, & puero- rum multitudinem ac puellarum, cum magno suorum comitatu duxit eam vsque ad Rhenum: indeque per comites ad Regem transmisit. A quo dum grante- rante suscepta fuisset, interrogata quomodo suæ remedium consecuta esset infirmi- tatis, cū per pontifices ad hoc missos sanitati non posset restitui, hanc reddidit rationem: Domine mi, inquit, est vir quidam in prouincia, quam huc ducta reliqui, cuiusdam incola solitudinis de gente Scotorum, nomine Gallus, tantæ apud Deum virtutis & meriti, vt aduersus dæmones singulari quadam vratur potentia. Nam cū ego ancilla tua graui vexatoris instantia periculosum vitæ nutantis finem penè subi- rem, rogante patre meo, idem vir Dei superuenit, & signo vexilli salutaris me muni- ens, imperiosa voce iussit exire tyrannum. Et videntibus cunctis, qui aderant, exiuit de meo ore quasi coruus colore piceus, horrore tartareus. Cumque sacrificij cæle- stis me pabulo confirmaret, pristinæ restituta sum sanitati. His ita relatis, puella pro- cidens ad pedes Regis, Obsecro, ait, domine, vt virum ipsum tuæ gratiæ foueas lenita- te, & pro me dignas illi gratiarum actiones repēdere non graueris. Interrogauit au- tem eam, in qua eremo vir mansitaret eximius, & illa respondit: In saltu, qui Arbo- nensi territorio adiacet, & est publici possessio iuris: situs autem inter Alpes Rhetia- rum & Brigantini marginem lacus. Rex igitur vt audiuit in publicis eum commorari possessionibus, iussit fieri conscriptionem firmitatis, vt vir sanctus locum, quem in- colebat, per autoritatem regiam obtineret. Auri quoque libras duas, & argenti pondo totidem cum epistola concessionis iam dictæ, per suos nuncios viro Dei desti- nauit, se sacris eius orationibus commendans attentius: Gunzoni autem Duci præ- cipiens, vt si solitudinis incola vellet, solationum ei copiam ad ædificandam Cellam subministraret.

Nota q̄ ma-
gna sit vis
signi sanctæ
Crucis.

Sigebertus
rex qd dede-
rit S. Gallo.

Vt consilio beati Galli eadem Ducis filia, repudiatis nuptijs Regis, sacrum velamen, Rege assentiente, acceperit. Cap. 21.

Non multis in medio reuolutis diebus, volens Rex idem puellam suis thala- mis sociare, celebri edicto sacerdotum & principum suorum senatum, nu- ptiarum præcepit adesse solennijs. Cumque stipatus agmine procerum, in- troisset vbi ipsa manebat, dixit illi: Ascendamus in palatium. nam nuptiæ paratæ sunt: sacerdotes & capita populorum cum benedictionibus congruis adue- nerunt. Quibus illa auditis, cecidit ad pedes eius, dicens: Mi domine, quia præterita passio suo me pondere tabefecit, vires absorbit valetudo contraria, membrorum officia ægritudine sunt resoluta: da mihi vel septem dierum inducias, vt aliquatenus virium detrimenta recuperem, & sic tuis possim applicari conspectibus. Quam peti- tionem dum Rex piè susciperet, ad palatium remeavit, illa in priuato commorante cubiculo. Fiebat autem utroq; in loco ingens apparatus lætitiæ, admirantibus mul- tis, cur tandiū diuisi, conuiuio distulissent connubia. Transactis interea septē diebus, circa matutinum officium puella cum duobus viris totidemq; puellis ecclesiā beati Stephani protomartyris introiuit, & secedens post ianuas templi, exiit se vestimen- tis regalibus, & habitum propositi sanctioris assumpsit, nescientibus hoc viris, qui pa- riter cum illa aduenerunt. Deposito ergò terrenæ dignitatis amictu, sanctimonix ni- torem cum quodam sui secuta contemptu, accessit ad altare, & in faciem prouens,

Spōsa Regis
Sigeberti pe-
tit sibi dari
nuptiarum
inducias.

Insigne ex-
empiū pud-
icitæ & con-
temptionis
huius mūdi.

Domini studiosius adoravit: ac deinde cum se erigeret, cornu comprehendit altaris, & huiuscemodi voces emisit: Beate Stephane, qui sanguine tuo testimoniū Christo perhibuisti, deprecationem meam tuis meritis Domino commendato, ut tua intercessione hodiē cor domini mei Regis conuertat secundum voluntatem meam, nē velamen, quod amore Dei suscepi, auferat de capite meo. Viri ergo, qui erant cum illa, hæc videntes, venerunt ad Regem, & nunciauerunt ei, quæ facta fuerant. Et ille aduocans sacerdotes & quosdam principes suos, cœpit inquirere ab eis, quid super hac re faciendum censerent. Cyprianus Arelatenſis Regi respondit: Quia, ut liquido claret, puella hæc cum à dæmonio erueretur, hoc se voto, quod perfecisse videtur, conſtrinxit, cauendum tibi est, nē forte si irritum feceris votum eius, rediuuo dæmonum cōprimatur incurſu, & sint illi nouissima peiora prioribus, tu verò tanti criminis reatum incurras. Rex ergo iustitiæ tenax, & timore Domini plenus, huic consilio deuotæ mentis pandit assensum: & ingressus ecclesiam, fecit afferri vestem nuptijs præparatam, & coronam sponsæ nitoribus imponendam. His allatis, dum puellam ad se iussisset accedere, sponsa Dei iam Agni comitatibus hærens, auelli non potuit ab altari: quia se timebat de ecclesia protrahendam. Cumq; instantius aræ cornibus inhæreret, Rex eam, nē timeret, admonuit: Hodie, inquit, per omnia tuæ voluntatis videbis effectum. Porrò illa inter spem & metum posita, caput super altare reclinans, Ecce, ait, ancilla Domini: fiat mihi secundum voluntatem eius. Rex verò iussit sacerdotibus, ut eleuarent eam, & ad se perducerent. Quo facto, induta est, illo iubente, veste regali, & sacro velamine coronata. Intuitus autem eam Rex religiosus, dixit illi: Ecce meis te nuptijs præparatam, sponsi cœlestis, Domini nostri videlicet Iesu Christi cedo complexibus. & dexteram eius comprehendens, posuit in altari, deinde ecclesiæ limen excedens, lachrymis absconditum patefecit amorem. Post hæc vocauit eam, & iuxta se fecit in palatio residere, & donis ingentibus honoratam, prætulit monasterio ancillarum Dei, quod in honore beati Petri principis Apostolorum constructum est in Metensium ciuitate, vbi gesta sunt vniuersa, quæ proxima narratione retulimus. In his autem omnibus perficiendis secuta est puella consilium beatissimi Galli, qui eam, Domino auxiliante, à dæmonio liberauit.

Quantum ex beati Galli doctrina & exemplis Iohannes diaconus triennio profecerit. Cap. 22.

P Er idem tempus Iohannes diaconus perſeuerans apud venerandum patrem, prudentiam, quæ in eo cœlitus abundabat, studio sitienti potauit, in absoluteione duntaxat difficiliū scripturæ diuinæ quæſtionum, & intemeratæ fidei ratione. Operis quoq; quotidiani, quod idem egregius Apostolicæ districtiōnis imitator sedula accelerarat instantia, non solum dilexit scientiam, verum etiam comprehendit. Gratia enim illustratus diuina, quicquid vel visu vel auditu percepit, altæ memoriæ, & ut ita dixerim, armario cordis celer inseruit: & sub huius magisterij disciplina, cum omni mansuetudinis & humilitatis custodia, triennium duxit.

Ut beatus Gallus Episcopatum Constantiensem recusat. Cap. 23.

P Ost hæc Dux sæpè iam dictus, per epistolam suam virum Dei rogauit, ut ad Constantiam oppidum perueniret, ad eligendum qui eidem sedi præficeretur, antistitem. Aduocauit autem Augustudunensem & Virduunensem Episcopos cum multitudine clericorum. * Nemidone etiam, quæ à modernis Spira vocatur, venire fecit Episcopum: necnō per nuncios & epistolas suas totius Alemannię presbyteros, diaconos, vniuersasq; clericorum copias, generaliter die denominata, id est, proxima Paschæ Dominica, apud Constantiam conuenire præcepit. Ipse quoque cum principibus & comitibus suis huic intererat conuentui. Cumque hæc synodus tantæ multitudinis celebraretur accessu, & trium spatio denunciaretur futura dierum, beatissimus Gallus, diuino plenus consilio, assumptis Iohāne & Magnoaldo, diaconatus officio sublimatis, perrexit ad oppidum: ingressoque eo locum concilij, Dux huiusmodi verba profudit: Deus omnipotens, cuius prouidentia totum corpus Ecclesiæ augmentatur & regitur per interuentionē & meritum beatæ Mariæ semper virginis, in cuius honore locus iste consecratus est, effundat hodiē super nos spiritum sanctum ad eligendū pontificem, qui ad regendā plebem fidelium sit idoneus, & ad gubernandam Ecclesiā Dei pastorali sit diligentia plenus. Admonuit deinde pontifices & omnē clerum, ut iuxta saluberrima canonū decreta, rectorē Ecclesiæ prouiderent.

Cœpit

Religiosi regis præclarū exemplum.

Aduertant hæc, q. Christo sacras virgines hortantur ad nuptias.

Iohānes diaconus quantum profecerit apud S. Gallum.

for. Nemetum

S. Gallus vocatus, it ad synodū Constantiensem.

Dux hortatur Episcopos & Clerum, ut iuxta

Cœperunt autem omnes Clerici adinuicem dicere: Gallus iste testimonium habet bonum ab omnibus, qui eius vitam nouerunt. In scripturis diuinis scientiæ culmen obtinuit, & in omni vitæ honestate sapientiæ luce refulget: iustitiæ autem vitæ, castitatem corporis sociavit, mansuetudinem cum humilitate possedit: continentia verò salutari patientiam iunxit. Largitor est eleemosynarum, orphanorum pater, in viduarum solatijs alacer. Hunc omnium sectatorem virtutum decet esse pastorem populorum. His auditis, Dux dixit ad illum: Audis, quid isti loquuntur & affirmant? Sanctus pater respondit: Benè quidem dicunt: vtinam verum esset, quod fatentur. Cum autem inuicem talia tractant, nesciunt in canonibus esse prohibitum, nè aliqui de locis suis commigrantes, alijs facillè ordinentur in locis. Est verò mecum diaconus quidam nomine Iohannes, vicinorum indigena locorum, cui meritò testimonium, quod isti mihi dederunt, potest aprari. Hunc diuino credens electum iudicio, vobis offero, promouendum.

Canonū decreta el gāt anuſſitum.

S Gallº ele-
ctionem ſui
transfert in
alium.

Vt Iohannes diaconus creatus sit Episcopus Constantiensis. Cap. 24.

Cumque hac attestazione vir sanctissimus in Iohannem cunctorum concitaret amorem, (neq; enim aliud de illo credere poterant, quam quod vir Deo charus asseruit) Dux diaconum venire fecit in medium: Tu es, inquit, Iohannes diaconus? Et respondit: Ego planè. Vndè ait, ducis propaginem generis? & dixit: In Rhetia Curiensi mediocri natalium dignitate sum procreatus. Dux verò ad illum: Potèrne, inquit, pontificalis infulæ pondus subire? Tunc venerabilis Gallus se pro filio responsurum promisit. Et dum hæc mutuo sermonum commercio pertractarent, subtraxit se diaconus, & fugiens, latibulum quæsivit in ecclesiâ sancti Stephani martyris, quæ est extra oppidum. Secuti sunt autem sacerdotes cum plebe, & apprehensum lachrymis perfusum felicibus, licèt renitentem, in præsentiam pontificum pertraxerunt & Ducis: & leuauerunt omnes pariter vocem, dicentes: Iohannem elegit sibi Dominus pontificem hodiè. & respondit omnis populus, Amen. Episcopi itaq; duxerunt eum ad altare, & solenni benedictionis officio ordinauerunt antistitem. Consummatoque sacra promotionis ministerio, rogauerunt eum sacrificij salutaris celebrare mysteria. Præmissis ergò ex more diuinæ libationis initijs, post lectionem Euangelij rogauerunt venerabilem Gallum, vt multitudini, quæ aderat, verbi officio sacre instructionis pabulū ministraret. Qui assumpto Iohanne Episcopo, gradum affendit, eo videlicet pacto, vt ipse quidem ædificationis instrumenta colligeret, Episcopus verò ad vtilitatē barbarorum benè prolata interpretando transfunderet. Cœpit ergò verbum facere de initio creaturarum, & Adæ peccatum, pro quo depulsus est de paradiso, commemorare. Transiens inde ad diluuium, patriarcharum consequenter tempora perstrinxit & actus. Egressum quoque filiorū Israel de Aegypto, & transitum per mare rubrum, legisque lationē per Moysen, & cælestis alimentū miracula replicauit. Regum deindè successiones & tempora prophetarum breuiter attingens, aduentū Dominici tempus retexuit. Baptismum etiam Saluatoris, & mirabilium eius gloriam cōmemorans, Crucis ignominiam cum impijs insectationum generibus veraci relatione subiunxit. Hæc audientes Ecclesiæ pastores, cum populi multitudine lachrymas fuderūt vberimas, & adinuicem dixerunt: Verè spiritus sanctus locutus est hodiè per os viri istius. Ille verò prædicationem perduxit vsq; ad resurrectionem Christi, & in commemoratione generalis iudicij terminauit. Omnes ergò, qui aderant, alacri mentis exultatione repleti, benedicebāt Dominum, & ad sua cum gaudio remeabant. Doctor itaque venerabilis manens apud Iohannem Episcopum septē diebus, inter multa salutifera consolationis verba, hæc sepius inculcauit: Quem Deus elegit, homo non despiciet: sed erit omnium veneratione sublimis, quem di-

Iohānes di-
aconus abſe-
cudit se, nè
ſiat Episco-
pus.

Creatur ta-
men.

S Gallº eru-
dit populū
ſalutaribus
doctrinis,
interprete
Iohāne Epi-
ſcopo.

S. Gallº re-
dit ad Cel-
ſam ſuam.

Mathetes,
discipulus,
Didascalus,
præceptor.

Vt mortē S. Colūbani S. Gallus & reuelatione, & ex nuncijs cognouerit. Cap. 25.

Gggg 4

Tempo-

S. Gallus
condit mo-
nasterium.

Tempore subsequenti cœpit virtutum cultor eximius oratorium construere, mansuiculis per gyrum dispositis ad commanendum fratribus, quorum iam duodecim monastici sanctitate propòsiti roboratos, doctrina & exemplis ad æternorum desideria concitauit. Quadam itaque die, dum post laborem matutinalis officij quiescendi gratia lectos suos reuiserent, primo diluculo vir Dei vocauit Magnoaldum diaconum suum, dicens illi: Instrue sacra oblationis ministerium, vt possim diuina sine dilatione celebrare mysteria. Et ille: Num, inquit, tu pater Missam celebrabis? Dixit ergò ad illum: Post huius vigiliis noctis cognoui per visionem dominum & patrem meum Columbanum de huius vitæ angustijs hodiè ad paradisi gaudia commigrasse. Pro cuius itaque requie sacrificium salutis debeo immolare. Et signo pulsato, oratorium ingressi, prostrauerunt se in orationem, & cœperunt Missas agere, & precibus insistere pro commemoratione beati Columbani. Finito sacra deuotionis officio, venerabilis Gallus dixit ad Magnoaldum diaconum: Fili, non tibi graue videatur petitionis meae pondus: sed arripe viam, & Italiam petito, pertransiensque vsque ad monasterium, quod Bobium nominatur, diligenter perquirito, quid actum sit circa Abbatem meum. Nota ergò diem & horam, vt si eum compereris esse defunctum, possis agnoscere, vtrum visio mea veritatis fulciatur effectu. Hæc ergò omnia sollicita inuestigatione perdiscens, regressus nunciabis mihi. Diaconus ad pedes magistri prouolutus, ignotum sibi iter esse conquestus est: sed vir beatus voce blanda eum, nè timeret, admonuit: Perge, inquit, & Dominus diriget gressus tuos. Hac consolatione roboratus pij doctoris alumnus, præcepto paruit, & accepto benedictionis viatico, viam festinanter aggressus est. Cumque peruenisset ad monasterium, vt volebat, inuenit omnia ita contigisse, sicut patri suo per visionem fuerant reuelata. Mansit autem ibi vna nocte, & accepit à fratribus epistolam ad beatum Gallum, continentem venerandi transitum Columbani. Qui & baculum ipsius, quem vulgò cambotam vocant, per manum diaconi transmiserunt, dicentes sanctum Abbatem ante transitum suum iussisse, vt per hoc notissimum pignus Gallus absolueretur. Dimissus autem ab illis, iter accelerauit, & prosperè in omnibus agens, die octaua peruenit ad dominum suum & patrem, ferens epistolam relationis, & absolutionis indicium. Lecta epistola, S. Gallus charissimi patris amorem pleno retinens corde, lachrymas profudit vberimas, & collectis fratribus, causas mœroris aperuit. Deindè tanti patris memoriam precibus sacris & sacrificijs salutaribus frequentarunt.

Decessus S.
Columbani
reuelatur S.
Gallo.

Bobiu, mo-
nasteriu S.
Colubani.

Baculus S.
Columbani
Gallo Ab-
bati mitti-
tur, in signu
absolutiois.

Miraculum, tabule cuiusdam incremento declaratum. Cap. 26.

Contigit autem quadam die, dum in construendo oratorio cum fratribus laboraret, vt tabula quædam parieti imponenda, breuior cæteris mensura palmorum quatuor appareret. Quam dum eiusdem operis artifices vellèt abijcere, beatus Gallus virtutis, quam in Domino habebat, sibi conscius, iussit eos ab opere disungere, & domum ad percipiendam secum refectionem, quam Dominus præparauit, intrare. Quibus secundum iussionem eius facientibus, benedictum panem manu sua porrexit. Post prandium autem, cum omnes opus repeterent imperfectum, inuenerunt tabulam, quam propter suam breuitatem pridem abijcere voluerunt, cæteris omnibus longiorem mensura dimidij pedis: & admiratione de eo, quod euenerat, habita, lignum quod mirabili creuerat modo, in loco suo parieti aptauerunt. Quod ipsum longo deinceps tempore à fidelibus expetitur, Domino faciente, dentium doloribus efficaciter medebatur, præter antiqui commemorationem miraculi, nouis semper effectibus honorandum. In quo facto meritum eius magnitudinem, & orationis possumus pensare virtutem: quia & lignum aridum contra naturam incrementis auctum est, & nè vetus aboleretur miraculum, rediuiua signorum attestacione semper est repetitum.

Affer S. Gal-
li precibus
diuinitus fit
longior.

Nora hæc
miracula.

Sanctus Gallus non vult esse Abbas Luxoniensis, & de piscibus alijsque rebus, quibus fratres refecit. Cap. 27.

Abbas Eu-
stachij obi-
tus.

POST hæc Abba monasterij, quod Luxouium dicitur, nomine Eustachius, quem bonæ memoriæ Columbanus eidem loco præfecit, ab huius exilio vitæ ad supernam patriam commigravit. Fratres ergò in eodem cœnobio constituti, consilium iniêrunt, vt venerabilem Gallum reuocarent, & eius regimini se subdendo contradrent. Miserunt itaque sex fratres ex his, qui ab Hibernia vene-

venerunt, qui epistolam ferrent continentem causas eiusdem legationis. Igitur illi recto itinere cum ad viri Dei Cellam peruenissent, nunciati aduenisse, ducti sunt ad orationem. Qua expleta, domum ingressi, porrexerunt epistolam. Quam ut vir Dei sanctus perlégit, dixit illis: Ego quidem, ó fratres, verba propheta cupiens imitari dicentis, Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meae: deserui notos meos & propinquos, & ut liberius Domino possém vacare, solitudinis elegi secreta: utque parentum & prædiorum dimissionē præteream, Episcopatus honorem & diuitias mundi suscipere non consensi. Et quo pacto post hanc renunciationem & voluntariam paupertatem, seculi implicabor negocijs, exaltrabor honoribus ponderibus aggrauabor? Absit, inquam, ut qui manum in aratrum misi, oculos ad relicta retorqueam, & sicut canis reuertar ad vomitum. Scitis ipsi, me inter vos positum humilitati semper dedisse operam & subiectioni: & quomodo creditis ad tanti culminis me prouocari posse fastigium? Innouate consilia, aliorum vos vertite: mihi quod animo semel infixum est, Dominus immutari non sinet. His & similibus verbis animos eorum ab spe imperationis huius amouit. Vocauit deinde vnum e fratribus, & eum interrogauit, quid essent tempore refectionis sumpturi. Cumque responsum esset, tantummodo sextarium farinae ad usum haberi cunctorum, iussit fieri panes, dicens: Potens est Deus parare mensam in deserto. Et cum fecisset olera colligi, ipse fumens rete & vnum ex discipulis suis cum fratribus, qui superuenerant, iuit ad gurgitem, dicens: Videamus, utrum misericors Dominus aliquos nostris velit necessitatibus largiri pisciculos. Cumque peruenissent ad gurgitem, viderunt piscem magnum in aque collectione natantem, duosque illum insequi lustras, quasi capere fugientem volentes. Immisso reti, captum eum traxerunt ad litus. Habebat autem in longitudine palmos duodecim, in latitudine quatuor. Quo facto, lustra se profundis immergit: imposito rursus reti, cum piscatores sancti piscium latebras pulsando inquietarent, iterato lutre apparuerunt, piscium tantam multitudinem propellentes in rete, ut id sua pluralitate per loca disrumperent. Præda itaque ad litus perducta, vir discretione plenissimus, quosdam pisces, adiuuatis qui aderant, rursus in aquam proiecit, & fratribus dixit: Hodie propter aduentum vestrum, mirabilem suae largitatis euidentiam Dominus manifestare dignatus est. Illi e contra meritis eius, quod factum fuerat imputantes, eo alacriter præeunte, domum redierunt. Et ecce iuxta introitum Cellae vir vnus apparuit, ferens duos vtres vino plenos, & ternos farinae modios, ob suae deuotionis indicium. Quibus cum gratiarum actione susceptis, cibum sumpserunt: & post corporis refectionem, spiritalis colloquij dapibus animas suas pascere studuerunt. Detinuit autem eos beatus Gallus aliquantis secum diebus, & charitatis intuitu omni humanitatis fouit obsequio. Narrauit quoque de communi patre, beato videlicet Columbano, quod certa relatione didicerat. Deinde osculo pacis oblato, dimisit eos: & illi benedictione tanti patris armati, ad sua remeârunt.

Psal. 68.

Exemplum boni monachi.

Nō vult esse Abbas Luxurijs.

Capitulum de piscem.

Vide diuinam prudentiam.

Vt vir sanctus apud Arbonam migrarit ad Dominum. Cap. 28.

NEC multo post, cum iam bonorum omnium author & propagator athleticam suam, de mundi agone sublata, præmiorum laureis vellet perennis adornare, Vuillimarum presbyter veniens ad Cellam viri sancti, rogauit eum, ut secum egrederetur ad castrum. Et ut obtineret quod voluit, huiusmodi voce flebili querimoniam submissus explicuit: Cur, inquam, ó pater, me, qui uorum monitis doctorum innitor, quasi despectum dereliquisti, & doctrinam tuam salutaribus institutis auditorem fraudasti beneuolum? Cui hanc obiectionem adscribere possum, nisi peccatorum meorum foetoribus? Nisi enim vita mea tuo displiceret iudicio, amabili me ædificationis tuæ non priuares solatio. Nunc ergo noli nos peccatis nostris abijcere: sed Domini prouocatus mādatis, viam veritatis desiderantibus aperi, & solita nobis benignitatis munus impende. Motus igitur hoc supplicantis alloquio pietatis amator, descendit cum illo, & venerunt in castrum. Vocata autem multitudine in die solenni, vir sanctus prædicationis dulcedine * auditorum corda refecit, & tanta, quæ dixerat, sapientiæ luce vestiuit, ut summa omnium gratulatione auditus, & plena cunctorum veneratione sit honoratus. Biduo itaque ibidem ducto, tertia die febre correptus, tantum in breui eius violentia depressus est, ut nec ad Cellam redire, nec cibi sustentaculum potuisset percipere. Cumque hac infirmitate per dies quatuordecim laborasset, die sextodecimo mensis Octobris, id est, 17.

Vocatur vir Dei prædicationis ergo ad castrum Arbonense.

Cum Vuillimaro presbytero proficiscitur Arbonam.

auditorum

Calen-

Admodum
grandæuus
cedit e vita.

Calendas Nouembris, expletis nonagintaquinque annis suæ ætatis, in senectura bona, huius vitæ liberatus ergastulo, animam meritis plenam felicibus reddidit, bonis inhæsuram perennibus.

Vt funeri eius Iohannes Episcopus interfuerit, didiceritque eum illic condinon debere. Cap. 29.

CUm igitur audisset Iohannes Constantiensis Ecclesiæ præsul, beatū Gallum apud Arbonam infirmari, ascendens nauiculam, potuum & ciborū ea secum genera tulit, quæ infirmitate laboranti nouerat congruere: vt videlicet sua visitatione fidsimum refoueret amicum. Cumque portui propinquaret, audiuit in domo presbyteri planctum magnum circa funus viri Dei celebrari, & interrogauit, quæ tanti esset causa ploratūs. Audiens autem Gallum venerabilem, fidsimum suæ familiaritatis custodem, de huius seculi emigrasse periculis, misit se in aquam: (Neque enim poterat propter nimium dolorem sustinere, donec nauicula litus attingeret) descendensque cum his, qui secum venerant, intrauit domū presbyteri, lugubri voce & corporis gestu mœrorem cordis insinuans. Inuenit autem corpus viri sancti inuolutum, & in loculo repositum: aperiensque sarcophagum, & exanime amici cadauer inspiciens, amariorum cum hac voce lachrymas dedit: Heu heu pater amate, heu doctor egregie, cur me de domo patris eductum, in his periculis quasi orphanum dimisisti, & confidentiam meam, qua de tuis consilijs plurimum præsumebam, immatura morte rupisti? Tibi quidem in perceptionem præmij, quod tam ardentem desiderabas, hæc tua mors est fructuosa: nobis autem in tot mundialium perturbationum procellis laborantibus, multipliciter est lucuosa. Sed qui de vitæ corporalis interruptione dolemus, de animæ immortalis libertate gaudere debemus, certi quia orationibus non desinas adiuuare, quos cōsilio & exemplis roborare consueueras. Inter hæc verba presbyter eum, vt surgeret, monuit, & pro reque defuncti ambitiosius Dominum precaretur. Intrauerunt itaque ecclesiam, & Episcopus pro charissimo salutare hostias immolauit amico. Finito autem fraternæ cōmorationis obsequio, respiciens post tergum, vidit fossam, in qua sanctū corpus humare volebant. Acceptaque Cruce, & his quæ exequijs exhibentur, intrauerunt domum, volentes thesaurum preciosi corporis ad locum sepulcri deducere. Cumque arcam, qua claudabatur cadauer feretro impositum, ad fossam sepulture conaretur deferre, nullis viribus vsquam potuit commoueri. Quod noui genus miraculi dum mutuis mirando colloquijs retractarent, Iohannes Episcopus dixit: In veritate cognosco hanc sepulcri sedem patri meo Gallo non placere. Et iussit presbytero, vt duos equos inueniret indomitos, & faceret introduci. Quod cum factū esset, strauerunt eos cum magno labore, & ad locum, vbi corpus iacebat, duxerunt: & Episcopus cum Clero huiusmodi orationem dedit: Deus, qui per potentiam maiestatis tuæ ubique totus es, pro cuius amore vir iste reliquit patriam suam, vt præcepta tua conseruaret: fac corpus eius ab his equis indomitis ferri in locum, quem tua voluntas meritis ipsius præuidit. Cumque finita esset oratio, cuncti qui aderant, Amen responderunt.

Doleat eius
obitus plu-
rimūm Epi-
scopo Con-
stantiensi,

Episcopus
Constanti-
ensis pro eo
salutares of-
fert hostias.

Non potest
moueri ex-
anime cor-
pus eius.

Contractus quidam cum induisset caligas sancti viri, mox curatus est. Cap. 30.

Congruum videtur, in hoc loco retexere miraculū, quod Dominus inter sui confessoris exequias exhibere dignatus est: quò liquidò cunctis ostenderet, seruum suum secum veraciter tunc viuere, dum carnis huius carcere liberatur. Erat ibi quidam mendicus, tanta per omnes membrorum iuncturas debilitate contractus, vt penitus inter alias suæ infirmitatis molestias, incessu pedum careret. Huic, dum presbyter indumēta viri Dei distribueret pauperibus, caligas eius cum calceamentis dedit. Statimque debilis pro accepto munere, summo repletus gaudio, vt sacras cruribus & plantis aptauit exuias, per omnes artuum compages repente solutus est: & exiliens, voce clamauit ingenti, & gratias egit Domino & beato Gallo, per cuius merita redditam sibi videbat sanitatem. Videns autem Episcopus & cuncti, qui aderant, sanitatis huius miraculum, vnanimiter glorificauerunt Deum, atque dixerunt: Manifesta virtute dignatus est Dominus hodiè gloriam serui sui nobis ostendere. Dederunt itaque ei, qui sanatus fuerat, ceruum, & profecutus est funus cum cætero populo. Hoc primum signum post transitum eius Dominus ad memoriam illius declarauit.

Nota mira-
culum.

Eccè vsūm
ceruorū in
Ecclesia
Dei.

Decilio & catena ærea, post eius obitum repertis. Cap. 31.

Inter

Inter easdem quoque beati pastoris exequias, aliud non mediocre sanctitatis eius indicium apparuit. Habuit vir Dei capsellam de corio factam, diligenter feratam: cuius clauem sub tam vigili custodia ipse retinuit, ut nullus discipulorum eius, quandiu vixerat, quid intus seruaretur, cognoscere potuisset. Hanc autem ex suis humeris pendentem ferre solebat, quocumque ambulauit. At ubi de vita migravit, sumpta claue aperuerunt capsellam, & inuenerunt in ea cilicium modicum, & catenam aream sanguine adpersam. Deinde corpus inspicientes magistri, inuenerunt locum catenæ, ubi sæpius præcingi solebat, carnemque ipsam in locis quatuor profundius catena fulcatam, adeo ut de eisdem vulneribus cruor decurrens, cilicium per loca perfuderit. Posuerunt autem capsellam cum cilicio ad caput eius in feretrum, & deportauerunt cum corpore ad locum monumenti, & suspenderunt hæc tria mortificationis eius indicia iuxta tumulum ad caput eius: per quæ deinceps ad ostensionem meritorum ipsius, plurimas Dominus virtutes pie quærentibus exhibuit. Quæ ex re intelligere possumus, quia idem vir etsi à persecutore sanguinis effusione non est immolatus, semetipsum tamen offerens Domino hostiam viuam in odorem suauitatis, & crucem suam tollens, quotidieque Saluatorem secutus, martyrij laborem & palmam confessor adeptus est.

Dura catena castigauit vir sanctus corpus suum.

S. Gallus spiritualis martyr.

Vt ab equis indomitis sacrum corpus eius ad sepulturæ locum magno miraculo perductum sit. Cap. 32.

Postquam sanctitas venerandi patris & miraculi magnitudine, & horum manifestatione signorum cunctis, qui funeris eius intererant negocijs, patenter ostensa est, Episcopus ad feretrum accessit, & ex vna parte illud subleuans, presbytero alitrinsecus sustollente, equis superposuit, & adstantibus dixit: Auferte frenos de capitibus eorum, ut libertate concessa, quod Dominus voluerit, pergant. Accepta ergo Cruce & candelis, psalmos & melodias concinentes, iter agere coeperunt. Equi autem in neutram partem declinantes, recto itinere perrexerunt ad Cellam viri Dei. Quod cum peruenissent, depositum est feretrum ante oratorium. Discipuli autem eius, eleuantes pij doctoris reliquias, intulerunt & ante altare posuerunt. Deinde pariter cum Episcopo orationem pro illo facientes, fecerunt fossam sepulcri inter parietem & altare, ibique precibus huic rei congruentibus præmissis, sepelierunt eum: omnibusque ritè consummatis, multitudo quæ ad tanti viri concurrat exequias, Episcopi benedictione communita, ad propria remeauit.

Præclarum sane miraculum.

Miraculosa sepultura eius.

Miraculum in cereis ostensum. Cap. 33.

Dum beati corporis thesaurum felix locus in pace suscepisset, volens Dominus de morte famuli sui moerentibus consolationis præbere medelam, nouitate miraculi patefecit, quæ apud se claritate spiritus fulgeret amici. Nam duo cerei in castro, dum corpus eius eleuaretur, accensi, ita ardentibus delati sunt usque ad locum sepulturæ. Positi autem vnus ad caput, alter ad pedes, per triginta deinceps dies, mirabile dictu, non deficiente ardebant, & ardendo non deficiebant. Et ut monstraretur has durandi vires ceræ liquenti caliditate attributas, de huius miraculi materia plurimæ in posterum virtutes emanarunt. Nam quicumque dentium fatigati doloribus, vel oculorum lippitudine, vel aurium præclusionibus laborantes, de eisdem cereis quippiam ceræ tulerunt, & locis, quæ huiusmodi tenebantur incommodis, aptauerunt, optatæ celeriter dona percepere salutis. Post hæc tanta virtus ad sanandos varijs infirmitatibus depressos, apud sepulcrum beati viri cunctis illuc venientibus, & orationum eius suffragia fideliter postulatis apparuit, ut & fama tanti meriti cunctis, quæ circumpositæ erant, regionibus innotesceret, & locus ipse non mediocriter frequentaretur à populis.

Item aliud valde illustre miraculum.

Multa miracula ad sepulcrum sancti viri.

Quia igitur, o beatissimi patres, vita & virtutes sancti Galli, si in vnum compingantur librum, possunt ob sui prolixitatem aliquod legenti ingerere fastidium: statui duobus hoc opus libellis distinguere: ut prior illorum, vitam eius & actus usque ad sepulturam illius veridica relatione perducatur: sequens, miracula, quæ postmodum pro meritis eius Dominus ostendit: Primum videlicet ea, quæ priorum ad nos scripto perlata sunt, retextat: Deinde, quæ à probatissimis testibus indicata, nostra ætate à Gosberto charissimo fratre literis madata, subnectat: ne quod particulatim scriptum est, laciniosa diuisione disungatur: sed potius quod iunctum est parilitate factorum, sit etiam copulatum compræhensione dictorum. Atque hic prioris libelli finis, quæ

quæ præmissa sunt, terminet: & sequenti, quæ restant, sine præiudicio compræhendenda referret.

LIBER SECVNDVS:

QVI EST DE MIRACVLIS, QVÆ POST OBITVM
sancti Galli Dominus ob ipsius merita dignatus est declarare.

Vt hostes sepulcrum beati Galli violârint, & quæ illos pœna consecuta sit.

Cap. 1.

Orthuini
sæua crude-
litas.
for. * Tur-
goia

Erchonaldus
cellâ S. Gal-
li spoliat, &
sepulcrum ei
violat.

Vltio diui-
na in sacri-
legos.

* Boso
* Alij Boffo-
nem dicunt
cognomi-
natum, vel
Bosonem.

Meritis beatissimi Galli quotidie per miraculorum signa radianti-
bus, & longè lateque circumpositorum aures famæ suæ dulcedine
mulcentibus, cum iam post transitum eius anni quadraginta fuif-
sent euoluti, venit Othuinus, partium earundem potestate præ-
ditus, cum exercitu magno, & ira intolerabili concitatus, deua-
stauit non minimam partem pagi, qui ab interfluente fluuio * Dur-
geuue nominatur: Constantiensè quoque territorium, & Arbo-
nensis pagi confinia depopulari cœpit, & igni succendere. Viros, quicunque inue-
niri potuerunt, gladio peremit: vxores & paruulos eorum in captiuitatem egit. Pe-
culijs quoque & omni supellectili sublata, fructus omnes penitus demoliri fecit.
Arbonenses itaque, huius terroris immanitate compulsi, cum omnibus quæ habe-
bant, fugerunt in solitudinem, & ad Cellam viri Dei se cotulerunt. Deindè facta in
agro fouca, absconderunt ibi, quicquid habebant, & fossam terra cooperientes, nè
secretum eorum deprehenderetur, lini semen desuper insperferunt. Cumque iam
Arbonensem pagum hostes desolauissent, vestigia fugientium secuti, venerunt ad
Cellam sancti patris, & fugitiuos, quos repperunt, vinctos abduxerunt, & iuuenes
eorum in captiuitatem miserunt. Erchonaldus autem præfecti vicarius, cum vicina
solitudini inhabitaret loca, habuit res eiusdem Cellulæ notissimas. Is oratorium in-
gressus, inuenit mendicum quendam intus sedentem, quem benè nouerat, & dixit
illi: Indica mihi, vbi isti, quos tam nudos & miseros inuenimus, vestes habeant repo-
sitas & utensilia, aurumque & argentum, quorum copia hæcenus fruebantur. Ille
respondit: Nonne mihi melius est illorum denudare secreta, quàm vestræ seueritatis
iram incurrere? Si ita, inquit, egeris, eris in consortio nostro, & participio societatis
nostræ gaudebis. Qua promissione persuasus, surrexit, & eum ad subterraneum duxit
armarium. Quod cum idem vicarius aperiri fecisset, species quas inibi reperit, his qui
secum erant, facta diuisione, distribuit. His ita patris, putantes passim tale quid oc-
cultari, discurrerunt, loca singula signis quibusdam sollicitè explorantes. Eiusdem rei
gratia Erchonaldus, assumptis secum septem pueris, introiuit oratorium. Cumque
clausis ostijs pauimenti planitiem pulsarent, ob spem videlicet inueniendæ pecuniæ,
vnus illorum post altare veniens, pauimentum percussit: & audiens à cauitate tumuli
sonitum reddi, Hic est, inquit, quod oppidò desideratis. Accurrentes igitur pollin-
ctores infesti, cœperunt fodere: & cum ad loculum peruenissent, extulerunt illum,
dicentes: Quia isti Rhetiani calliditate naturali abundant, videamus, nè quippiam
sub hac arca occulti remaneat. Huic sacrilegio inservientes, inuasit eos horror im-
mensus. Qui in fugam conuersi, dum ostium oratorij singuli præoccupare niteren-
tur, insania agitati, euaginati gladijs inuicem se conciderunt. Erchonaldus verò,
huius auctor sceleris, timore cogente, volens exilire per ostium, caput superliminari
illisit, & ad terram concidens, alienatus mente iacebat. Cumque à suis perduceretur
ad propria, nimia infirmitate & nouis doloribus cœpit vrgeri. Toto itaque ipsius
anni curriculo fortissimis maceratus molestijs, capillorum honore & cutis superficie
spoliatus, etiam digitorum vngues amisit. Et vt omnibus longo tempore vltionis in
eum diuinitus collatæ signa paterent, cunctis vitæ suæ diebus hac deformitate nota-
bilis fuit.

Vt * Boso Constantiensis Episcopus, sacrum B. Galli corpus reposuerit. Cap. 2.

Audiens Constantiensis Ecclesiæ præsul, nomine * Boso, sepulcrum beatis-
simo Galli violatum esse ab hostibus, nullumque remansisse in Cellula, præ-
ter duos fratres Magnoaldum & Theodorum, qui sacri corporis reliquias
tumulo restituere potuissent, venit illuc cum clericis suis, & inuenit Cellu-
lam

lam desolatam, sancti patris corpus de sepulcro eiectum, altaria nudata, duosque fratres, qui remanserant, spoliatos iacentes in oratorio, & magnitudinem calamitatis gemitibus & lachrymis protestantes. Et misericordia motus, cepit eos consolari multiplicibus verbis, illam replicans Psalmistæ sententiam, qua dicit: In tribulatione inuocauit Dominum, & exaudiuit me in latitudine. Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. His dictis, fumens loculum, in quo sanctum corpus erat, posuit super terram inter parietem & altare, & desuper, ut moris est, arcam altiore confluxit: fossam verò terra repleuit. De suo quoque fratribus vestimenta largitus est, & vnde alerentur disponens, ad Episcopium remeavit.

Psal. 117.
Episcopus
reposito san-
cto corpore
fratribus ne-
cessaria vitæ
subministra-
uit.

Qua poena multati sint oratorij sancti Galli violatores. Cap. 3.

Post multum verò temporis misit Pipinus Maior domus, exercitum copiosum ad deuastandam Alemannorum prouinciam, & iteratò Francorum ditioni subiugandam. Cumque tota terra hostili contereretur incursum, auidi prædones Arbonensem pagum percurrentes, ad Cellam viri Dei venerunt, & quoscunque ibidem inuenerunt, (nam multi illuc confugerant, sperantes in Dei misericordia, & patrocinijs sancti illius) duxere captiuos. Quinque autem supra memorati principis satellites ingressi oratorium, repperunt ibi quasdam ancillas eiusdem loci cum paruulis earum, & quæ essent, percontati sunt. Quæ dum se de familia ipsius sancti esse proclamarent, hoc à prædonibus audiuerunt: Exite, egredimini. sanctum, quem dicitis, ignoramus. Et abduxerunt eas captiuas in Franciam. Eodem verò anno à malignis spiritibus arrepti, & amentes effecti, nudi circumquaque discurrebant: & vbiunque vrbes vel vicos ingressi sunt, cruciatibus suis causas retexebant, dicentes: Gallus Abba nos habet ligatos. & cum hac criminum misera commemoratione suorum, vitam infeliciter ducentes, flebiliter finiuerunt.

Diuinitus
puniuntur
sacri loci
violatores.

Vt palla partim exusta, redintegrata sit. Cap. 4.

Alio tempore diaconus quidam, nomine Stephanus, dum in eiusdem patris sancti ecclesia custodis fungeretur officio, quadam vespera incensam oratorio inferens candelam, posuit supra candelabrum iuxta beati viri sepulcrum.

Quæ à rectitudine statûs vergens in partem, ardens cecidit super arcam sepulcri. Cuius ardoris violentia vnâ compræhendens pallam, usque ad medietatem exussit, & ita restincta est, nihil lecto, nihil baculo, qui in eo pendeat, vel alijs lintaminibus super sepulcrum expansis inferens læsionis. Quæ ex re colligitur, ad declarationem virtutum beati viri potius, quam ad damnum rebus eius inferendum, idem euenisse incendium. Quia ut in sequentibus apparet, pallam quam lenis flamma diminuit, virtus manifesta restituit. Manè itaque factò, fratres oratorium ingressi, quid factum fuerat peruiderunt, & admiratione non minima sunt percussi. Tertia verò die cum ad matutinale conuenirent officium, inuenerunt in oratorio cereos ardentem, & duos iuuenes stantes, vnum ad caput, & alterum ad pedes, distendentes inter se pallam, quæ pridem fuerat ignis attracta vaporibus. Hoc visò, timore nimio conterriti, cum celeritate egressi, ad lectulos redierunt. Cumque se collocarēt, ecclesiæ campanum insonuit, & auditi sunt duo chori, incredibili alternantium personarum dulcedine perstreptantes. Igitur die illa nequaquam ausi sunt oratorium introire. Die autem sequenti ante ostium eius vnanimiter conglobati, prostrauerunt se in orationem: & cum surrexissent, cum magno timore intrantes, inuenerunt pallam, quam partim ignis absumperat, super lectum expansam, sicut prius expandi solebat, nulla imminutionis habentem indicia: sed potius latitudinem vel longitudinem eius trium auctam esse magnitudine cubitorum. Huius perspicuitate miraculi hilares facti, benedixerunt Domino, qui tam manifestis gratiæ suæ virtutibus, serui sui merita declarare dignatus est.

Magnū mi-
raculum.

Duo Angeli
ad sepulcrū
viri Dei cō-
spiciuntur.

Campanū,
neutro ge-
nere.

Miraculum misse auis. & de multiuarijs beati viri signis. Cap. 5.

Idem Stephanus dum quodam tempore cum his, qui simul aderant, carnem ad percipiendum in cuiusdam accessu ieiunij non haberet, resedit in Cellula, de eadem penuria cum cæteris locuturus. Dumque sermone vario paupertatis solatia mutuo ministrarent, auis quædam ignotæ formæ consedit in limine. Vnus assidentium torrem de igne rapiens, alitem percussit. Cuius carnes dum suis vibus praparassent, incredibilem saporis dulcedinem in gustu earum deprehenderunt: facientibus hoc, ut credimus, beati viri meritis, ut sicut famuli eius in similitudinem antiqui miraculi, quo populus Dei conturnicum carnibus in solitudine est refectus, auis in-

Miraculum
de auc.

Exod. 16.

H h h h

cognita

Innumera
miracula ad
tumulum S.
Galli.

cognita missa est: ita sapor procurata calitatis escæ, nouæ dulcedinis delectamentum haberet. Tanta autem est miraculorum copia, quæ Dominus apud tumulum eius diuersis temporibus ostendit, ut non facile scribendi studio comprehendere possit, ex quibus propter abundantiam multa omittuntur: pauca verò & eminentiora propter memoriam posteris commendandam huic inseruntur opusculo. Præter mortuorum enim resuscitationem corpoream, cæterarum infirmitatum remedia, creberrima inibi largitate à Domino præstita sunt & præstantur. Siquidem & dæmoniaci ibidem curati, & languentes sunt recreati: aurium claustra reserata, oculorum deterfa caligines, mutorum exclusa silentia, paralyticorum eliminata defectio. Sed & quicunque animæ vel corporis necessitate coactus, fide integra apud sepulcrum beati Galli instantiam orationis exequitur, Domino confessoris sui merita comprobante, precum suarum nullatenus fructu priuatur, verum sine tarditate diuinæ largitatis sentiens dona, latatur.

Vt donum sancto Gallo deferendum, ab incendio seruatum sit. Cap. 6.

Temporibus igitur Carlomanni Maioris domus, miraculū memoria dignum per merita sancti patris effectum, huic operi inserere vtile iudicamus. Vir quidam pauperculus in pago quodam, ex summa deuotione cum vxore sua ad Cellam beati Galli causa orationis properare disposuit. Cuius intentione deuotionis dum mulier pallulam, quam in loco sancto oblatura erat, contextam parauisset, inuoluit eam formella ceræ, quam simul oblatum ire cogitabat, & in arcâ sua inter alia vestimenta reposuit. Contigit autem dum ire pararent, domum illorum cum omnibus, quæ intrâ illam erant, rebus igne cremari. Cumque consumptis omnibus, flamma cessante, sopitum fuisset incendium, cœperunt inter fauillarum cumulos feramentorum reliquias quærere. Et ecce inueniunt, mirum dictu, ceram pallula inuolutam inter cineres & carbones, nihilque in eis læsionis apparuit: cum ipsam arcam, & quicquid aliud in illa repositum erat, penitus consumpsisset incendium. Viso igitur tantæ virtutis miraculo, benedixerunt Deo, & iter quod disposuerunt, peregerunt. Et narrantes fratribus, quæ gesta fuerant, obtulerunt donarium, quod huic voto consecratum, in supremis non poterat perire periculis. Seruata sunt autem ibi eadem res in testimonium post futuris, vsque ad tempora Othmari Abbat̃is.

Haud vul-
gare mira-
culum.

Vt correctus sit, qui caballum, quem vouerat, fraude retinuit. Cap. 7.

Aegrotus
nuncupat
votum, &
reualefit.

Neque illud silentio prætereundum videtur, quod in supradicto pago temporibus Pipini Regis, contigisse refertur. Quidam vir, nomine Vuillimarus, graui infirmitate depressus, sub voto promisit, se equum vnum, duosque boues, si pristina restitueretur sanitati, ad ecclesiam beati Galli donaturum. Cumque ex illa die confortaretur, & plenam recepisset respiratem, contigit ut cum Birthlone domino suo causa orationis ad cellulam sancti viri, eodem vectus equo, veniret. Igitur cum post orationem omnes illi, qui simul aduenerant, digressi, non longè essent ab ecclesia, equus quem sponsor infidelis, postquam vouerat, fraude retinuit, repente substitit: & licet eum fessor calcaribus vgeret, ac verberibus fatigaret, nusquam potuit commoueri. Videntes hoc qui aderant, cœperunt inquirere huius miraculi causas. At ille confusione digna correptus, prodidit reatum, & fraudem, quam in voto fecerat, confessus aperuit. Reuersi autem omnes pariter, equum obtulerunt ad limen ecclesiæ: & benedictione percepta, ad sua sine obstaculo redierunt. In quo factò & diuina pietas, & sancti viri virtus apparuit, dum is, qui per se respicere noluit, per correptionem ad correctionem peruénit.

Vbicirca
castigatur.

Vt cera ex furto oblata, in lapidem versa sit. Cap. 8.

Eccè rem
admiratio-
ne dignam.

Illud quoque miraculum, quod quarto anno Carlomanni Regis in pago, cuius supra mentionem fecimus, contigit, libet memoriæ commendare. Pauperculus quidam iuxta regiam possessionem, quæ Rotunnuila dicitur, commanens, dum ad Cellam sancti viri Galli pergere voluisset, nec haberet aliquid, quod ob deuotionis indicium illuc deferre potuisset, diabolo suadenti consentiens, atrium cuiusdam diuitis irrupit, & aluear cum melle & apibus furtim auferens, intulit domui suæ. Apibus deinde extinctis, ceram confecit, & non multò post inter vicinos & amicos cum hoc furtiuo munere ad ecclesiam venerabilis Galli perrexit. Cumque singuli quod attulerant, obtulissent, is, qui contra fas offerre voluit de rapina donarium, ceram

reperi,

reperit in lapidis durissimi rigorem mutatam. Ingenti itaque timore percussus, vnicorum, qui secum venerant, reatum suum confessus est. Qui deinde cum custodibus ecclesie quae facta fuerant indicaret, fama huius miraculi mira celeritate cunctis innotuit.

Quae deinceps scripturus sit Author in hoc libello. Cap. 9.

DEscripsit his, quae praeceptorum solertia de vita, sine & virtutibus beati Galli ad nos usque scripto transmisit: hinc ea stylo comprehendere tentabimus, quae a fidelissimis testibus indicata, a charissimo fratre Gosberti literis sunt mandata. In quibus primo, quomodo vel quando in coenobio beati Galli regularis vitae instituta seruari coepissent, liquidò declaratur. Deinde, quibus miraculis eiusdem patris virtus cunctis effulserit, probabiliter exponitur: commemoratis pariter singulorum, quae introducuntur, assertoribus. Quae idcirco nouis dictionum positionibus ordinare volumus, ut cum prioribus aliquam similitudinem locutionis habeant, & breuitatis compendio succincta, fastidiosis lectoribus onerosa non fiant. Siquidem nomina eorum, qui scribendorum testes sunt vel fuerunt, propter sui barbariem, ne Latini sermonis inficiant honorem, praetermittimus: scientes, de veritate dictorum a fidelibus non esse dubitandum: quippe qui norunt, nihil horum quae referimus, Deo impossibile esse, in quo fit, quicquid per sanctos mirabiliter & laudabiliter fit. Sed & si quis earundem rerum testes nosse desiderat, in conscriptione quam sequimur, poterit inuenire. Inferimus quoque huic operi nonnulla, quae non scripturae testimonio, sed veracium virorum relatione didicimus. In quibus omnibus, quantum ad nos attinet, veritatis lineam seruare studebimus, neque per amorem falsi aliquid de nostro inferentes, neque per inuidiam, veri quippiam ex voto celantes. Et quia nos scripta vel dicta sequimur aliorum, ad illos veritas rerum, ad nos pertinet abbreviatio dictionum, & adunatio rationum.

In Deo fit,
quicquid
sancti eius
operantur.

Vi Cellam beati Galli Pipinus Othmaro cum privilegio & donis commendavit. Cap. 10.

Post venerandi patris, beati videlicet Galli confessoris Christi, gloriosam depositionem, quotidianas excubias apud sacri corporis eius reliquias quidam religiosi clerici, vel discipulatus eius memoria, vel diuino amore succensi, per multa annorum curricula, scilicet quasi a temporibus Dagoberti Regis usque ad Carolum patrem Carlomanni & Pipini, ad laudem Christi administrabant. Igitur cum fama virtutum, quas Dominus per confessoris sui merita pie quaerentibus exhibere dignatus est, longè lateque circumpositorum mulceret aures populorum, coeperunt vndique alacri deuotione ad tanti patris suffragia postulanda concurrere, eundemque locum ob suae diurnitatem memoriae multiplicibus substantiae & possessionum amplificare donarijs. Cumque res hac largitate fidelium collatae, aliquantula monachorum congregationi viderentur suppetere potuisse, Vualdramnus quidam, ad cuius paternam possessionem termini vastae solitudinis, in quibus vir Dei Cellam construxerat, pertinere videbantur, videns res collatas a quibusdam presumptoribus inordinate tractari, religiosum quendam presbyterum, Othmarum nomine, cui summam earundem committeret rerum, a Victore tunc Curienfium Comite impertrauit, & ei Cellulam cum omnibus ad eam pertinentibus commendauit. Postmodum consilio cuiusdam Ducis, nomine Nebi, persuasus, ad praefatum principem Carolum cum eodem Duce properauit, ipsique eandem Cellam proprietatis iure contradidit, & ut Othmarum presbyterum eidem loco praeficeret, exorauit. Annuens petitioni eius princeps, Othmaro ad praesentiam suam vocato locum commendauit, & ut regularem inibi vitam instituere studeret, praecipit. Qui regressus, arripuit statim boni pastoris initia, & vndique versus habitacula, monachorum vsibus congrua, dispositè construens, eiusdem sancti statum loci vtilitatibus diuersis aprauit. Sed cum iam dictus princeps temporaliter regnandi & viuendi finem fecisset, duobus filijs Carlomanno & Pipino administratione regni reliquit. Carlomannus itaque, paucorum decursibus euolutis annorum, ob amorem regni caelestis secularis gloriae pompam deposuit: & cum causa quietioris vitae Romam tenderet, in viciniam supra dicti loci deueniens, ad idem monasterium causa orationis accessit: audiensque, assiduis signorum virtutibus eundem locum pro beati viri meritis a Domino illustrari, dixisse fertur: Tenuis quidem hic locus est facultate, sed pro meritis beati Galli, celebri diffamatus rumore.

Quotidianae excubiae ad sepulcrum S. Galli.

Homines pij multa largiuntur S. Galli monasterio. Suppetere, pro, Sufficere. Victor, Curienfium Comes.

S. Galli coenobium monasticum instituto accommodatur.

Carlomannus Pipini frater seculari valedices fit monachus.

Hhhh 2 Cumque

Cumque vellet ibidem degentibus aliquod suae largitatis conferre solatium, sed retractaret, à negocijs se regni disunctum explere non potuisse, quod voluit, fratri scripsit, vt sui amoris intuitu eidem monasterio aliquod regiae largitatis solatium dignaretur impendere. Cum igitur ab Othmaro Abbate presentatam Pipinus princeps accepisset epistolam, annuens petitioni fraternae, libellum quem Benedictus pater de cœnobarum conuersatione composuerat, eidem Abbati tradidit, & alia regiae dignitatis impertiens dona, id ei sub omni diligentia iniunxit, vt in loco sibi commendato ad supplendas beati Galli excubias, regularis ordinem institueret vitæ. Atque vt melius posset quod iuebatur efficere, concessit illi quosdam tributarios de eodem pago, vt & illis collaborantibus officinas fratrum vñibus necessarias construeret, & vectigalia, quæ annuatim regijs redditibus inferre debebāt, ad sustentationem fratrum sub commemoratione largitatis eius haberet. Inter cætera quoque suæ magnificentiae donaria, rogante Abbate, vnum campanum ad sancti loci dedit ornatum: quod ad vsque nostræ ætatis tempora, in cœnobio eodem pro memoria beneficiorum eius permansit. Et ne cuiusquam auaritia tanti incrementis obsisteret boni, diurnæ firmitatis epistolam fecit conferri, & vt moris est, circumspècta roborari cautela, quò deinceps tam ipse, qui aderat, quàm successores eius idem monasterium per regiam obtinerent authoritatem, & nullius violentia pressi, solis rerum principibus subiacerent. His regiae pietatis Othmarus Abba donatus solatijs, & sublimatus honoribus, monasterium lætus regreditur: & ex illo tempore monastica vitæ in cœnobio sancti Galli exordium quidem cepit: augmentum autem & profectus, hodieque laudabiliter dilatari non desinit.

Regulam S. Benedicti dicit.

Campanum neutro genere, vt etiam superius.

De luce cælitus radiante apud ecclesiam sancti Galli. Cap. II.

Pramissa narratione, qua comprehensum satis verè credimus, quomodo sacer locus immunitatis priuilegium meruerit, & quo in tempore cœnobiali dignitate sit adornatus, liberius iam ad miraculorum beati Galli commemorationem stylum conuertimus. Victor Curienſis Rhetiae Comes, cuius superius fecimus mentionem, cum innumerabiles apud tumulum sancti Galli per merita ipsius virtutes ostendi creberrimè didicisset, inuidia perurgente, tanta nouarum generositate virtutum nostram gentem insigniri perdoluit: & vt tunc fama vulgauerat, latenter voluit per abdita eremi superuenire, & preciosi thesaurum corporis, si quo pacto potuisset, auferre. Qua malitiosi raptoris intentione comperta, hi qui in circuitu Cella viri Dei commanebant, custodibus vicissim per turmas deputatis, eundem locum ab hostili incurſione, nè videlicet tam chari fulgore margariti carerent, omni sagacitate defendere studebant. Igitur cum quadam nocte custodes in summitate montis, qui monasterio superimminet, ad suspectos incurſus armati refiderent præcauendos, casu lucem cælo venire, ac totius ecclesiae perfundere moenia conspexerunt. Immenſitatem itaque luminis admirati, ad ecclesiam citius concurrerunt, & dum trepidi stupentesque ibidem constituti, eundem intuerentur splendorem, paulatim se lux submissa recolligens, astris inseritur. At illi viso miraculo agentes Domino gratias, securi ad propria remeârunt, credentes corpus viri Dei per vim ab eo loco minimè auferri posse, quem illi Dominus ante secula præuidit, & suæ illustrationis honore temporibus istis decorauit. Vnde datur intelligi, quanti apud Deum meriti vir iste fuerit, cuius sepultura locum cælitus contigit illustrari: vt videlicet lumen, quo eius anima perfectè fruebatur in cælis, etiam mortuo corpori non deesset in terris.

Victor Comes nititur thesaurum sancti corporis clam auferre.

Nota studium piscoi erga conseruandas sacras reliquias.

Cælesti luce locus sepultura eius perfunditur.

Qua animaduersione Victor Comes à sua temeritate sit repressus. Cap. 12.

Aadiens itaque Comes prædictus à Cella sancti viri discessisse custodes, cupiens suos explere conatus, virorū turbam assumpsit: vt quod malè cogitauerat, repentino & latenti perpetraret accessu. Verùm quia non suæ deuotionis utilitati prospiciens, sed alienæ felicitatis profectibus inuidens id moliebatur, Dei nutu citò repressus fuisse cognoscitur. Nam eodem momento, quo iter illud aggressus est de equo, cui insidebat, corruit, coxaque illius eo casu contracta est, Domino beati viri merita in hoc quoque remunerante, nè à loco, quem ipse elegerat, auferretur, quem de vltimis Hiberniae finibus ad salutem multorum, Rhetiae vel Germaniae destinauit. Et vicini quidem exhibuerunt excubando suæ deuotionis obsequia:

Victor Comes diuinitus punitur.

quia: Deus verò cunctorum custos bonorum, ibi etiam ad coercendum raptorem vigilauit, vbi sollicitudo alternantium non adfuit populorum. Et hoc quidem egit, vt credimus, nè fideles populi thesauro, quem feruentibus studijs ambiebant, fraudarentur, & nè is, qui per malitiam hoc decus attingere voluit, suæ peruersitatis potiretur effectu: præcipueque præcauens, nè ablatis sancti viri reliquijs, monachorum ceteruas, quæ inibi laudibus Dei seruituræ erant, deesse contingeret. Itaque Comes correptus, & domum à famulis reportatus, per multa tempora nimijs doloribus est agiratus: vt intelligeret saltém ex poena, quàm superbè id cogitauerit, quod suis viribus effici potuisse credebat.

Paralyticus quidam surdus & cæcus curatur. Cap. 13.

Quia igitur Domino custodiente, pij pastoris corpus à deuotarum septis ouium auferri non poruit, dignum fuit, vt miraculis fidem facientibus, virtus meritorum eius ibidem cunctis manifestè claresceret. Quidam namque de vicino territorio, cum diurna ægrotatione vexatus, lecto decumberet, subrepente humore nociuo, oculorum lumen auriumque sensum amisit. Deindè plantis pedum ad nates, tanta depressus est infirmitate, vt de solo petusculo vitæ manarent fugacis indicia. Qui à suis ad monasterium vehiculo delatus, dum petentibus amicis in ecclesia beati Galli vnus spatium noctis ducere permixtus à custode fuisset, solusque ibidem pernoctaret, circa gallorum cantum in subito mentis excessu, quatuor viros candidissimis indutos vestibus, oratorium introire conspexit. Qui dum altari appropiantes, diuissimè dulci modulaminum alternatione concinerent, vnus eorum laudibus finitis ad lecticam, in qua clinicus decumberet, accedens, Quid, inquit, causæ est, ó homo, quod híc pernox, tenebrarum transigis solus horrorem? Crede tantum, & ab hac infirmitate deinceps eris securus. Ergò sanus exurge, liber egredere. Qui protinus surgens, & omni debilitate submota egressus, ad suos sanus abcessit.

Visio hominis miserè affecti.

Cælesti visione sanatus.

Vt Abbas Othmarus à quibusdam vexatus sit. Cap. 14.

Igitur Othmarus Abba cum multis annis ibidem cœnobium strenuè rexisset, possessiones ipsius loci, religiosi quibusque circumquaque degentibus, ob amorem mercedis æternæ plurima suæ largitatis dona conferentibus, intantum amplificauit, vt intra paucos annos, suppetente exteriorum copia rerum, & vitæ eius clarescente munditia, multorum pater existeret monachorum. Comites verò quidam Vuarinus & Ruadhardus, qui totius ferè Alemanniæ curam administrabant, cum intra ditionis suæ terminos ecclesiasticarum non minimam partem rerum suæ proprietatis dominio per potentiam subijcere niterentur, maximam de eiusdem monasterij possessionibus partem sibimet vendicârunt. Nam tributa, quæ bonæ memoriæ Pipinus eidem fratribus concesserat, abstulerunt, aliaque quamplurima, quæ ex donatione quorundam religiosorum eidem cœnobio fuerant contradata, suæ rapacitatis abstraxere proteruia. Insuper ipsum etiam Abbatem, cum pro hac re apud principem illos accusasset, vinculis iniecerunt, & in quandam Rheni fluminis insulam iuxta locum, qui Stein dicitur, in custodiam religârunt. Vbi cum aliquantum temporis sub arctissima districtione mansisset, de carcere huius vitæ ad lætitiæ commigravit cælestem, expletis non minùs quadraginta annis regiminis sui, quo sancti illius loci statum & gloriam nobiliter amplificauit & auxit.

Nota vnde creuerint opes monasteriorum.

Othmarus Abbas in carcere dedit.

Vt Comitum quorundam instinctu Sidonius Episcopus monasterium S. Galli inuasit. Cap. 15.

HOC itaque ita rebus humanis subtracto, prædicti Comites sublatas sancti loci possessiones retinentes, Iohannem quendam monachum de proximo monasterio in eius locum subrogauerunt. Ac deindè, vt suæ tyrannidis crimen augmentarent, Sidonium Constantiensis Ecclesiæ præsulem instigârunt, vt idem monasterium Episcopij partibus subijcere studeret. Et hoc idcirco fecerunt, vt eo licentiùs, ipso machinationibus eorum fauente, ea quæ iniuste abstulerant, retinere potuissent. Pontifex igitur cum suasionibus eorum libenter præberet assensum, monasterium ingressus, fratres opprimere, & eundem locum Episcopij rebus subijcere molitus est. Porro fratres dum potentiæ illius resistere non auderent, maluerunt eius ditioni parère, quàm tot aduersitatibus implicari. Sed sequentia

Sidonius Episcopus Constantiensis fratres grauiter opprimit.

probant, quàm peruersè egerit, qui per auaritiæ morbum sacri loci priuilegiũ au-
sus est violare.

Qua pœna Episcopus Sidonius multatus sit. Cap. 16.

Fertur siquidem, eundem Episcopum aliquandò ad iter hostile sibi de ipsius
monasterij sumptibus viaticum præparare iussisse. Quod dum fratres præ-
termittere non auderent, ea quæ iussâ fuerant, nauî imposita, per quorun-
dam manus fratrum ad Episcopum transmiserunt. Cumque qui missi fue-
rant, nauigare cœpissent, auis quædam, vt sæpè ipsi testati sunt, ante eos apparuit, &
quasi ducatus officium esset præbitura, facili præibat volatu. Et dum per totius la-
cûs vastitatem ipsius incognito vterentur ducatu, prospero tandem successu ad por-
tum venientes, quid hæc nouæ ducis obsequia portenderent, mirabantur: illisque,
quam partem peteret, diligenter notantibus, domum quandam litori contiguam,
in qua res præfato itineri aptæ seruabantur, intrauit. Mirum dictu, mox eandem
cellam flamma corripens, in altum prorupit, & omnia, quæ ibidem congesta fue-
rant, penitus consumpsit, vt nihil eorum omninò huic incendio superesset. fiebat
que iusto Dei iudicio, vt qui aliena per potentiam rapuerat, suis per supernam iustiti-
am fraudaretur.

Episcopus
res monaste-
rij sibi ven-
dicans, pu-
nitur.

*Quàm seuerum idem Episcopus fratribus S. Galli se præbuerit, quàmque miserè
perièrit. Cap. 17.*

Tempore quoque alio idem Episcopus ad monasterium veniens, dum qua-
dam violentia eundem locum Episcopo subijcere, suæque tyrannidi non
consentientes monachos, quasi iusto rebelles, iniurijs multiformibus affice-
re tentauisset, Tello quidam Curiensis ecclesiæ præsul missus ad eum, humi-
liter deprecans, vt sui amoris causa, quoniam eorundem fratrum aliqui consanguini-
tatis vinculo illi erant coniuncti, ab eorum cessaret iniurijs, nihilque incommodi
Dei famulis irrogaret. Quam petitionem, furore distante, superbè contemnens, re-
mandauit se illius precibus nullò pacto consensurum, verum resistentibus sibi cele-
rem pro contemptu illaturum vindictam. Et mox oratorium beati Galli confessoris
quasi oraturus ingreditur, & ante aram ipsius nomini consecratam consistit: quique
ad salutem non merebatur audiri, afflictiones quas alijs se irrogaturum iurauerat,
conuenienti satis ratione recepit. Nam intestina eius morè sartaginis igni superposi-
tæ feruere cœperunt, & tam diræ viscerum tortiones illum inuasertunt extemplo, vt
sine aliorum adminiculo nequaquam egredi potuisset, sed quod dicere pudet, ege-
stio naturæ turpi impetu prorumpens, cum adstantes nimio foetore grauaret, sine
mora ab ecclesia eiecus, vehiculo quo decedere monasterio posset, sicut rogauerat,
est impositus. Sicque immoderato fluore, naturæ consuetudine carens, vasi, in quod
egesta defluerent, supersedens, egressus est, & ad vicinum monasterium, quod Auta
nominatur, cui & tunc præerat, perductus est. Vbi etiam ingrauescente languo-
re, tantum sibi met famulantibus ob nimium foetorem intolerabilis factus est, vt
etiam penè nullis obsequia impendere solito potuisset. Tali itaque pœna multa-
tus, cum hoc factionum suarum præmio post aliquot dies de cloaca corporis spiri-
tum exhalauit.

Tello Curi-
en. Episco-
pus.

Vide terribi-
le Dei iudi-
cium in Epi-
scopum Si-
donium.

Miraculum in sagina porcorum exhibitum. Cap. 18.

Peracta superioribus sententijs relatione, qua nos satis verè comprehendisse
credimus, quomodo sacer locus per merita beati Galli sit diffamatus, & pos-
sionibus dilatatus, necnon quibus sit maleuolorum quorundam molitio-
nibus impetitus, & quæ quosdam humiliauerit vltio: nunc replicandum esse
censemus, quanta beatus vir præsidia sibi famulantibus, ad res suas custodiendas vel
defendendas accommodet, quaque autoritate se postulantis, & de se præsu-
mentibus multiformi genere virtutum succurrat, Domino mentorum eius magni-
tudinem signorum assiduitate mortalibus declarante. Quodam tempore dum ste-
rilitas terræ fructus arborum non solum porcis, sed etiam syluestribus feris vel ani-
mantibus denegaret, ita vt in proximis eremi partibus nusquam sagina posset in-
ueniri, qua sues, qui in vsu monasterij nutriebantur, pasci potuissent: quodam
impulsu grex suillus per sylvarum auia celeri cursu cœpit abscedere: transuada-
toque Rheni fluminis alueo, remotioris eremi secreta penetrauit. Subulcus autem
subitam

Magnâ an-
ni sterilitate
in solita pa-
scua adeunt
non sine mi-
raculo.

subitam sui pecoris fugam miratus, cuestigò insequitur, & gregem quem pèsùm irè putabat, reperit copiosissimis pascuis immorantem. Cumque viam redeundi nesciret, mansit ibi, fructibus arborù & carnibus victitans, donèc grex totus affarim carnibus grauarietur obefis. Itaque domum redire cupiens, cœpit anxie cogitare, quo ingenio ignotum iter aggredi potuisset. Nocte igitur quadam vidit in somnio senem quendam reuerendi habitus & vultus, canitie venerabilem, dicentem sibi: *Quia, ut video, porci quos sequeris, vbertim sunt saginati, iam redire parato. Qui dum responderet se viam nescire, dixit illi: Scrofam, quam totus grex quasi ductricem sequi solet, cædito, & quocunquè illa præcesserit, tendito gressum. Quod dum ille faceret, & præeuntem diligenter sequeretur, sine errore ad monasterium, cunctis aliud suspicantibus, exopinatò peruenit. Qua in re quid aliud, quàm beati Galli merita claruerunt, dum ad vsus sibi famulantium, ignotum animantibus pastum ostendit, & ea rursus mirabili ordine ad propria reuocauit?*

Viso subulci.

Eccè quomodo sancti iterum & domorù suarum curâ habeant.

Vt depræbensi sint, qui stabula incenderunt. Cap. 19.

FRATER quidam eiusdem monasterij possessiones quasdam sub sua cura habes, in quodam remotiori loco ob nutrimenta pecorum stabula construxit, & illic quamplurimum fœni recondidit. Duo itaque homines diabolica instigati persuasione, eadem repositoria cum omnibus, quæ inibi congesta erant, noctù igni apposito succenderunt. Sed dum iam penè toto anno huius anthores facti latèrent, vnus eorù arreptus à dæmonio, cœpit per vicina discurrere loca, publice proclamans: *Stabula pecorù beati Galli succendi, & ided versâ vice ab ipso inuisibiliter incendor. Cùm itaque diuinû in eo continuatim iudiciû patesceret, pluresq; importunis eius clamoribus concitati, per loca singula ad hoc miserabile spectaculum conuenirent, rogauit omnes, vt eius incendia restinguerent. Illis autè certatim in eû aquam mittentibus, pœna diuinitus illata, humanis viribus extingui non potuit. Nò paucis deindè diebus exactis, in hoc miserabili genere tormentorum infanus vitam finiuit. Alter verò cùm sui sceleris socium, tali cruciatu vidisset damnatum, ad Præpositum supradictum venit, vtroque, diuinum horrescens iudicium, delictum confessus est, duosque boues pro debito obtulit, ac se voto cõstrinxit, quòd deinceps nunquam rebus sancti Galli damnum inferret. Frater autem idem pœnitentiam eius agnoscens, boues non suscepit, sed abire eum cum suis ad sua permisit.*

Maligni homines incendunt stabula.

Punitur diuinitus alter eorum.

Alter resistit.

Quas pœnas dederit, qui syluam monasterij sancti Galli læsit. Cap. 20.

IN possessione quadam eiusdem monasterij quædam syluula ob porcorum pastû custodiebatur, nè passim à multis consumeretur incisa. Hanc pauper quidam occultè solebat adire, & furim inibi multa præcidendo, grande damnum inferre. Itaque die quadam cùm iuxta morem suum latenter intraret, & pauca succideret arbusta, gladius, quem tenebat, tam validè manui eius adhæsit, vt illum deponere nullatenus potuisset. Agnoscens igitur, cuius rei causa mulctatus sit, ad basilicam in honore beati Galli constructam festinauit, diuque orationibus incumbens, manu resoluta, gladium ante altare dimisit. Egressus verò, cogitare cœpit nihil obesse, si ligna quæ præciderat, domum deferret: non autem prodesse, si putrefacta perirent. Subiunctis ergò bobus carpento, ad syluam remeant, & præcisa in vnum comportat. Quæ cùm vehiculo vellet imponere, dolore quodam præualido, ceu stimulis vrgeretur, in posterioribus attactus est. Quò cùm sine mora manum protenderet, gladium quem coram altari dimiserat, fortuitò recepit. Digitis autem manubrium constringens, detestabile munus tam validè retinuit, vt articulorum iuncturæ inuicem laxari putarentur. Tum miser dolore compulsus, ad ecclesiam recurrit, ibique prostratus, veniam pro commisso & absolutionem manûs deposcit. Cumque diu in oratione persisteret, & gladium nequaquam dimittere potuisset, iuramento tandem ac voto promisit, nunquam deinceps se damnum beati Galli rebus illaturum. Mox manus aperta gladium deposuit. Qui ob testimonium miraculi in eodem loco suspensus, multo tempore ibi permansit, inuasoribus ecclesiasticarum rerum grande timoris pondus incutiens.

Pœna furis.

Sanatur cõfugiens ad S. Galli ecclesiam.

Rursus punitur.

Post votum iterum liberatur.

Periurus quid perpeßus sit. Cap. 21.

FRUMOLDUS quidam nomine, de possessione quadam eiusdem monasterij ancillas duas vi abstulit, & suæ seruituti subiecit. Is ab aduocato pro eisdem fœminis sæpius interpellatus, tandem censura iudicum coactus est, vt eas vel

Hhhh 4

mona-

monasterio redderet, vel suo iuri cum sacramento in altari sancti Galli peracto firmaret. Itaque auaritia impellente, iuramentum paruipendens, monasterium cum suis adiit, & vt diiudicatum fuerat, audacter peregit. Sed pro contemptu sancti, vltio Dei eum festina praeuenit. Nam iuramento expleto, ad propria iturus, basilicam egressus est, iumentoque adducto, cum super illud saliendo vellet ascendere, mente captus, faciem suam ad posteriora equi insidendo conuertit. Aestimans itaque id per famulorum contigisse neglectum, iratus valde resiliit, & caballum regyrari citius iussit. Cumque secunda ac tertia vice ascendere cupiens, pari luderetur errore, tandem clientum adminiculo equo superpositus, monasterio cum rubore discessit, Non longe autem inde positum, subito eum dirus oculorum dolor inuasit, ac deinde per momenta singula decresciente visu, caecitatis horrore damnatum, materiali funditus luce priuauit.

Periurus
luit penas.

Fit planè
caecus.

Inuocatus beatus Gallus, quendam à nece seruat. Cap. 22.

INuocatus etiam venerabilis Gallus, quam promptum impendat auxilium, sequenti liquebit exemplo. Quidam vir dum per syluam quandam iter faceret, ac circumspectè incursus latronum, qui in ea solebant commorari, multisque nocere, festinando deuitare conaretur, tantus eum subito sopor inuasit, vt vix incedere potuisset. Cumque periculi meru suspectos haberet itineris casus, & dormiendi causa paulisper diuertere vellet, rusticum quendam obuiam habuit, eumque rogare cepit, vt interim custos sui existeret, donec importunitatem somni parumper quietando depelleret. At ille pacem simulans, fidem sponndit. Itaque modicum diuertens, pallium capiti supponit, & se prosteruens, beati viri suffragia his verbis implorat: Sancte Galle, tua me protectione custodi. Signaculo Crucis deinde munitus, cum obdormisset, infidus custos sponsonis immemor, sumptis armis saporatum quasi perempturus aggreditur: de collo vestem subtrahit, quo facilius vno ictu perimat dormientem. Sed cum gladium in ictum vellet deponere, artubus rigore stupefactis, inflecti brachia nequuerunt. Interea dormienti quidam adfluit, & in somnio dixit: Quid somno deprimeris, quem ab imminente interfectione modo tutatus sum? At ille euigilans, & fidelem socium nudato gladio cernens capiti immingere, exilit, & comprehensum, qua pro causa hoc scelus vellet admittere, percontatur. Qui cum pro spolijs illius accipiendis se id facere voluisse fateretur, continuo brachia, quae diuina obriguerant iussione, deposuit. Perpendens itaque alter se diuina misericordia per merita beati Galli à nece seruatum, pacem cum illo fecit, & illasum abire permisit.

S. Crucis si-
gnaculum
quantū va-
leat.

Obserua q̄
profit pia
sanctorum
inuocatio.

Puella quaedam à demonio liberatur. Cap. 23.

PRæterea tam multi à furore demonum per eiusdem sancti patris merita sunt liberati, vt si omnium curationem commemorare velimus, fastidiosus lectoribus occasionem murmurandi tribuamus. Vnum ergo ex pluribus replicamus, nè hoc virtutum genus viro sancto defuisse putetur. Puella quaedam, saeuissima hostis antiqui vexatione detenta, & non ignobilium labore parentum ad monasterium perducta, cum oratorium beati Galli confessoris intrasset, statim horribili demonis infestatione agitata, ad terram concidit, & miserabiliter se discerpens, horrendo clamore spurcissima verba cepit effundere. Qua causa vnus è fratribus, Stephanus nomine, miseræ illius compassus, tandiu super eam exorcismum recitauit, quoadusque eadem vexatio finiretur. Resipiscenti autem puellæ modos poenitentiae indixit, seseque pro illa in orationibus ac ieiunijs exercere cepit. At misera foemina vt de prohibitis escis quilibet vsurpauit, tam acriter eam continuo demon inuasit, vt vix à multis teneri potuisset. Cumque identidem ad eundem locum perducta esset, & Stephanus supradictus iterato super eam exorcismum recitasset, animal paruulum in modum bruchi, nigerrimum ab eius ore prolapsum est. Hoc viso, cum idem frater attentius adurationi insisteret, tribus vicibus singulorum similitudo bruchorum ore excidit foeminae. Quae animalia dum adstantes manu capere niterentur, subito disparuerunt. Puella autem eadem hora surrexit incolumis, & reliquum vitae suae tempus absque vlla demonis infestatione peregit.

Puellam nō
abstinentē
à cibis veri-
tis demon-
rursus inua-
dit.

Miraculum in lampade declaratum. Cap. 24.

Illud quoque libet ostendere euidenti miraculo, quomodo vir sanctus quosdam in suo seruitio de penuria rerum trepidantes corripuerit, & modicæ fidei pusillanimitatem confortarit. Ecclesiae eius custos dum quodam tempore olei copiam ad lu-

ad luminaria instruenda non haberet, lumen quod in crypta omnibus ardere noctibus solebat, quadam nocte extinxit: quia lumen, quod ante superius altare & tumbam ardebat, per quam fenestram radios suos ad altare, intrâ cryptam positum, dirigebat, & sufficere vtrique loco credebatur. In eadem autem lampade vitrea, quâ extinctam à custode retulimus, aqua inferius, & olei pinguedo desuper erat. Mirabilem rem dicturus sum: ita totum oleum per rimam in fundo repertam, guttatim ad terram defluxit, vt nil aquæ deesse videretur. Idemque liquor per terram vsque ad altare decurrens, pallam eius lineam ascendendo occupauit, & ita vsque ad medietatem infecit, vt nunquam deinceps abluere potuisset. In quo quid potissimum mirer, inuenire non potero: Vtrum ne, quod oleum subtus aquam depressum est, an quod aqua per eandem fracturam non defluxit, vel certe quod oleum de pavimento in pallam sursum ascendit. In quibus tamen omnibus, & virtutem sancti viri ostensam, & stultam parcitatem ministrorum increpatam, non ambigo.

Nota rem admirandâ.

Vt monachus apostata sit inuitus reuocatus. Cap. 25.

Sileri non debet, quâ virtute seruitium suum dimittentes, & fraudulenter abscedentes beatus pater reprimat, & vel lapsos reuocet, vel pertinaces in malo feriat. Erater quidam de eodem monasterio fugam molitus, equum furto rapuit, & per noctem abscessit. Cumque ad Rheni fluenta fugax venisset, transuadare in equo tentauit: & à medio aluci nescius ad locum, vbi intrauit, caballo deferente reuersus, cum magna festinatione ad monasterium redijt, putans se in alias longè partes abscedere. Manè factò, cum se recognouisset frustra laborasse, confusus interdum delituit. Nocturno fugam arripens, in fluuio, sicut prius, salubriter errorem passus est, & stropa facta, per eandem viam nesciens remeavit. Confusioni igitur obstinationem iungens, ipsa etiam se die occuluit, & nocte insecuta tertio nocturno iter carpens, modo quo diximus, itidem reuocatur. Cumque iam tædio victus, die tertio se sopori in campo dedisset, à quibusdam equum cognoscentibus captus est, & in loco suo restitutus. Et quia effectum voluntatis suæ non inuenit, etiam nolens sancti viri virtute victus, ad viam peruénit. Solent autem plures testari, cunctos qui de sancti ipsius familia aufugerint, aut emendationem quantocyus subire, aut manifestæ vltioni debere succumbere: neque cuiquam impune cedere, qui fidem illi plenam seruare contempserit.

Apostata monachus sæpe frustra aufugere conatur.

Notatū dignum.

Fulmine deformatus, vt partim Romæ, partim apud S. Gallum curatus sit. Cap. 26.

Quod Dominus flagello suo quosdã à peccatis coërceat, & pro commissis affligat, testis est paralyticus, cui ante sanationem Saluator peccata dimittit. Sic autem aliquandò percutit, vt eos, sanctorum suorum meritis suffragantibus, sanitati restituat, vt & diuinæ operationis sit indicium, cum interius homo per flagellum à peccato compescitur: & virtus sanctorum liquidò comprobetur, cum pro illorum meritis exterius sanitas exhibetur. Fit etiam interdum, vt qui Dei occulto iudicio non vni, sed pluribus infirmitatibus subiacer, non pariter omnia, sed diuersis temporibus & intercessoribus, debilitatis amittat incommoda: vt dum alicuius remedium mali, per vnius merita sancti conceditur: redintegratio sanitatis, alterius precibus & honori seruetur. Quarum omnium rerum euidentis indicium dabit subiecta narratio. Quidam violentia fulminis ictus, post ægrotationem diurnam ita totius formam corporis & membrorum officia perdidit, vt monstruosum quiddam potius, quam hominem videretur exprimere. Siquidem & statura flexibili contractione deposita, & gradiendi facultas ablata est: facies verò, tanta combustionis est fœditate corrupta, & oculorum sedes ita sunt carne & cute superductis complanata, vt inspiciētibus horribile ingereretur miraculū. Adminiculo igitur parentum Romæ perductus, corporis quidem reliqui resolutis nexibus pristinum vigorem recepit & statum, in cæcitate autem squalore permausit. Is à suis reductus, cum ad cœnobium B. Galli venisset, & quadã Dominica nocturnis laudibus interesset, sopore depressus, quasi duas ardentes sagittas ab altari vidit emissas, & sibi in oculorum loca defixas. Statimque tanta visione perterritus exclamauit, & tremens ad terram concidit. Cumque diu in pavimento volutaretur, cute quæ oculis supercreuit, velut glandij sectione recisa, continuo de luminis amissi restitutione gauisus est. Tempore deinde procedente oculorum eius acies tam pura inspectatibus apparuit, vt pueri perspicaces vincere videretur obtutus. Potuit quidem, vt indubitanter credimus, ille

Luce. 5. Propter peccata sapius homo in corpore flagellatur.

Fulmine graniter ictus, partim Romæ curatur:

Partim apud S. Gallum.

Apo-

Marth. 16. Apostolorum eximius, cui à Domino ligandi atque soluendi potestas collata est, meritis & precibus suis omni eum debilitatis genere liberare: sed diuinæ providentiæ virtutis constat actitatum, vt in eiusdē nouitate miraculi venerabilis Gallus Apostolicis actibus æquaretur, quatenus hoc quoquē modo meritum eius magnitudo claresceret vniuersis.

Surdus & mutus sanitati redditur. Cap. 27.

Miraculum
de surdo &
muto.

Insequenti quoquē Dominica surdus quidam & mutus, multorum ibi fratrum cognitioni notissimus, vt potè qui idem monasterium solitus fuerat frequentare, cum nocturnis interesset excubijs, repente impulsu valido in pavementum deiectus est: statimque cum ab eius ore & auribus plurimus sanguis prorumperet, sine mora vtriusque membri munia recepit, & sanus abcessit.

Furtum per visionem indicatum. Cap. 28.

Furtum di-
uinitus in-
dicatur.

Videtur huic operi inferendum, quantum Dei famulus inuigilet ad eorum res defendendas, qui eius suffragia deuotè postulare contendunt. Puer quidam, qui postmodum corpori eiusdem congregationis insertus, hæc eadem attestari solebat, cum adhuc primæ ætatis flore gaudens, inter scholasticos monasterij cuiusdam Dominicæ noctis solennijs interesset, quidam è vicino territorio mansionem eius irrupit, ipsiusque codicem & quæcunque inibi reperire poterat, furatus abcessit. Puer de basilica regressus, damnum quod illatum est, longo fletu perdoluit. Porro fratri ipsius foras monasteriū posito senex quidam eadem nocte vultu placido in somnijs assistens, cuncta quæ erga puerulum acta erant, indicauit. Nomen etiam furis, locumque vbi commoraretur edixit, tempus pariter eiusdem furti depromens. Ille fidem visioni accommodans, ad monasterium regressus, quod in somnijs audierat, factum inuenit: moxque indicia, quæ perceperat, secutus, abique difficultate furem apprehendit, & omnia quæ ablata fuerant, recepit.

Sanctimonialis brachia restituntur. Cap. 29.

Miraculum

Alio quoquē tempore sanctimonialis quædam scemina de Episcopo Constantiensi, cuius brachia ad mamillas cum rigore contorta, ad nullius operis usum deflexi poterant, cum aduenisset, & ante sepulcrum sancti Galli aliquantisper orasset, sanitatem indepta, gaudens abcessit.

Furtum diuinitus proditur. Cap. 30.

Fur cælesti
vindicte ple-
ctitur.

Quidam non simplici, vt postmodum claruit, animo adueniens, dum quodam monasterij operarios à diurno agricolandi labore disiungeret, ferramenta in aratris per noctem dimisisse perspiceret, tempus tenebrosum fraudibus suis opportunum ratus, tot ferramenta sustulit, quot oneri sufficere proprio credidit. Cumque fugam celerans, tota nocte vacuo laboraret conatu, in ipso lucis exortu ad portam monasterij eximproviso peruenit. Et quia factum latere non potuisse cognouit, confessione spontanea patefecit, quod præsumptione pestifera in rebus S. Galli, diabolo suadente, commisit. Sicque reddēs, quod auferre molitus est, petita venia, vacuus repedaui.

Debilis quidam sanatur. Cap. 31.

Contractus
sanatur.

Debilis quidam ita membris omnibus contractus, vt nullo pacto per se ququam progredi potuisset, ad memoriam beati Galli à suis perlatus, & quotidie iuxta sepulcrum in crypta collocatus, dum vsque ad vespërā ibidem orationibus insisteret, ab eisdem ad hospitium reportabatur. Quod dum aliquot ageretur diebus, presbyter quidam eiusdem congregationis die quadam in ipsa ecclesia non longè sacris oblationibus operā dedit: subitoque præter illos cum nullus adesset, æger cælitus per merita, vt credimus, S. Galli, cuius suffragia sedulo flagitabat, visitatus, confusa horribiliter coepit voce perstrepere, ita vt idē sacerdos intrā sacra Missarum solennia, sicut sapius testari solitus erat, non minimo quateretur terrore & metu. Cumque circumspectans, oculis cuncta lustrasset, & per alicuius præsentiam magnitudinem timoris desideraret euincere, membris miseri ad statum suum redeuntibus, crepitum quasi virgarum in ariditate fractarum audiuit: & huc illicque se præ angustia vertens, post paululum eum, qui debilis fuerat, sanum de crypta prodire conspexit. Cui etiam tanta mox sanitatis accessit perfectio, vt sine infirmitatis obstaculo, optato deinceps potiretur incessu.

Nan-

Nauseabundus quidam curatur. Cap. 32.

IN eadem Alemannorum prouincia quidam diues tantum valetudine contraria tabefactus est, vt penè per annum integrum fastidio laborans deficeret, & solatia alimentorum, vt sanitatis recuperatio poscere videbatur, percipere vel continere non potuisset. Is ad cœnobium beati Galli pro hac eadem causa perductus est. Post diurnas igitur preces & suspiria, cum sacra oblationis consummaretur officium, benedictionis panem de manu sacerdotis accepit. Quo comesto, caruit fastidio, & desiderio visualium congruè percepto, benedicens Domino, & merita sancti Galli miratus, sanus cum gaudio ad propria remeauit.

Nausea peh
litur.

A ferreis vinculis quidam absoluitur. Cap. 33.

PAUPERculus quidam propter homicidij reatum circulis ferreis tam in collo, quam in vtroque constrictus brachio, quam grauibus quotidie supplicijs afficeretur, per sulcos, quos ferrum carnibus eius infixerat, videntibus fidem fecit. Qui cum multa sanctorum loca pro eiusdem cruciatû remedio, & admissi sceleris abolitione lustrasset, diuina tandem miseratione respectus, nexûs quibus in collo vel vno brachio stringebatur, amittere meruit: & cum forrè in viciniam cœnobij sancti Galli venisset, per visionem ei, sicut referre solitus erat, præceptum est, vt sancti viri patrocinia quærens, monasterium adiret: pariterque indicatum, quod ibidem circulum, quem vno adhuc ferebat in brachio, amissurus, & optata gratiam sanitatis esset adepturus. At ille desiderio promissa sanitatis ardescens, vtpotè qui tanto tenebatur cruciatu, vt totum iam brachium ferro immerso in tumore esset cœuersum, iter ad monasterium maturauit. Cumq; nocturnis ibidem vigilijs interesset, alto sopore depressus, senem assistere videt canitie venerandum, casula indutum, sibiq; dicentem: Quid tu homo, cæteris laudè Domini celebratibus, somni torpore deprimeris? Cuius presentia perterritus, cum responsum reddere non auderet, baculo senex, quem manu gestabat, locum ei vulneris tetigit. Dissiliente itaque longius ferro, præ dolore, què ex tactu perferens, horrendis vocibus adstantes perterritus. Quibus percontatibus, qua pro causa psallentes inquietaret, cuncta per ordinem, quæ viderat, retexuit: & licet recenti adhuc vulnere non careret, pro amissione tamen ferri, cuius nexibus cruentabatur, quia sanitas in promptu erat, gaudio replebatur ingenti.

Circulis fer
reis constrictus
guitur homi
da.

S. Gallus in
visione fa
nat miserum

De miraculo in instrumento, cui lampades imponuntur, declarato. Cap. 34.

ALIO quoque tempore frater quidam, qui in eadem ecclesia custodis fungebatur officio, cum farum, quæ ante altare sancti Galli pendeat, pro incendendis luminaribus ad inferiora deponere debuisset, incautè funem, quo ipsa farus dependebat, retraxit. Qui statim è manu dilapsus, paxillum, cui infertus erat, de pariete extraxit. Cumque eadè farus sub nimia celeritate solo appropiasset, repente subleuit, & absque vllò humanæ retinaculo artis, in aère suspensa remansit. Custos igitur miraculi stupore percussus, allato igni lampades omnes accendit, & plurimis hoc factum cernentibus, absque pinguedinis effusione seu diminutione lucernarum, altius ipsam farum, quam pendere solebat, retraxit. Deo itaque laudes à cunctis, gratiæ referuntur ab omnibus, qui ad declaranda patris eximij merita, stupendi nouitate miraculi, lumen sanctis aptatum vsibus, vel ad horam loco venerabili deesse passus non est.

Farum dicit
instrumentum
pense, in quo lam
pades reposi
tuntur in
templis.

Vide miri
quiddam

Lampades miro modo conseruatæ. Cap. 35.

IDEM frater dum alio tempore lucernas vitreas in eadem lauaret ecclesia, alius quidam ibi incautè deambulans, cum se aliò repente vertisset, quasdam iuxta positas veste tactas pavimento deiecit, ita vt violento eiusdem deiectionis impulsu vsque in ecclesiæ cancellos ferrentur: sed miro diuinæ operationis modo absque latione repertæ, suis continuo non sine admiratione restitutæ sunt locis.

Non frangi
guntur lam
pades vi
treæ repen
tino casu.

Vt curatus sit medicus periculosè laborans. Cap. 36.

FRATER quidam eiusdem congregationis, medicinali scientia non ignobiliter instructus, dum quodam tempore incidi sibi cum phlebotomo venam fecisset, & præpropere festinatione post modicum quippiam operis incautè faceret, statim non solum brachium, cuius venam inciso vulnerauerat, verum etiam totum corpus eius tumore distensum est. Qua ex causa accidit, vt mortem suspectam habere cœpisset, quippe quia viderat suæ sibi artis industriam studiosius adhibitam, nihil prodesse. Sequenti itaque nocte vidit in somnio placidæ grauitatis senem sibi assistere, causas infirmitatis blandis inquirentem sermonibus. Cumque in
terro-

Medicus
non valet
curare se
ipsum.

Oleo lapa-
dis restitui-
tur pericu-
lose labo-
rans.

terroganti totius ex ordine rei replicaret euentum, senex dixit ad eum: Memento fili, ut luce terris reddita, oleo quod in crypta ante altare consuevit ardere, vulneris locum perungas. nam continuo sanitatem recipies. Itaque facto mane, quod in somnio audierat, custodi ecclesie retulit: pariterque cum illo basilicam ingressus, ut edoctus fuerat, certus de promissione peregit. Nec mora: sacro perunctus liquore, toto corpore detumuit, & integerrimam assecutus est sanitatem.

Puella à natiuitate cæca illuminatur. Cap. 37.

Vider, quæ
nunquam
viderat.

Mulier quædam vnicam filiam, ab ipsa, ut referebat, cæcam natiuitate, proprijs humeris monasterio aduexit, eamque ante altare sancti Galli deponens, solo prostrata, precibus pro illa diutius incubuit. Illaque orante deuotius, subito puella huc illucque in pauimento volutata, miserabiliter exclamat: & inter angustias ægemitus optato visu donata, gratissimum omnibus, qui aderant, præbet signi perspicuitate spectaculum.

Ægrotus quidam puluere tumuli & oleo curatur. Cap. 38.

En quanta
vis sit pul-
ueris & olei
apud sepul-
crum S. Galli.

In eodem monasterio inter scholasticos tunc temporis erat quidam puerulus, pauperculus licet parentibus oriundus, studio tamen discendi satis intentus. Cumque immatura morte vtriusque parentis solatio nudaretur, quantum quotidianum victum suis laboribus assidue quæriraret, nequaquam tamen boni studij, etiam necessitate compellente, instantiam dereliquit. Is lateris quodam dolore percussus, usque adeo graui per longa temporum spatia infirmitate contabuit, ut in vno latere, ab humero videlicet usque ad extremam corporis partem, vlcera saniem emittentia paterent quamplurima. Qua infirmitate tantum grauat est, ut vix iam sine aliorum adminiculo quoquam gressum mouere potuisset. Sed cum corporale medicamentum, quantum sæpissime adhibitum, nihil illi prodesset, & iam iamque desperaretur à cunctis, custos ecclesie in festiuitate beati Galli cineres de sarcophago illius collegit, & oleum, quod ante ipsum altare ardebat, admiscuit, adductique corpus pueri ea parte perunxit, quam dolor possederat. Qui die altera, vlcibus iam superductis, sanus inuentus, ob memoriam redditæ sibi sanitatis, reliquum vitæ tempus in eiusdem sancti loci excubijs fidei deuotione transegit.

Puella cuiusdam manus arida restituta. Cap. 39.

Manus ari-
da restitui-
tur.

Post aliquantum temporis puella quædam iam multos per annos manus arida & curuata pondus ferens inutile, ad monasterium cum matre peruénit. Cumque pio voto manui torpenti globulum lini superponens, ad altare sancti Confessoris accederet, impositura quod attulit, continuo manus ipsa restituta est sanitati.

Cera à rustico è templo sublata, vertitur in lapidem. Cap. 40.

Cera furti-
ua muratur
in lapidem.

Tempore vero alio rusticus quidam in eadem beati patris basilica ceræ particulam, suis aptandam vsibus, ab altari occultè diripuit. Inde regressus ad hospitium, dum de siru ceram ad quodlibet opus ex ea faciendum protraheret, in duritiam lapidis conuersam inuenit. Continuoque recurrens ad ecclesiam, loco suo quod abstulerat restituit, & adstantibus suam salubriter confessus proteruiam, quod factum fuerat, indicauit. Qui rei nouitate stupefacti, dum inter admirationem eandem particulam, certius rem cognituri, tollerent de altari, mirum dictu, in pristinam suæ naturæ molliem reperere mutatam.

Lapis, in ce-
ram.

Muto vox reformatur. Cap. 41.

Murus lo-
quitur.

Iuuenis quidam pauperculus, orationis causa monasterium adiens, fratrem suum iam dudum amissæ vocis dispendia deplorantem, secum adduxit. Cumque altari sancti Galli appropinquasset, presbyterum quendam inibi sacrosancta tractantem mysteria conspexit: & consummationem sacræ actionis opperiens, eiusdem sacerdotis ab officio redeuntis genibus aduoluit, & ut pro muto dignaretur aliquas fundere preces ad Dominum, instanter exorat. Et ille huiusmodi desiderio satisfaciens, primo orationem pro misero fecit: deinde Crucis eum munivit signaculo, ac sic Dominici corporis & sanguinis sacramento firmavit. Quo facto, resolutis linguæ vinculis, qui mutus aduenerat, pristina locutionis recepit officia.

Puer contractus renalescit. Cap. 42.

Puerum

P Verum quendam membris omnibus ita contractum, ut per se nullatenus quoquam progredi potuisset, non longe in itinere, quod ad monasterium ducit, hi qui eum ferre solebant, solum dimiserunt. Armentarius autem quidam per eandem viam de sylua ad monasterium tendens, dum iacentem miserum conspexisset, ait ad eum: Quomodo & unde, o flebilis, aduenisti? quove securitatis genere in hoc solitudinis horrore non timuisti remanere? Quod itaque venire desiderasti? Et ille: Pro his, inquit, calamitatibus, quarum me numerositate septum vides, ad beati Galli patrocinia multo iam ex tempore peruenire cupueram. Sed ecce hi, quorum me labore illuc deferri sperabam, modo via longitudine fatigati, me miserum in hac solitudine reliquerunt fame cruciandum, & bestiis lacerandum. Hisque ille questionibus per compassionem ad misericordiam flexus, puerum humeris impositum, per unum milliariu ad monasterium portat. Quem deinde frater, cui suscipiendorum pauperum cura commissa est, assumens, congrua mansione refouit. Nocte itaque quadam circa nocturnas vigilas ceteris, qui similiter suscepti fuerant, ad ecclesiam festinantibus, coepit idem puer omnes attentius exorare, ut ad basilicam deferretur: cunctisque id quod petebat, denegantibus, coepit crebris beati Galli nomen inuocare clamoribus: deinde etiam horribilius perstrepare, ita ut non paruum audientibus terrorem ingereret. Itaque quibusdam ut causas angustiarum eius agnoscerent intro euntibus, sanus inuentus est, & cum gratiarum actione ad ecclesiam properauit.

Attende exemplum Euangelicum armentarij illius.

Miserè contractus S. Gallum implorans sanatur.

Puella paralytica curatur. Cap. 43.

P Vellam paralyticam multo tempore laborantem, sui ad monasterium detulerunt. Quae in ecclesiam deportata, ad lectionem Euangelij, quae in nocturnis secundum consuetudinem regularis officij recitatur excubijs, circumstantes, ut se a terra sustollerent, & inter manus sustentarent, coepit rogare. Cumque subleuata fuisset, dimitti se postulauit. Illis autem id facere metuentibus, ne forte casu subito laederetur, valere se confidentius affirmavit. Igitur dimissa, per se stetit, ac deinceps totius corporis resumpto vigore, sana recessit.

Paralytica reualefcit.

Femina caeca lumen recipit. Cap. 44.

C Viuisdam patrisfamilias non longe a monasterio commanentis ancilla, dum fortuito domus ianuam aperiret, turbo venti puluerem & paleas in faciem eius & oculos proiecit. Statimque crescente molestia, paulatim ei visus deiecit, donec horrendis penitus tenebris cingeretur. Haec ad ecclesiam beati Galli perducta, cum eius suffragia primo ingressu deuotissime precaretur, recepto quod amiserat lumine, gaudens abscessit.

Redditur caecae lumen.

Candela caelitum ardet. Cap. 45.

N On multo interiecto tempore, dum festiuitas octauarum Epiphaniae annuo celebraretur officio, cunctis tempore sacrificij ad ecclesiam conuenientibus, luminaria & candelae incendebantur ex more. Vna autem candela sine lumine inter ceteras ardentes dimissa, inter sacra Missae solennia principalis primo coepit paulatim fumo tenui vaporare: deinde videntibus non paucis flammam concipiens, & ceteris clarius rutilans, signi effectum splendoris singularitate commendauit.

Illustra miraculum.

Scoti cuiusdam multiplex sanatur morbus. Cap. 46.

N Vper quoque de natione Scotorum, quibus consuetudo peregrinandi iam penè in naturam conuersa est, quidam aduenientes, unum e suis conuictoribus multiplici peste possessum, in eodem monasterio dimiserunt. Qui cum aliquantis ibidem moraretur diebus, & quotidie infirmitatis suae remedium plena fide deposceret, nocte quadam senem sibi per somnium vidit assistere, gestu & habitu venerandum. Quem, quis esset, interrogans, beatissimum Gallum fuisse perdidit, & protinus ad illum: Cernis, inquit, o domine, toto me corpore dissolutum, meritorum tuorum quotidie euidentiam praestolari. Noli ergo, quod te aliquando credo facturum, differre diutius. Ad hoc enim usque me reseruatum esse cognosco, ut sicut his barbaris virtus tua latissime claret, ita etiam gentis tuae hominibus meritorum tuorum fulgor innotescat & claritas. Scis ipse, scis, inquam, a natali solo quam longe sim disunctus, quantaque inter peregrinationis angustias corporis debilitate compressus. Succurre citius, opitulare quanto citius. Qua ille motus querimonia, vultu placido paucis ita respondit: Die mortalibus reddita, ecclesiam petito,

Scoti peregrinationi admodum dediti.

Viso Scoti infirmantis.

tito, & videbis diuino temelius subleuari consilio, quam patriæ vel parentum solatio. Manè factò, summo animi gestientis ardore ad basilicam properat, & iuxta tumulum beati Galli promissionis memor precibus insistit. Post orationem & lachrymas angulo sarcophagi adnixus, cœpit se sensim erigere: nec prius lecti angulum, cui innitebatur, deseruit, quam statura erecta & accepto robore, per se ire & redire potuisset. Qui tempore procedenti plena sanitate donatus, in eodem monasterio precibus & sanctæ vitæ deseruiens, hætenus conuersatur.

Morbidus restituitur.

Operis conclusio. Cap. 47.

Miraculorū cōmemoratio quid cōferat.

HAEC de copiosissima segete beati Galli virtutū memoriæ horreis grana libuit commendare, & nostris & aliorum partibus profutura. Poterunt hæc enim plurimū diligentibus iustitiam ædificationis conferre: quia & morum honestatem insinuant, & ad laudem Domini, quia ita sanctos suos glorificat, deuoti lectoris animum vel auditoris inflamman. Cæterum tot & tanta sunt eiusdem sancti patris miracula, vt nec à studiosis scriptoribus propter copiam sui possint comprehendere, nec à fastidiosis lectoribus sine tædio & rugata fronte percurrere. Ea verò huic operi tantum inserta sunt, quæ & veracium relatione testium veritatem custodiant, & moderata breuitate nullius, quantum etiam vitia nauseantis, mentem offendant.

PRECATIO.

Obscramus itaque te, beate Galle, Christi Confessor, vt sicut sanitatem corporum meritis tuis multis te contulisse retulimus, ita nostris mentibus diuinæ miserationis medelam implorare digneris, Amen.

VITA BREVIS S. LVLLI ARCHIEPISCOPI MOGUNTINI, VT HABETVR IN BREVIARIO MOGUNTINO, INTRÀ PAUCOS ANNOS IUSU DANIELIS REVERENDISSIMI ARCHIEPISCOPI MOGUNTINI RESTITUTO & EDITO. Consentiunt MS. codices.

15. Octobris
Patria S.
Lullus Episcopi.

LVLLVS apud Anglofaxones in Britannia natus, à primis annis Christum cum literis imbibit. Nam adhuc seiprennis cuiusdam monasterij patribus commedatus, nihil omisit, quod ad promerendam Dei gratiam pertinere posset. Corpus, cum adoleuisset, assidua edomans abstinence, spiritui subijciebat: in sanctarum verò scripturarum meditatione tanta diligentia versabatur, vt omnes in admirationem sui conijceret. Fama autem eo tempore per Britanniam crebrescente, de feliciter gestis rebus Bonifacij Moguntinæ urbis Archiepiscopi, cui Lullus sanguine iunctus erat, ijsque in locis messem quidem vberimam, at operariorum maximam esse penuriam: cepit animo voluere, quomodo tam sancta & necessaria functione occupato opem ferre posset. Ità iam Diaconatus gradum adeptus, ex superiorum suorum voluntate iter ad Bonifacium suscepit.

S. Lullus è
Britannia
venit ad S.
Bonifacium.

Sic longo terra marique emenso itinere, Germaniam adiit: cuius aduentu Bonifacius mirificè est recreatus. Qui cum sanctissimæ ipsius conuersationis, affluentis doctrinæ, flagrantisque in Deum animi certiora experimenta cepisset, inuitum ad Sacerdotij dignitatem prouexit, & lateri suo semper adherere voluit. Postquam autem diu prædicationi sedulo incubuisset, multisque alijs grauibus negocijs obeundis fidem & industriam suam probasset: Bonifacius iam in Frisiam iturus, ipsum præsentem Pipino Rege, successorem sibi in Moguntina sede constituit. Quam ille prouinciam in decrepitam vsque ætatem docendo, monendo, arguendo sanctè & prudenter, tanquam boni patris haud degener filius, administrauit.

Fit Moguntinus Archiepiscopus.

Heresfeldense cœnobij à quo extructum.

Tandem per spiritum cognoscens dormitionis suæ instare diem, vocato coepiscopo suo Alboino, viro valde religioso, iniunxit, vt sacris prius celebratis mysterijs, se ad Heresfeldense monasterium præcederet. Ille sine mora sacrum perficiens, etsi toto corpore incolumis videretur & sanus, cum sacramentis Dominicis participasset, vnà cum Missa finiuit & vitam. Nihil hoc casu motus Lullus, obitus sui prænunciu nauis secum impositum, per Moguntum in Heresfeldense cœnobium, prius à se extructum, adueniens, honorificè sepeliuit. Vbi etiam morbo protinus correptus, Archiepiscopus sui

sui anno trigesimo secundo, placida morte in Domino defunctus est. Corpus ibidem repositum, cum post sexagesimum annum e terra leuaretur, eo membrorum omnium decore ac vestium quoque nitore inuentum est, ut illo ipso die expirasse, ac sopore potius, quam morte sepultus videretur. Hucusque Breuiarium. Manuscripti codices addunt, eum decessisse decimo septimo Calendas Nouembris: ubi etiam hæc leguntur: Quamuis emineret meritis apud altissimum, innumerabilia & quasi infinita, quæ ad eius memoriam sunt facta miracula, declararunt. Viuens enim multorum, propter virtutes & merita: mortuus verò, penè cunctorum, propter miracula, aures & mentes feliciter occupauit. Præclarum quoque est, quod ibidem legitur, eum ut bonum pastorem, cum esset institutus Moguntinus præsul, omnes intrâ suam diocesim sitas ecclesias & monasteria cœpisse visitare, & omnium mores in melius reformare: & cum pridem cæteros fide & pietate superasset, atrox cum animo suo gessisse certamen, ita ut in dies seipso religiosior, atque in studio morum prouectior haberetur. Denique miraculum illic habetur, quod tum perpetratum est, cum post sexagesimum annum corpus eius e terra leuaretur. Saxum immane, tumulo eius impositum, cum amoueretur, fortè manus fugit volutantium illud, & fratris cuiusdam propè adstantis ita pedem contriuit, ut ossibus cum carne pariter comminutis, forma etiam pedis amissa, foedum ac miserabile spectaculum præberet circumstantibus. Sed citò beatus Lullus moerentia fratrum pectora expediuit. Nocte enim proxima cum languidum sopor oppressisset, ita repente suis membris omnibus vigor redijt, ut hymnis quoque matutinalibus interesset, nulla tantæ calamitatis ne cicatrice quidem superstitite. De eodem beato præfule hi quoque versus extant:

Antistes Lullus, quo non est sanctior vllus,
Pollens diuina, tribuente Deo, medicina,
Occurrit morbis, ut totus prædicat orbis.

VITA BREVIS SANCTI BERCHARII ABBATIS ET MARTYRIS, EX VINCENTII SPECVLO

Historiali Lib. 24. Cap. 114. & 115.

SANCTVS Bercharius sub sancto Niuardo Rhemontum pontifice, moribus & sapientia imbutus, Luxouienſe monasterium expetiit, ubi sub Abbate sancto Eustachio monasticam vitam duxit. Cum autem in cura promptuarij, rectoris nutu aliquando esset implicitus, quadam die subito iussu eius est vocatus. Fortè ille tunc promptuarium ingressus, ante vas steterat, & epistomium manu tenens, cerealem amphoræ potum infundebat. Mirum dictu: ad vnus iussionis nutum relictis, quæ habebat in manibus, cucurrit concitus, ardore obedientiæ amphoræ custodiendæ oblitus. Illoque ante Abbatem stante, interim potus in vasculum suppositu descendere non cessans, postquam ad superficiem vasis peruénit, in modum columnæ superne constipatum, in gyrum coronari cœpit. Vtrò cerneret illud liquamen, quod vix clausum valet contineri, ut quondam Dei populo tranſeunte absque linitibus Jordanis fluenta, in sublime tolli: ut liquidò pateſceret, quanta esset virtus obedientiæ, cuius fructus nullo modo possit in terra deperire. At ille, quod acciderat, non suo, sed Abbatis, merito deputauit.

Iam verò regularibus disciplinis institutus & eruditus, ad sanctum Niuardum reuertitur. Qui cum in quodam prædio suo cœnobium ædificare vellet, cum Berchario vicum quendam Spernacum, quem beatus Remigius Ecclesiæ Rhemensi præcipuo acquisierat, expetens, in ipso processu itineris graui sopore deprimitur, ita ut eundi facultate remota, omnem illum equestrem, qui se fortè comitabatur, ordinem stare præciperet. Itaque fagus frondosa eligitur, sub cuius tegmine recubans, Bercharij decumbentis gremio vertice composito recipitur. Interim eo quiescente, sanctus Bercharius in cælum defixis luminibus, adspicit subito niueam columbanam e sublimibus descendere, & arbori, cui substrati erant, insidere. Quæ repente ab arbore profiliens, & rumpens æra vacuum, futura fabricæ spatium circunvolans, locum, quo cœnobium contrui debeat, gyro designat, præsentia sanctificat. Cumq; eisdem sui ambi-

S. Lulli obitus, & corporis incorruptio.

Visitat Ecclesias & monasteria suæ diocesis.

Miraculum ingens.

16. Octobr.

Egregia Bercharij obedientia, magno miraculo illustratur.

Iosue 3.

S. Niardus Rhemenſis Archiepiscopus 26.

Visio Bercharij vigilantis.

Eadem Ni-
uardi Epi-
scopi dor-
mientis.

tus circulos tertio repetisset, aperto caelo reconditur. Et quod idem Bercharius corporalibus deprehenderat oculis, hoc quidem quiescens pontifex fenserat sopore caelestis visionis. Itaque a somno excitatus, O, inquit, Berchari, votorum meorum comparatissime, quam gratum mihi est huc paululum soporis gratia diuertisse. Quod enim diu differens corde gestaueram, visionis arcano maturius aggredi compellor. Illoque visum referente, ait Bercharius: O pater sanctissime, quicquid in visione spiritus diuinitus tibi testaris indicatum, noveris etiam me conspexisse corporaliter. Tum vero praesul hoc sanctum opus eius industria statuit committere: qui in loco ipso, qui Altiuillare dicitur, coenobij fundamenta iecit, nec prius ab opere destitit, quam opus coeptum ad laudem Dei compleret. Congregauitque illic monastica conuersationis viros religiosos, & cuncta, quae huic ordini commoda iudicantur, diligenter impleuit. Obijt autem sanctus Niuardus Calendis Septembris.

Altiuillare
se coenobij
conditur.

Ex cap. 17.

Sanctus autem Bercharius, dum multa ordinat & disponit, forte accidit, ut filium suum Dagouinum, quem de sacro fonte susceperat, & monachum esse voluerat, ob culpas eius verbere increpationis feriendum decerneret. Sed ille ob demerita sua cum Iuda satanae traditus, patris obiurgationem indignè tulit. Itaque cum ille defessus in lectulo membra sopori dedisset, satanae filius irruens in eum, lethale vulnus ei iussit: arreptumque ferrum, quo eum percusserat, in piscinam, quae intra monasterium erat, celerrimè demersit. Videres tum laticem, velut tanti sceleris conscium, ferrum illud in se recipere detrectantem. Nam mox ut aquam attingit, ceu pluma leuissima super aquas ferebatur. At nefarius homicida amens factus, ecclesiam petijt, cruentisque manibus signum pulsare coepit. Fratres non consueta hora cum admiratione surgentes, & sanctum virum interfectum audientes, ad lectum eius concurrerunt, & cum adhuc spirantem repererunt. Comprahensum igitur Dagouinum ei offerunt, scire cupientes, quid de tanto scelere pronunciaturus sit. At ille Domini non immemor: Deum, inquit, tibi frater poenitentia placatum reddas. Nam quantum ad me attinet, omni te liberum impietate dimitto. Ex eius sepulcro longè post oleum visum est emanare, cunctis morbo correptis salubre.

Iohan. 13.
S. Berchari-
us a suo mo-
nacho occi-
ditur.

Oleum ma-
nar è sepul-
cro eius.

MARTYRIUM SANCTI MARTYRIS ANDREAE, QUI EST IN CRISI:

Auctore Simeone Metaphraste.

17. Octobr.
Cap. 1.

Varia de-
monum ma-
lignitas ad-
uersus mar-
tyres.

ST magna diaboli malitia aduersus Christi martyres, & maxime quando eos videt pietatem constanter ingredi, & circa vllam offensionem: & cum sit etiam varia, magno contra illam opus est animo, & rectè armato in Christum charitate, ut non ab eo opprimatur, neque in execrandas illius manus incidat, qui hostibus quibuslibet insultat impudentius, & partim quidem per se, partim autem per eos, qui ipsi adherent, multifariam, multisque modis Christi seruos afficit iniuria. Nam alios quidem deturbat per precipitia, alios autem obijcit ferarum dentibus: alijs accedit fornacem, alijs aperit barathrum: his machinatur rotam, illis acuit gladium: & alijs alias plagas parat, & mortes. Sed nihilominus fuit irrisus, cum martyres haec omnia parua duxissent, & alia magis noua tormenta requirerent, ut per haec ostenderent magnum, quod in Christum habebat, desiderium. Nam etsi multos ex Christi seruis de medio sustulit inimicus, & ipsorum superauit naturam: at non etiam institutum, ac voluntatem, & mentem, quae vincit omnia. Et idè magis fuit superatus, & demisit supercilium, quod & carne, & natura humana laborante, esset illorum animus inuictus & immutabilis.

Cap. 2.

S. Andreas
ut demonem
superaret.

His, quae dicuntur, ferunt testimonium generosi & beati martyris Andreae certamina. Is enim cum talia, & his multo grauiora sustinisset, non solum communem omnium imicum abundè superauit: sed ijs etiam, qui ipsum consecuti sunt, maximum fuit argumentum, ut essent bono animo. Cuius non solum sunt insignia admiranda certamina, sed sunt etiam eius rectè facta imitanda: nec solum esse oportet auditores eorum, quae de ipso dicuntur, sed etiam eius virtutis imitatores. Ipsum quidè tulit, quae omnium optimis regebatur legibus, Creta. Itaque autem ab incunte aetate patriam imitatus pietatem, beatos quoque in ipsa ostendit labores. Non enim lau-

Cretae laus.

dauit